

Univerzita Karlova v Praze

Přírodovědecká fakulta

Studijní program: Geografie

Studijní obor: NRPGD

Jan Loquenz

**AMENITNÍ MIGRACE A REGIONÁLNÍ IDENTITA
NA PRACHATICKU**

**AMENITY MIGRATION AND REGIONAL
IDENTITY IN REGION PRACHATICE**

Diplomová práce

Vedoucí práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Praha 2011

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 1. 5. 2011

.....

Děkuji paní RNDr. Daně Fialové, Ph.D. za odbornou pomoc, její cenné rady a připomínky, které mi pomohly při zpracování této práce. Poděkování patří rovněž všem, kteří mi pomohli práci dokončit.

OBSAH

Přehled použitých zkratk	6
Seznam tabulek, grafů a obrázků	7
Seznam příloh	9
Abstrakt	10
1 ÚVOD	11
2 REŠERŽE LITERATURY	15
2.1 Amenitní migrace	15
2.1.1 Pojem amenitní migrace	15
2.1.2 Formy amenitní migrace	16
2.1.3 Hodnocení přírodního potenciálu krajiny ve vztahu k amenitní migraci	18
2.1.4 Faktory ovlivňující proces amenitní migrace a fáze amenitní migrace	19
2.1.5 Vliv informačních a komunikačních technologií na rozvoj amenitní migrace	20
2.1.6 Typičtí amenitní migranté	21
2.1.7 Amenitní migrace a druhé bydlení	23
2.1.8 Negativní dopady amenitní migrace	24
2.2 Regionální identita	25
2.2.1 Pojem identita	25
2.2.2 Územní identita	29
2.2.3 Region a regionální identita, institucionalizace regionu	30
2.3 Periferie, pohraničí	33
2.3.1 Pohraničí, hraniční efekt	33
2.3.2 Periferie	36
3 METODIKA PRÁCE	38
4 GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	43
4.1 Poloha a vymezení oblasti	43
4.2 Vývoj administrativního členění zájmové oblasti	44
4.3 Fyzicko-geografické charakteristiky	45
4.3.1 Povrch a geomorfologie oblasti	45
4.3.2 Klimatické podmínky oblasti	47
4.3.3 Půdní fond a jeho využití	48
4.3.4 Vodstvo	49
4.3.5 Kvalita životního prostředí	51
4.4 Socio-ekonomické charakteristiky	52
4.4.1 Vývoj počtu obyvatelstva	52
4.4.2 Demografické ukazatele obyvatelstva	53
4.4.3 Sídla a jejich vybavenost	55
4.4.4 Vývoj hospodářství	57
5 TERÉNNÍ ŠETŘENÍ	60
5.1 Struktura výběrového souboru respondentů	60
5.2 Subjektivní prostorové vymezení regionu	62

5.3 Mobilita obyvatelstva	64
5.4 Symbol místa/regionu	66
5.5 Výjimečnost oblasti.....	68
5.6 Hodnocení složek okolního prostředí.....	70
5.6.1 Životní prostředí	71
5.6.2 Historie regionu	73
5.6.3 Zvyky a tradice	75
5.6.4 Možnosti kulturního vyžití.....	76
5.6.5 Možnosti sportovního vyžití	76
5.6.6 Ekonomická situace	77
5.6.7 Dopravní obslužnost obce.....	80
5.6.8 Zhodnocení všech atributů okolního prostředí.....	81
5.7 Potenciál pro rozvoj regionu.....	84
5.8 Nevýhody/problémy regionu.....	85
5.9 Stálost obyvatelstva, potenciál k migraci.....	86
5.10 Faktory zabraňující migraci.....	88
5.11 Preference různých hierarchických identit	90
5.12 Informovanost dotázaných.....	91
5.13 Regionální identita na téma pohraničí a periferie	92
5.14 Pocit odlišnosti obyvatelstva	95
 6 ZÁVĚR	 97
Seznam použité literatury a ostatních zdrojů.....	103
Přílohy.....	108

Přehled použitých zkratk

Aj	a jiné
Atd	a tak dále
A kol	a kolektiv
Apod	a podobně
CR	cestovní ruch
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
CHKO	chráněná krajinná oblast
Např	například
NP	národní park
Obr.	obrázek
ORP	obec s rozšířenou působností
PÚ	pověřený úřad
Resp	respektive
Roč	ročník
S	strana
Tab	tabulka
Tj	to je
Tzn	to znamená
Tzv	takzvaný
ŽP	životní prostředí

Seznam grafů

Graf č. 1:	Jednotlivé fáze procesu amenitní migrace	19
Graf č. 2:	Koncepty regionální identity a žitého prostoru	29
Graf č. 3:	Struktura využívání pozemků na území ORP Prachatice v roce 2007	49
Graf č. 4:	Ekonomické subjekty v ORP Prachatice podle činnosti v roce 2005	59
Graf. č. 5:	Průměrná vzdálenost dojížděky dotazovaných do zaměstnání/ do školy v ORP Prachatice roce 2009	65
Graf. č. 6:	Způsob dopravy dotázaných do zaměstnání, či do školy v ORP Prachatice v roce 2009	65
Graf č. 7:	Symbyly místa/regionu, kde dotazovaní žijí dle kategorií v roce 2009 v ORP Prachatice ..	68
Graf č. 8:	Hodnocení složek okolního prostředí respondenty v ORP Prachatice v roce 2009	70
Graf č. 9:	Hodnocení životního prostředí dle jednotlivých PÚ a typu dotázaných v ORP Prachatice v roce 2009	72
Graf č. 10:	Hodnocení historie regionu dle jednotlivých PÚ a stálosti obyvatel v ORP Prachatice v roce 2009	74
Graf č. 11:	Hodnocení možností sportovního vyžití dle jednotlivých PÚ a typu respondentů v ORP Prachatice v roce 2009	77
Graf č.12:	Hodnocení ekonomické situace z pohledu jednotlivých PÚ a typu respondentů v ORP Prachatice v roce 2009	78
Graf č. 13:	Hodnocení dopravní obslužnosti obcí jednotlivých PÚ a typu respondentů v ORP Prachatice v roce 2009	80
Graf č. 14:	Celkový průměr hodnocení všech atributů okolního prostředí za jednotlivé PÚ, stálé obyvatele a amenitní migranty	82
Graf č. 15:	Aktivity, které dotazovaní považují za nejdůležitější pro rozvoj regionu (relativní zastoupení) v ORP Prachatice v roce 2009	84
Graf č. 16:	Nejčastěji zmiňované nevýhody regionu ORP Prachatice v % v roce 2009	85
Graf č. 17:	Potenciální migrace respondentů v ORP Prachatice v roce 2009	87
Graf č. 18:	Komplexní hodnocení všech atributů stálosti obyvatelstva a potenciální migrace dotazovaných v ORP Prachatice v roce 2009	89
Graf č. 19:	Odpověď na otázku: „Na prvním místě se cítím být obyvatelem?“ u dotazovaných v ORP Prachatice v roce 2009	90
Graf č. 20:	Porovnání odpovědí na otázku: „Na prvním místě se cítím být obyvatelem?“ mezi stálými obyvateli a amentními migranty v ORP Prachatice v roce 2009	91
Graf č. 21:	Zájem dotazovaných o informace z různých hierarchických úrovní v ORP Prachatice v roce 2009	92
Graf č. 22:	Hodnocení výroků na téma pohraničí dle jednotlivých PÚ a typu respondentů v ORP Prachatice v roce 2009	93
Graf č. 23:	Hodnocení výroků na téma region a pohraničí v ORP Prachatice v roce 2009	95

Seznam tabulek

Tab. č. 1:	SWOT analýza česko-bavorského pohraničí.....	34
Tab. č. 2:	Požadovaný a skutečný stav dotázaných pro jednotlivé obce a podíl stálých obyvatel a amenitních migrantů v roce 2008	41
Tab. č. 3:	Charakteristika pohybu obyvatelstva podle správních ORP v Jihočeském kraji v letech 2001 – 2005 na 1000 obyvatel	54
Tab. č. 4:	Vzdělanostní a věková struktura dotázaných a všech obyvatel ORP Prachatice v roce 2009	61
Tab. č. 5:	Věková a vzdělanostní struktura výběrového vzorku pro jednotlivé pověřené úřady v ORP Prachatice v roce 2009.....	61
Tab. č. 6:	Věková a vzdělanostní struktura dotázaných stálých obyvatel a amenitních migrantů v ORP Prachatice v roce 2009.....	62
Tab. č. 7:	Relativní zastoupení obcí nejčastěji navštěvovaných respondenty za účelem kulturního vyžití v roce 2009 v ORP Prachatice	66
Tab. č. 8:	Jedinečnosti místa/regionu, které dotazovaní uvádějí v ORP Prachatice v roce 2009	69
Tab. č. 9:	Hlavní problémy/negativa regionu v ORP Prachatice v roce 2009 s absolutní četností odpovědí.....	86
Tab. č. 10:	Faktory zabraňující migraci dotazovaných a jejich hodnocení v ORP Prachatice v roce 2009.....	88
Tab. č. 11:	Výčet odpovědí na zjišťovanou potenciální odlišnost obyvatel regionu ORP Prachatice od obyvatel jiných regionů v roce 2009	96

Seznam obrázků

Obr. č. 1:	Administrativní mapa ORP Prachatice a poloha ORP Prachatice v rámci Jihočeského kraje k 1.1. 2008	44
Obr. č. 2:	Podíl neobydlených bytů na bytech celkem v ORP Prachatice v roce 2001	56
Obr. č. 3:	Subjektivní vymezení identifikační oblasti respondentů z obvodu ORP Prachatice v roce 2009.....	63
Obr. č. 4:	Hodnocení ŽP respondenty v jednotlivých obcích v ORP Prachatice v roce 2009.....	73
Obr. č. 5:	Hodnocení ekonomické situace/trhu práce dle jednotlivých obcí v ORP Prachatice v roce 2009.....	79
Obr. č. 6:	Komplexní hodnocení všech složek okolního prostředí dle jednotlivých obcí v ORP Prachatice v roce 2009	83

Seznam příloh

Příloha 1: Klimatické oblasti podle Quitta.....	108
Příloha 2: Hodnocení architektury měst a obcí za jednotlivé obce v ORP Prachatice v roce 2009.....	109
Příloha 3: Respondenty hodnocené zvyky a tradice dle jednotlivých PÚ a typu respondentů v ORP Prachatice v roce 2009.....	110
Příloha 4: Respondenty hodnocené možnosti kulturního využití dle jednotlivých PÚ a typu respondentů v ORP Prachatice v roce 2009.....	110
Příloha 5: Hodnocení možností kulturního využití dle jednotlivých obcí v ORP Prachatice v roce 2009.....	111
Příloha 6: Potencionální migrace a stálost dotázaných dle jednotlivých obcí v ORP Prachatice v roce 2009.....	112
Příloha 7: Dotazník určený pro terénní šetření.....	113

ABSTRAKT

Tato diplomová práce nesoucí název „Amenitní migrace a regionální identita na Prachaticku“ navazuje na předešlou bakalářskou práci „Formy amenitní migrace na Prachaticku“ a zabývá se porovnáním síly regionální identity u stálých obyvatel a amenitních migrantů v oblasti zájmového území ORP Prachatice. Amenitní migrace je poměrně mladý termín, který se dá volně přeložit jako migrace požitková. Tento specifický druh migrace je motivován snahou lidí žít v oblastech s kvalitním životním prostředím. Zpravidla se jedná o pohyb obyvatelstva z městského prostředí do prostředí venkovského.

Pro účely této práce bylo vybráno jako zájmová oblast území ORP Prachatice, která se skládá ze tří pověřených úřadů – PÚ Netolice, PÚ Prachatice a PÚ Volary. Celé zájmové území nabízí na poměrně malé ploše 3 zcela odlišná přírodní prostředí. Od rovinatého povrchu s převážně zemědělským využitím krajiny, přes podhorské oblasti až po vrcholové partie centrální Šumavy s nejvyšším stupněm ochrany přírody. Součástí této práce je také porovnání míry regionální identity obyvatelstva v reakci na takto odlišné typy okolního prostředí. Výsledky práce, které jsou vyhodnoceny z dotazníkového šetření jsou zaměřeny na mobilitu obyvatelstva, hodnocení kvality složek okolního prostředí, symboliku regionu, pozitiva a negativa regionu, informovanosti obyvatelstva a na téma pohraničí.

Klíčová slova: regionální identita, amenitní migrace, periferie, turismus, pohraničí.

ABSTRACT

This Master thesis named „Amenity migration and regional identity in region Prachatice“ follows on the previous Bachelor's thesis „Formy amenitní migrace na Prachaticku“. It compares regional identity of permanent population and amenity migrants using exemplar of the Prachatice region. Amenity migration is a young term and can be easily translated like a enjoyment migration. This specific type of movement is motivated effort of people to live in a area with quality environment. Most often its movement from urban places to a rural places.

For this thesis was selected area of interest ORP Prachatice, which consists of three administrative regions – PÚ Netolice, PÚ Volary a PÚ Prachatice. All area of interest has on a small surface three completely different natural environments. It starts with evennesses with intensive agriculture, next you can see there landscape of mountain foothills and it finished in mountain environment with highest degree of nature protection. Part of this thesis is also comparison regional identity in reaction of so much different types of natural environment. Results of this thesis are evaluated on questionnaire research and focused on reviews on types of environment, symbol of region, positives and negatives of region, public awarenesses and on the theme of border.

Key words: regional identity, amenity migration, peripheral region, tourism.

1 ÚVOD

Rok 1989 přinesl zásadní ekonomickou, politickou i kulturní změnu pro budoucí vývoj celého Česka. Se zánikem socialistického plánování dochází k přirozenému růstu regionálních disparit ve vývoji naší vlasti. Na tyto změny flexibilně reaguje i vývoj české geografie a otázka polarizace prostoru se stala aktuálním tématem regionální geografie. Geografové zabývající se výzkumem polarizace prostoru vymezují periferní oblasti různých hierarchických úrovní, zkoumají podmíněnosti vzniku periferií, tak i samotných vývojových center, hledají komplexní podmíněnosti tohoto fenoménu (Havlíček, Marada 2004).

Počínaje rokem 1989 docházelo k růstu prostorové polarizace v Česku, což mělo za následek přesun lidského kapitálu z venkovského prostředí do prostředí městského. Zjednodušeně lze říci, že ve venkovském prostředí chybí vzdělanost a dochází ke stárnutí populace, tím pádem se tyto oblasti dostávají do velmi složité a těžko řešitelné situace. Možnou odpovědí na tuto komplikovanou situaci je v posledních letech stále více zmiňovaný fenomén amenitní migrace. Zkratkovitě lze tento jev popsat jako migraci lidí z městského (urbánního) prostředí do prostředí venkovského (rurálního). Amenitní migrace nebývá motivována ekonomickými výhodami cílové oblasti (Bartoš, Kušová, Těšitel 2005), nýbrž snahou žít v území s kvalitnějším přírodním, sociálním, či kulturním prostředím (Chipeneuk 2005). Amenitní migrace může být nástrojem regionálního rozvoje, a to především v podhorských a horských oblastech s lepším životním prostředím. Různé studie tvrdí, že amenitní migrace může zpomalit vyliďňování venkovského prostoru, a tím zlepšit předpoklady pro rozvoj jednotlivých regionů a zároveň udržet, nebo dokonce zvýšit jejich enviromentální a kulturní kvalitu (Chipeniuk 2005). Za určitých podmínek se může stát jedním z faktorů určujících socioekonomický rozvoj dané oblasti (Bartoš, Kušová 2005).

Růst polarizace prostoru je způsoben komplexem příčin a nedá se kauzálně vysvětlit. Komplex příčin, které jsou zde diskutovány, lze rozdělit na objektivní a subjektivní. Objektivní příčiny lze chápat jako jasně dané a snadno měřitelné (politické, ekonomické, sociodemografické, či fyzickogeografické podmínky). Naopak subjektivní příčiny jsou obtížně měřitelné a často jsou určovány chováním, či vnímáním samotných autorů (míra regionální identity, subjektivní vnímání periferality, subjektivní vnímání aktérů, chování aktérů aj.) (Havlíček a kol. 2005). Díky této komplexnosti příčin je většina studií postavená na komplexním sběru dat, kterými se

zabývá a ze kterých vychází dané závěry. Obecné rozdělení datové základny lze vymezit na data „sekundární“ a data „primární“. Cílem této práce je taktéž spojení sběru sekundárních i primárních dat. Sekundární data byla využita především při komplexní geografické analýze zkoumaného území a rozboru literatury (Hendl 2009). Metodologický postup je hlouběji popsán v kapitole č. 3 - „metodika práce“.

Tato diplomová práce s názvem „Amenitní migrace a regionální identita na Prachaticku“, navazuje na dříve zpracovanou bakalářskou práci (Loquenz 2008) s názvem „Formy amenitní migrace na Prachaticku“, která byla zpracována v roce 2008 na Západočeské univerzitě v Plzni pod vedením RNDr. Marie Novotné, CSc., jako součást projektu Grantové agentury ČR č.403/07/0714-01 „Amenitní migrace jako nová forma specifické globální migrace obyvatel. Její vliv na socioekonomický rozvoj rurálních oblastí České republiky“.

Zmiňovaná bakalářská práce (Loquenz 2008) odhalila, že zkoumané území pověřeného úřadu Prachatice má pro tento specifický typ migrace velké předpoklady v podobě členitého reliéfu s podhorským typem krajiny a kvalitním životním prostředím. Dále bylo prokázáno, že převládající formou amenitní migrace je migrace za lepším životním prostředím cílové oblasti. Vypozorováno taktéž bylo, že hlavními migranty této oblasti jsou mladé rodiny s dětmi, ale i lidé v důchodovém věku, kteří se stěhují do svých druhých domovů. Následně došlo k potvrzení hypotéz, že amenitní migranté vyhledávají rurální oblasti v horském, či podhorském prostředí, které nabízí lepší životní prostředí a více klidu. Ke svému životu využívají automobil, informační a komunikační technologie, které jim umožňují snazší pohyb v novém prostředí a komunikaci s okolím. Taktéž se potvrdilo, že migranté mají v novém místě bydliště větší pocit štěstí a spokojenosti se svým životem. Poslední potvrzenou hypotézou je, že přesun místa jejich bydliště posílil vnitřní pouta členů rodiny a měl příznivý vliv na fyzické a duševní zdraví migrantů (Loquenz 2008).

Pro účely diplomové práce bylo rozhodnuto rozšířit zájmové území o pověřený úřad (PÚ) Volary a PÚ Netolice. Nynější zájmová oblast je tedy totožná se správním obvodem obce s rozšířenou působností (ORP) Prachatice. Oproti minulému výzkumu spadá značná část této oblasti pod chráněná území CHKO Šumava a NP Šumava. Prvním cílem této práce je tedy zmapovat fyzickogeografické a socioekonomické podmínky této oblasti a vhodnost tohoto území pro amenitní migraci.

Dalšími cíli práce a rozšířením předešlých výzkumů je téma regionální identity.

Hlavním cílem této části práce je výzkum vlivu amenitní migrace na utváření regionální identity a snaha nalézt odlišnosti ve vztahu k regionální identitě mezi původními obyvateli regionu a nově přichozími amenitními migranty. Specifickým cílem je popis prostorového charakteru regionální identity v rámci zkoumaného území a mapové výstupy této tematiky. K tématu regionální identity bylo vytvořeno několik pracovních otázek, které celou práci provází.

Řešení stanovených cílů se opíralo o následující pracovní otázky:

- 1) Bude síla regionální identity v rámci zkoumaného území prokazovat rozdíly? V jakých částech zkoumaného regionu bude síla regionální identity nejvyšší a na čem bude nejvíce závislá?*
- 2) Existují rozdíly u regionálního cítění mezi původními obyvateli regionu a amenitními migranty? Jaká skupina respondentů bude mít na své okolí pozitivnější náhled?*
- 3) Budou dotazovaní ze všech složek prostředí hierarchicky nejvýše hodnotit kvalitu přírodního prostředí?*
- 4) Budou obyvatelé modelového území ORP Prachatice vnímat své území jako periferní prostor?*
- 5) Budou občané vnímat jako největší negativum svého regionu nedostatek pracovních příležitostí a rozvoj cestovního ruchu jako vhodnou strategii rozvoje regionu?*

Předkládaná práce je členěna do 6 hlavních kapitol.

- První kapitola je věnována úvodu celé práce. Jsou zde představená klíčová témata celé práce, její cíle i pracovní otázky.
- Druhá kapitola je zaměřená na přehled a diskuzi literatury zaměřené na obecné otázky amenitní migrace a regionální identity. Pozornost je taktéž věnována problematice pohraničí a s ní spojená otázka vnější periferie. Druhá kapitola představuje teoretický rámec celé práce.

- Třetí kapitola přináší metodologické zarámování práce a přibližuje postup sběru dat a způsoby jejich vyhodnocení.
- Čtvrtá kapitola je věnována zhodnocení modelového území na bázi sekundárních dat. Je zde analyzováno fyzickogeografické a socioekonomické prostředí regionu. Tato kapitola má podrobněji představit zkoumané území a pomoci tak lépe pochopit výsledky terénního výzkumu.
- Pátá kapitola přináší zhodnocení vlastního terénního šetření. Cílem je najít shodnosti u subjektivních výpovědí dotazovaných a současně také odpovédět na výzkumné otázky, které jsou stanoveny v úvodu práce.
- Poslední, šestou kapitolou je závěr práce, který ve stručnosti vyhodnocuje dosažení cílů práce a zkratkovitě popisuje výsledky a přínosy celé práce.

2 REŠERŽE LITERATURY

Rešerže literatury je jednou ze stěžejních částí každé práce. Je teoretickým zarámováním práce, podkladem pro terénní výzkum, taktéž i samotným představením a uvedením zkoumaného tématu. Rešerže literatury je jakousi reflexí cílů celé práce a lze zde také jednoznačně hledat podněty k vytvoření výše zmiňovaných výzkumných otázek.

Nejprve se tato kapitola věnuje rozboru fenoménu amenitní migrace. Podrobněji je zde popsán vznik, vývoj a původ samotného termínu, dále pak také popis typických amenitních migrantů, vliv technologií na rozvoj tohoto fenoménu, fáze a formy amenitní migrace, či rozvoj tohoto fenoménu v zahraničí.

V další části této kapitoly je rozebíráno téma identita. Zde je nastíněn opět samotný termín identita, zdroje a aspekty identity, taktéž i způsob utváření, vzniku i zániku identity. Dále se zde věnuje pozornost tématu územní identity a procesu vzniku regionu.

Třetím bodem této části je rozbor literatury na téma region a periferie. Jelikož je oblast obce s rozšířenou působností Prachatice hraniční oblastí ČR, lze usuzovat, že tento region ponese značné známky periferality a je tedy nutné se tomuto tématu věnovat.

2.1 Amenitní migrace

2.1.1 Pojem amenitní migrace

Amenitní migrace je poměrně mladý termín, který se v poslední době stále častěji vyskytuje v domácí i zahraniční odborné literatuře zabývající se širokým tématem sociální ekologie a kvalitou lidského života (Bartoš, Kušová 2005). Amenitní migrace doposud nezískala český ekvivalent. Někteří odborníci tento termín volně překládají jako „požitková migrace“ (Bartoš, Kušová 2005). V zásadě jde o pohyb obyvatelstva z urbánního (městského) do rurálního (venkovského) prostředí. Tento pohyb nebývá motivován ekonomickými výhodami cílové oblasti (Bartoš, Kušová, Těšitel 2005), nýbrž snahou žít v území s kvalitnějším přírodním, sociálním, či kulturním prostředím (Chipeniuk 2005). Tento pohyb vyhledávají často lidé, kteří mají životní prostředí ve svém hodnotovém žebříčku na jednom z čelných míst (Bartoš, Kušová 2005). Amenitní

migrace bývá silně podporována rozšířením informačních a komunikačních technologií. Někteří autoři této specifické formě migrace připisují i schopnosti zamezit vysídlování periferních oblastí (Bartoš, Kušová, Těšitel 2007). Známé jsou případy studií, které považují amenitní migraci za nový typ procesů ekonomického vývoje, kdy do oblastí přicházejí noví obyvatelé a přinášejí své investice, práci a zkušenosti, čímž dochází k rozvoji místních ekonomik. Známé jsou studie z oblasti Britské Kolumbie, kde je amenitní migrace vnímána jako pozitivní jev, který může přispět k rozvoji horských oblastí (Ives, Jobes, Moss 2005).

Průzkum historie amenitní migrace ukazuje, že prvními amenitními migranty byli evropští důchodci. Ti se stěhovali ze severu na teplejší jižní pobřeží. Naopak dnešní trend je zcela opačný. Mladí podnikatelé se stěhují do horských oblastí (Buckley 2005). Osob, či rodin, které se rozhodli opustit město a žít v kvalitnějším životním prostředí v České republice neustále přibývá. Zejména jihozápadní Čechy patří mezi oblasti, kde se s amenitními migranty můžeme setkat v hojné míře (Bartoš, Kušová 2005), kam samozřejmě spadá i zájmová oblast této práce ORP Prachaticka. Hojný výskyt amenitních migrantů v oblasti Prachaticka již byl prokázán v předešlém výzkumu „Formy amenitní migrace na Prachaticku“ (Loquenz 2008).

2.1.2 Formy amenitní migrace

Jelikož je tato práce pokračováním předešlého výzkumu, který vyústil v bakalářskou práci „Formy amenitní migrace na Prachaticku“ (Loquenz, 2008), je nutné i zde zmínit základní formy amenitní migrace. Většina zdrojů literatury se shoduje na dvou zásadních formách tohoto fenoménu. První formou amenitní migrace je migrace za lepším životním prostředím. V anglicky psané literatuře známá jako „natural amenities“, nebo také „environmental amenities.“ (Kopp a kol. 2005). „Natural amenities“ je motivována přírodními atraktivitami krajiny, například reliéfem, vodními plochami, příznivým klimatem nebo biodiverzitou krajiny (Moss 2006). Druhým základním typem amenitní migrace je migrace za specifickými kulturními zvláštnostmi (tzv. „cultural amenities“) (Bartoš, Kušová, Těšitel 2008).

Z předešlého výzkumu „Formy amenitní migrace na Prachaticku“ (Loquenz 2008) bylo zjištěno, že oblast Prachaticka (území spadající pod administrativně vymezený pověřený úřad Prachatice) je oblastí, kde zcela převládá první typ amenitní

migrace tj. migrace za lepším životním prostředím. Dále bylo zjištěno, že tato orientace na kvalitu životního prostředí vzrůstá se zvyšující se nadmořskou výškou a členitostí reliéfu, které úměrně vzrůstají se snižující se vzdáleností od hranic se sousedním Německem. Ačkoliv zájmové území této práce je oproti předešlému výzkumu rozšířeno o oblast pověřeného úřadu Volary a Netolice lze předpokládat, že i zde bude dominující formou amenitní migrace za lepším životním prostředím. Při rozhodování amenitních migrantů této oblasti hrají přírodní zachovalost a kvalitní přírodní prostředí ve většině případů prvořadou roli a jednoznačně dominují před kulturními zvláštnostmi cílové oblasti. Rozšíření zájmového území o oblast pověřeného úřadu Volary a Netolice bylo záměrné díky zmiňovaným značně odlišným fyzickogeografickým podmínkám. Oblast PÚ Volary je oblastí nejvyšší státní ochrany přírody (CHKO Šumava, NP Šumava) a naopak oblast PÚ Netolice je oblastí rovinatého reliéfu s tradičním zemědělským způsobem využití krajiny. Takto odlišné přírodní prostředí si vyžádalo vytvoření první pracovní otázky, která zjišťuje, zda síla regionální identity bude v rámci zkoumaného území prokazovat rozdíly.

I jiné studie nasvědčují k dominanci první formy (natural amenities) amenitní migrace. Moss (2006) zkoumal migrace v horském prostředí a vyhodnocuje, že horské oblasti jsou vyhledávány amenitními migranty především proto, že to jsou místa s větším přírodním bohatstvím. Významná role je zde připisována výskytu chráněných oblastí. Ve své práci předpokládá četný výskyt této migrace (natural amenities) v Alpách, ale zmiňuje se i o Šumavě, jako místu s vysokým přírodním potenciálem pro tento typ amenitní migrace (ORP Prachatice je součástí pohoří Šumava) (Moss 2006).

Domácí studie také potvrzují převahu „natural amenities“. Kopp a kol. (2005) uvádějí jako jeden ze závěrů, že mezi nejdůležitější charakteristiky krajiny, které ovlivnily amenitní migraci respondentů, patří vědomí neporušené přírody, příznivá struktura krajiny a kvalita životního prostředí. Kvalitní sociální prostředí bývá však respondenty ohodnoceno až na posledním místě. Velmi negativně bylo hodnoceno nepřátelské přijetí novými sousedy, což jistě moc potenciálu pro rozvoj druhého typu amenitní migrace (migrace za specifickými kulturními zvláštnostmi - „cultural amenities“) nenabízí (Kopp a kol. 2005).

2.1.3 Hodnocení přírodního potenciálu krajiny ve vztahu k amenitní migraci

V předchozí kapitole bylo zmíněno, že dominující formou amenitní migrace, je migrace za lepším životním prostředím. Nastává tedy otázka, jak lze hodnotit, či posuzovat zmiňované životní prostředí z hlediska kvality.

V USA pro hodnocení přitažlivosti území vznikl tzv. „Natural amenity komplex“, který by měl komplexně vyjadřovat přírodní potenciál území pro amenitní migraci (Moss 2006). Zahrnuje klimatické ukazatele, ukazatele atraktivnosti reliéfu a podíl vodních ploch. Ačkoliv byl tento ukazatel zpracováván kvalitně, výsledky nejsou zcela objektivní a to z jediného prostého důvodu, kterým je fakt, že každý člověk jednoduše preferuje jiné vlastnosti krajiny, které považuje za přitažlivé, tudíž se nedá hovořit o objektivním a komplexním hodnocení přírodního potenciálu (Kopp a kol. 2005). I z tohoto důvodu se tato práce nepokoušela o hledání komplexního hodnocení přírodního prostředí z hlediska vhodnosti pro amenitní migraci, který by byl aplikovatelný i pro jiné studie a oblasti. Pro účely této práce stačilo tvrzení, že amenitní migranté nejčastěji vyhledávají podhorské a horské prostředí s kvalitnějším životním prostředím, které projevuje známky periferality (Moss 2006). Konkrétnější popis fyzickogeografických podmínek zkoumaného území lze hledat v kapitole č. 4, která se zabývá geografickou charakteristikou a historickým vývojem zkoumaného území.

I v domácí literatuře lze najít známky pokusů o hodnocení různých oblastí z pohledu atraktivity pro amenitní migraci. Kopp a kol. (2005) se naopak od předešlého ukazatele „Natural amenity komplex“ pokusili využít kvalitativního výzkumu v podobě dotazníkového šetření na příkladu 3 zkoumaných modelových území (Šumava a její podhůří, Třeboňsko a Česká Kanada, „vnitřní periferie Západ“). Ze 3 zkoumaných modelových území dopadla Šumava a její podhůří jako nejvíce vyhledávanou oblastí amenitními migranty. Z této studie lze čerpat opodstatnění pro výběr zájmového území této práce, kterým je oblast obce s rozšířenou působností Prachatic. Kopp a kol. (2005), uvádějí, že: *„Modelové území Šumava bylo do poloviny 90. let klasickým příkladem marginálního území – nízká ekonomická výkonnost, depopulační tendence, snižování zemědělské výroby apod. Avšak díky přírodní atraktivitě se stal na začátku 90. let cestovní ruch hlavní a nejrychleji se rozvíjející ekonomickou aktivitou v území. Významná je také existence CHKO a NP Šumava, což je návštěvníky vnímáno jako určitý certifikát kvality prostředí“* (Kopp a kol. 2005, s. 4). Na druhou stranu může být

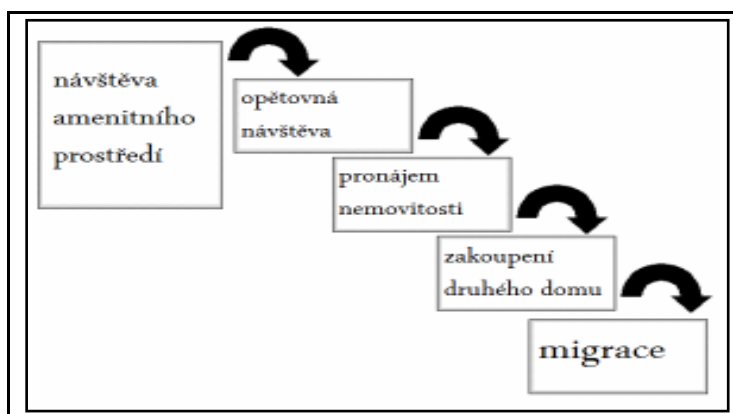
přítomnost chráněných oblastí vnímána jako negativní jev, který především stále obyvatele a zejména představitele obecní správy může značně omezovat ve výkonu jejich úřadu a bránit k rozvoji obce (Pileček 2006), což se samozřejmě může projevit jako negativní vliv na síle regionální identity.

2.1.4 Faktory ovlivňující proces amenitní migrace a fáze amenitní migrace

Většina zdrojů se shoduje na tom, že proces amenitní migrace postupuje dle určitých logických souvislostí a zákonitostí. Pod pojmem proces amenitní migrace si pro názornost lze představit na počátku tohoto procesu jedince, popř. rodinu žijící v městském prostředí bez snahy ani pomyšlení na stěhování a změnu jejich trvalého bydliště až po trvalý přesun do rurální oblasti, který je doprovázen radikální změnou životního stylu.

Autoři literatury o amenitní migraci definují proces amenitní migrace v 5 cyklech (viz. graf č. 1). Na začátku celého procesu je prvotní návštěva oblasti. Prvotním impulzem je cestovní ruch – návštěva (Bartoš, Kušová, Těšitel 2005), což je v oblasti zájmového území této práce poměrně rozsáhlý jev. Turistický ruch předpokládá dostatek 2 nezbytných veličin: finanční prostředky a dostatek volného času. Z toho plyne předpoklad, že amenitní migrace je doménou ekonomicky silných lidí (Bartoš, Kušová, Těšitel 2005). Dále proces amenitní migrace pokračuje v logickém sledu: opakovaná návštěva – pronájem nemovitosti – druhé bydlení a trvalé přesídlení, které celý proces uzavírá (Steward 2002).

Graf. č. 1: Jednotlivé fáze procesu amenitní migrace

Zdroj: Chipeniuk, 2005. Vlastní zpracování.

Kopp a kol. (2005) rozdělují faktory ovlivňující amenitní migraci do 3 skupin. První skupina faktorů se týká cílového místa migrace a souvisí se sociálně-ekonomickými charakteristikami migrantů, respektive jejich domácností (příjmy, typ obydli, velikost domácnosti apod.). Druhou kategorií jsou přírodní faktory cílové oblasti jako např. vlastní přírodní potenciál krajiny, reliéf, krajinný ráz, ochrana přírody, kvalita životního prostředí, charakteristika sídel, míra perifernosti apod. Třetí kategorii tvoří celková ekonomická úroveň státu, nástroje ovlivňující trh s nemovitostmi nebo rozvoj venkova, nástroje ochrany krajiny, právní řád apod. Tyto tři skupiny faktorů jsou faktory objektivními, nelze však opomíjet ani faktory subjektivní, kam například spadá regionální identita, či image regionu (Kuentzel 2005).

2.1.5 Vliv informačních a komunikačních technologií na rozvoj amenitní migrace

Dalším tématem, které si vyžaduje pozornost je vliv informačních a telekomunikačních technologií na rozvoj periferních oblastí, což samozřejmě podporuje rozšíření amenitní migrace. Reinöhllová (2005) čerpá poznatky zejména ze zahraničí (Německo, Francie), kde jsou tyto technologie zaváděny již delší dobu a mohou tedy být užitečným poučením při vyhodnocování podmínek pro amenitní migraci. Bavíme-li se o informačních a komunikačních technologiích je nutno si představit v první řadě především internet a pokrytí oblasti signálem mobilních operátorů. Význam internetu byl z počátku velmi přeceňován. Časem se však ukázalo, že zavedení těchto technologií nedokáže překonat lokální, nebo regionální zábrany, a že geografické podmínky nemohou být zcela překonány elektronickou cestou (Reinöhllová 2005). Na druhou stranu informační a komunikační technologie vedou k jakési pozitivní deformaci prostoru a napomáhají k trvalé udržitelnosti a rozvoji venkova (Bartoš a kol. 2008). Nabízejí možnosti k tvorbě nových pracovních míst, pomáhají udržet vhodnou strukturu obyvatel a poskytují obyvatelstvu široké množství informací. Překážky širšího rozvoje venkova se však musejí hledat i v jiných oblastech. Například rozvoj služeb, lidských zdrojů, kvality životního prostředí, spolupráce obcí atd. Informační a komunikační technologie jsou v dnešní době nedílnou součástí života v rurálních oblastech a pro rozvoj amenitní migrace velmi důležitým prvkem (Reinöhllová 2005). V předešlých výzkumech (Bartoš, Kušová 2005) již bylo nalezeno více amenitních migrantů, kteří se odstěhovali do periferních oblastí, ale především díky internetu jsou schopni si stále

držet stálé zaměstnání v předešlém místě bydliště. Toto potvrzuje nadcházející kapitola, kde jsou popisováni jednotlivé typy amenitních migrantů.

2.1.6 Typičtí amenitní migranté

Bartoš a Kušová (2005) ve své studii uvádějí 4 příklady amenitních migrantů se kterými se při výzkumu setkali. Pro názornost neuškodí krátké představení tří typických případů:

1. Šedesátiletý muž se svojí ženou, kteří chtějí v Novohradských horách obnovit zaniklé městečko Pohoří. Mají problémy s pitnou tekoucí vodou, elektřinou i signálem mobilních operátorů. Doufají, že jim turistický ruch umožní v této oblasti zůstat. V letním období provozují malý kiosk s občerstvením pro turisty, což je jejich hlavní finanční příjem.
2. Architekt a designer středního věku, který využívá ke své práci internet a telefonické spojení („teleworkers“). Bohužel jeho žena je na hlavní město více pracovně vázaná a tak je nucená neustále cestovat mezi nynějším sídlem a hlavním městem.
3. Manželský pár vysokoškolsky vzdělaných lidí, kteří zakoupili osamělý zámek v podhůří Šumavy za účelem rekonstrukce sídla a následovného chovu jezdeckých koní (Bartoš, Kušová 2005).

V cizojazyčné literatuře lze také najít pokusy rozpracovat konkrétní typologii migrantů. Moss (1994) používá pro rozčlenění následující kritéria: délka pobytu, volný čas, zdroj finančních příjmů, vztah k místním přírodním zdrojům, ochrana přírody. Dle těchto kritérií autor (Moss 1994) rozlišil 4 následující typy amenitních migrantů:

- zaměstnaní v místě bydliště
- pracující prostřednictvím internetu a podobných technologií
- finančně nezávislí (finanční prostředky získali předcházející činností)
- důchodci (Moss 1994).

V předešlé studii „Formy amenitní migrace na Prachaticku“ (Loquenz 2008) byly vyznačovány nejčastěji 2 typy amenitních migrantů. Prvním typem byly mladé

rodiny s dětmi (viz. níže „zelení“) a druhým typem amentních migrantů byli lidé v důchodovém věku, kteří se často stěhují do svých druhých domovů (Librová 1996).

Některé zdroje se taktéž věnují popisu odlišného a specifického typu amenitních migrantů – tzv. „zelených“, či ekologů. Tito migranté chtějí být ekonomicky aktivní v místě nového bydliště. Vyznačují se tím, že mají velmi nízkou spotřebu energií a celý jejich životní styl je charakterizován omezením konzumu na minimum (Bartoš, Kušová 2005). „Zeleným“ se také detailně věnuje Librová (1994) ve své knize „Pestří a zelení“. Autorka se zde zabývá tím, jak se liší motivace a názory lidí toužících po životě v přírodě, zkoumá změny ve způsobu jejich života s odstupem času a problémy spojené se zapojením do života místní komunity a lokálních ekonomik. Do svého výzkumu vybrala 47 migrantů pomocí metody sněhové koule. Vybíráni byli pouze lidé, kteří splňovali určité podmínky např. věk 25 – 40 let, dobrovolná skromnost, život v nevýhodných materiálních podmínkách. Metodou k získávání informací byl hloubkový interview. Průzkum ukázal, že většina lidí žije na venkově, či na samotě, vlastní velkou zahradu, provozuje samozásobitelství. Typický je život v manželském spojení v přítomnosti více dětí (časté jsou dvě a více dětí). Zajímavý je aktivní život ve věcech veřejných např. vedení obce, různé spolky atd. Obvyklé je omezené vlastnictví automobilu (zhruba polovina lidí), naopak tomu každý vlastní jízdní kolo. Úsporný způsob života je taktéž doprovázen nákupy věcí z druhé ruky (secondhandy). Ženy většinou oproti mužům nechodí do zaměstnání a zůstávají doma, kde se starají o děti a o domácnost. Muži jsou tedy často jedinými živiteli rodiny (Librová 1994). Předešlá studie „Formy amenitní migrace na Prachticku“ (Loquenz 2008) se taktéž zabývala „zelenými“ amenitními migranty a v podstatě se až na výjimky charakteristiky od Librové (1994) potvrdily.

Librová (1994) tvrdí, že motivace lidí žít v přírodě a potřeba neporušené krajiny je v člověku fylogeneticky zapsána. Dokazuje to například růst průmyslových měst a s ním rozvoj trampingu a skautských hnutí (Vágner, Fialová 2004). Pojednává také o tom, že je člověk schopen změnit své zažité návyky a určitým způsobem zmenšit ekologické dopady svého jednání na životní prostředí (Librová 1994).

Další podstatnou součástí knihy „Pestří a zelení“ jsou rozborů lidského konzumismu. K tomuto tématu lze vyzvednout jednu větu: „*Konzumismus je reakcí na vnitřní prázdnotu*“ (Librová 1994, s. 95). Z této knihy (Librová 1994) je patrné, že konzumismus je dominantou městského typu osídlení. Lidé se zde cítí sklíčení a vedle

velkých budov si připadají nicotně a nešťastně. Nakupování jim pomáhá překonat pocit prázdnoty a navozuje pocit umělého štěstí. Amenitní migranti v knize „Pestří a zelení“ nemají potřebu přehnaného konzumu a jsou přirozeně šťastní.

Velmi zajímavá je také studie „Vlažní a váhaví“ (Librová 2003), kde se autorka vrací k dotazovaným po deseti letech a zajímá se o změny jejich životního stylu. Zásadní změna je ta, že již více žen má zaměstnání a některé si dodělaly vysokoškolské vzdělání. Tím pádem se zvýšila i životní úroveň těchto domácností. Díky úbytku času došlo k omezení samozásobitelství a chovu hospodářských zvířat. Další změnou je také i to, že již každá rodina vlastní svůj automobil. Některé věci však přetrvávají: záliba ve starých věcech, třídění odpadu, aktivita ve věcech veřejných. Autorka však dochází k závěru, že většina dotazovaných by již nyní nebyla zařazena do výběru „pestrých a zelených“, jelikož nyní nesplňují veškerá kritéria výběru a je tedy jasné, že i tito lidé procházejí určitým vývojem a jejich životní styl časem podléhá společensky uznávaným trendům (Librová 1997).

2.1.7 Amenitní migrace a druhé bydlení

Amenitní migrace vykazuje mnohé shodné znaky s druhým bydlením. Druhým bydlením se u nás zabývají sociologové a geografové zhruba od poloviny 20. století, např. Bičík, Fialová, Vágner (2001). Definice druhého bydlení zní: „*Druhé bydlení je komplex jevů a procesů spojených s objektem (či částí objektu), který je přechodným místem pobytu vlastníka či uživatele, využívajícího tento objekt převážně k rekreačním účelům*“ (Fialová, Vágner 2005, s. 27).

Hranice mezi druhým bydlením a amenitní migrací není zcela ostrá a jednoznačná a jak již bylo jednou řečeno, druhé bydlení je jednou z vývojových fází procesu amenitní migrace. Za určující charakteristiku se v našich podmínkách považuje tzv. trvalé bydliště v amenitním prostředí.

Fenomén amenitní migrace a spojení s druhým bydlením dokazují i studie ze Severní Ameriky, kde se stále více lidí stěhuje do blízkosti lesů, jezer apod. Raději dojíždějí delší cestu do práce výměnou za kvalitnější životní prostředí. Další lidé, kteří vlastní v těchto lokalitách nějakou nemovitost, kterou využívají jako svůj druhý domov, uvažují o tom, že se do těchto oblastí přestěhují na stálo (People on the move 2006).

Předešlá studia (Loquenz 2008) taktéž částečně prokázala spojení amenitní migrace s druhým bydlením. Tento jev byl především zpozorován u druhého typu amenitních migrantů této studie, což jsou lidé v důchodovém věku. Tito lidé se na sklonku svého života stěhují do svých druhých domovů, často zároveň do svého rodného místa. Nalézají zde klidné prostředí a zároveň se vracejí k místům, kde prožili možná nejhezčí životní období. Tato migrace má pro populaci seniorů i negativní důsledky. Více následující kapitola 2.1.8.

2.1.8 Negativní dopady amenitní migrace

Lze předpokládat, že i amenitní migrace není pouze přínosem v podobě podpory regionálního rozvoje, ale může samozřejmě přinášet i negativní dopady. Jako největší negativní „přínos“ amenitní migrace je považována tzv. „extrémní migrace“. Amenitní migranté často přinášejí mezi starousedlíky zcela odlišný životní styl a rytmus, taktéž i odlišný pohled na přírodní zákonitosti, což nemusí být ihned pochopeno a respektováno. Problém nastává ve chvíli, kdy je v oblasti více těchto amenitních migrantů najednou. Ti si vytváří sociální vazby pouze mezi sebou a nedochází tím k začleňování migrantů mezi stálé obyvatele. To může vést k narušení tradičního venkovského života a ohrožení specifického kulturního potenciálu venkova (Bartoš, Kušová 2005).

Druhý zásadní problém amenitní migrace je u výchovy dětí mimo „civilizaci“. Tento problém nastává velmi často u „zelených“ amenitních migrantů. Ti vychovávají své potomky často zcela mimo civilizaci a mimo kontakt s vrstevníky. Dětem se ovšem později život v přírodě a osamocení znechutí a přinutí je migrovat do městského prostředí, kde ovšem mají, díky nulovým zkušenostem s tímto prostředím, veliké problémy se začlenit (Librová 2003).

Třetím největším problémem tohoto specifického druhu migrace je často velká vzdálenost od služeb, popř. slabá sociální vybavenost obce. Tento problém je často zásadní překážkou u lidí v důchodovém věku, kteří připouštějí, že přílišná vzdálenost od zdravotní pomoci by mohla vést k opětovnému návratu do městského prostředí (Bartoš a kol. 2008). Jak již bylo nastíněno v minulé kapitole, s tímto problémem se již setkala předchozí studie „Formy amenitní migrace na Prachaticku“ (Loquenz 2008), kde především senioři, kteří se vracejí do svých druhých domovů, zvažují případný návrat

do městského prostředí z důvodů příliš vzdálené lékařské pomoci. Jiné studie taktéž popisují obavy z možnosti přelidnění horských oblastí a následné devastace přírody. (Buckley 2005).

2.2 Regionální identita

2.2.1 Pojem identita

Významem slova identita se v odborné literatuře zabývá mnoho vědních oborů (psychologie, sociologie, geografie aj.), proto lze taktéž nalézt mnoho definic tohoto termínu. Záleží vždy na výzkumném záměru autora, kterou definici použije. Uvedeme zde pár odborných definic tohoto termínu.

Psychologicko-sociologický pohled na termín identita zní: *„Slovo identita ve spojení s názory a pocity člověka vyjadřuje jednak shodnost, jednotu, harmonii, nezaměnitelnost, konstantnost, nerozpornost a nekонтрастnost osobnosti, jednak přijetí motivů, aspirací, hodnot a ideálů od jiných lidí, ztotožnění se s nimi. Její součástí je také poznání sebe sama v jiných zároveň s poznáním odlišností jiných skupin lidí“* (Nedomová, Kostecký 1995, s. 16).

Chromý popisuje identitu jako způsob, jímž se jednatel nebo skupina jednotlivců definuje, pocítuje svou existenci a o který se opírá, když si uvědomuje (vymezuje) sama sebe ve vztahu k jiným. Identita může mít mnoho podob, které se vzájemně překrývají či doplňují. Mohou mezi sebou i „soupeřit“ (Chromý 2003).

Identitu člověka nelze zřejmě chápat staticky jako jednou pro vždy danou a stabilizovanou strukturu. Dynamický aspekt identity je možné sledovat jako „biografickou identitu“. To je taková koncepce identity, která je založená na spojení různých „identifikačních momentů“ (situací), které se během života objeví, v jeden smysluplný proces poznání, jehož výsledkem je vědomí sounáležitosti, či ztotožnění se s nějakým sociálním celkem, hodnotou, ideou, se sebou samým apod. (Zich 2003).

Identitu lze rozlišit na:

- a) příslušnost k určitému území či politickému celku (stát, vlast, region, obec),
- b) příslušnost k určité etnické (jazykové) skupině,

- c) příslušnost k určité ideologii (náboženské, politické),
- d) příslušnost k určité sociální skupině,
- e) příslušnost stavovská či profesní (Rak 2001).

Identita není vždy zcela jednoznačnou a uvědomělou záležitostí. Často si lidé uvědomují svojí identitu jen částečně a „situačně“, tj. ve vztahu k určitým událostem a v určitých vztazích. Podle situace ji také dodatečně utvářejí (Zich 2003). Více napoví specifikace tohoto termínu do konkrétního vztahu (regionální, kulturní, biografická identita apod.) (Skála 2007).

Obsahově je významná zejména regionální a kulturní dimenze identity, která je založena na historickém vědomí a na existenci systému hodnot a norem, jež jsou nejen individuálně osvojeny, ale kterými se jedinec ztotožňuje s daným územím a skupinou. Těmito hodnotami se řídí, a proto tvoří identitu jeho vlastní a identitu skupiny nebo celé společnosti (Zich 2003).

Pro tuto práci byla vybrána jako klíčová identita, identita regionální. Pomocí dotazníkového šetření byli dotazováni jednak stálí obyvatelé zájmového území obce s rozšířenou působností Prachatice a také amenitní migranté tohoto území. Jelikož je regionální identita založena na historickém vědomí a systému zažitých hodnot, které se týkají daného území, lze předpokládat, že „síla“ regionální identity mezi stálými a amenitními migranty bude prokazovat v rámci zkoumaného území rozdíly, což je také jednou z výzkumných otázek této práce.

Aspekty identity

Identita v sobě zahrnuje více aspektů. První částí identity je aspekt prostorový (teritoriality). Tento aspekt je v člověku od přírody zakódován stejně jako u jiných živočichů. Každý projevuje potřebu vymezovat si svůj životní prostor. Klíčovou roli v procesu utváření územní identity často hrají přírodní podmínky a krajina, jako výsledek soužití člověka s přírodou (Chromý 2003). Jak již bylo popsáno v kapitolách věnující se amenitní migraci, amenitní migranté mají zkušenost s jiným životním prostorem a prostředím a lze tedy předpokládat odlišné vnímání prostorových aspektů identity. Věcí, kterou se člověk odlišuje od ostatních živočichů, je aspekt společenský.

Člověk si tedy vymezuje svou identitu nejen z prostorového hlediska, taktéž i z hlediska společenského (příslušnost jedince k ostatním skupinám, jednotlivcům, společenstvím). Tyto vazby jsou pak utvářeny na různých hierarchických úrovních (osobní, lokální, národní, mezinárodní, globální). Nutno také zmínit, že identity jednotlivých úrovní se navzájem nevylučují (Chromý 2003). Různé hierarchické úrovně identity byly zájmem této práce a výsledky jsou podrobněji popsány v následujících kapitolách.

Smysl a funkce identity

Základním smyslem identity obyvatel v prostoru a čase je posilování kontinuity vývoje. Naše vědomí identity s jakoukoliv hierarchickou úrovní prostoru je součástí širěji pojímané vůle jednotlivých generací po kontinuitě.

Často je taktéž zmiňována všude přítomná oboustrannost v procesu identity. Důležitá jsou především protisměrně působící síly tradic a inovací. *„Smyslem identity v prostoru je kontinuální propojení protisměrného působení tradic a inovací, směřující k harmonii a generačnímu přenosu vědomí identity“* (Zich 2003, s. 138).

Zdroje identity

V rámci životního příběhu (případně jeho vyprávění) člověk přepracovává minulost, současnost i představu budoucnosti a z těchto časových pohledů se snaží vytvořit smysluplný obraz sebe sama a své pozice ve společnosti (Zich 2003).

Bylo zde nastíněno, že zdroje identity pramení jednak z aktuální existence jedince v prostoru a čase, jednak z odkazů existence generací předchozích. Identita je utvářena především z faktů lidské paměti. Identitu umožňuje schopnost zapamatovat si, třídit a znovu si vybavit určité informace. Můžeme rozlišit paměti individuální a kolektivní. Kolektivní paměť uchovává určité společenské jevy, zážitky a události. Individuální paměti jsou zakládány na vlastních zkušenostech (Zich 2003).

Identitu lze vnímat prostřednictvím vnějších projevů (udržování tradic, držení svátků, připomínání událostí, péče o významná místa, zájem o dění v regionu, ochota podílet se na rozvoji regionu či obce apod. (Chromý 2003).

Další zdroje identity lze hledat v estetických hodnotách určitého území (krása

přírodního prostředí, krajiny, či udržované historické památky). Zdrojem identifikace jedince s určitým prostředím může být taktéž i identifikace s určitou sociální skupinou (rodina, skupina přátel, spolupracovníků apod.) (Skála 2007).

Úspěšnost regionu (politická či mocensko-politická) se taktéž může významně podílet na formování identity. Prosperita regionu a především pocit účasti obyvatel na této úspěšnosti a prosperitě může posilovat jejich identitu (Zich 2003). Na základě tohoto tvrzení, byla sestavena další výzkumná otázka tohoto výzkumu: Bude síla regionální identity v rámci zkoumaného území prokazovat rozdíly – ve vztahu jádro/periferie a také, zdali lze občané budou vnímat jako největší negativum svého regionu nedostatek pracovních příležitostí.

Změny a zánik identity

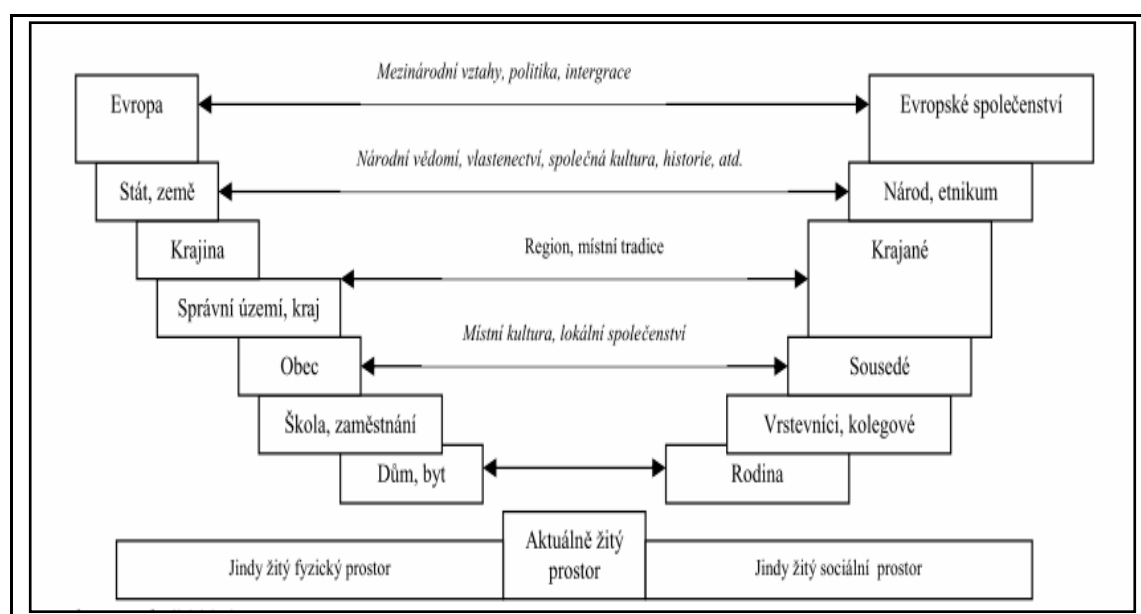
Stejně jako schopnost zapamatovat si, třídit a znovu si vybavit určité informace napomáhá k šíření a rozvoji identity, tak i proces zapomínání může vést ke změnám nebo dokonce zániku identity (Zich 2003). K velkým změnám identity může docházet změnou nebo ztrátou nositelů identity. Ztráta mezičlánku v kolektivní paměti, nezáměr o odkaz předchozích obyvatel může vést k deformacím identity, případně ke ztrátě původní identity a vytvoření identity nové (Chromý 2003). Typickým příkladem ztráty nositelů identity může být odsun sudetských Němců, kdy s jejich odchodem došlo k přerušení přirozených vazeb v území, k poškození tradic, náboženských tradic, kultury, tudíž i k deformaci identity. S příchodem nových obyvatel se začala formovat identita nová, ovšem s minimální návazností na identitu předchozích obyvatel (Skála 2007). Odsun sudetských Němců a následné dosidlování pohraničí se taktéž samozřejmě odehrávalo i v oblasti zájmového území ORP Prachatice. Hranice Sudet probíhala skrz obce Záblatí, Kratušín, Prachatice, Nebahovy, Mičovice, Lhenice a Ktiš. Jako nositele změny, či zániku identity lze samozřejmě považovat i amenitní migranty. Tito lidé přicházejí z jiného prostředí, mají jiné zkušenosti, jiné symboly, jinou identitu. Po příchodu do venkovského prostředí lze předpokládat přejímání a tvorbu nových symbolů a celé nové identity, která však již bude ovlivněna předchozími zkušenostmi. Lze tedy předpokládat rozdíly u regionálního cítění mezi původními obyvateli regionu a amenitními migranty.

2.2.2 Územní identita

Místo je jedinou dynamickou sférou, ve které se odehrává život člověka a každodenní zkušenosti (Chromý 2003). „*Územní identitou lze rozumět onu nezaměnitelnost, jednotu a shodnost, a především pak harmonii v chování souboru obyvatel daného území v konkrétním momentu (čase)*“ (Vencálek 1998, s. 46).

V literatuře se často setkáváme v souvislosti s územní identitou s tzv. „žitým prostorem“. Tento prostor se vnitřně diferencuje na fyzický prostor, prostor komunikace (sít' partnerů v komunikaci) a mentální prostor (prostor v němž se jedinec pohybuje, aniž by měnil místo pobytu). Jinou představu žitého prostoru poskytuje následující schéma (Zich 2003). Zich (2003) rozlišuje několik aspektů regionální identity – hlavními jsou aspekt vztahu k fyzickému prostředí tzn. žitému prostoru a aspekt sociální (integrace do sociálního prostředí).

Graf č. 2: Koncepty regionální identity a žitého prostoru

Zdroj: Zich 2003.

Územní identitou lze rozumět i ono přijetí hodnot a ideálů, přijetí motivů a aspirací od jiných a ztotožnění se s nimi. Jde o aktivní, uvědomělý a odpovědný vztah člověka k prostoru, lidem, kteří v něm žijí, i sobě samému. Identita obyvatel v území je tím významnější, čím těsnější vztahy mají dané vědomosti lidí s jejich činnostmi a zájmy, se kterými se v průběhu života v daném prostoru setkávají. Identita není něco stálého, konstantního a neměnného. Tak jako každý sociálně-ekonomický jev podléhá

i územní identita obyvatel změnám, které odpovídají proměnám paměti (Vencálek 1998). Posilováním územní identity obyvatel dochází k prohlubování možností širší účasti lidí ve veřejném životě, a tedy k praktickému naplňování vize občanské společnosti (Vencálek 1998). S účastí obyvatel na veřejném životě obce se zabýval již předešlý výzkum týkající se amenitní migrace (Loquenz 2008). Naplňováním této občanské společnosti se také velmi zabývala Librová (1994) ve své studii „Pestří a zelení“. Bylo by jistě zajímavé pokusit se zkoumat, zda mají obce s vyšší regionální identitou menší problémy s personálním obsazením chodu obecního úřadu a celkovým kulturním životem obce, či ne. Díky již poměrně širokému zájmu této práce, nebyla odpověď na tuto potencionální hypotézu zařazena mezi cíle této studie. Případným zájemcům o výzkum regionální identity obyvatelstva určitého regionu by jistě bylo vhodné toto téma doporučit jako případný cíl jejich zájmu.

2.2.3 Region a regionální identita

Regiony se obecně vyznačují tím, že jsou obvykle definovány a vymežovány na základě většího množství kritérií. Použitá kritéria mohou být velmi různorodá: objektivní, či subjektivní. Objektivní kritéria vymezení má jako základ většina regionů. Jsou to regiony založené na fyzicko-geografických podobnostech (ostrovy, pouště, povodí aj.). Méně výrazný objektivní základ se vyskytuje u regionů sociálně-geografických, tzn. společenských, u nichž větší roli hraje faktor subjektivní (Siwek, Bogdová 2007).

Zich (2003) vidí region jako určitý historicky vzniklý územní celek vyznačující se relativní ohraničeností (vědomí hranic), vlastní historií, z části i specifickou kulturou a v neposlední řadě také sociální skladbou obyvatelstva. Každá z těchto a dalších vlastností (ekonomická vyspělost, dopravní dostupnost, ekologie, krajinný typ, estetický vzhled aj.) může být dílčí dimenzí regionální identity, nebo ji může alespoň ovlivňovat (Zich 2003).

Vencálek (1998) zmiňuje, že termín region je stále používán a nikdo se již moc nezabývá jeho pravým významem, co pro nás vlastně region představuje a jak ho správně definovat. Bývá pokládán za všeobecně známý a jasný. Autor se s tímto předpokladem nechce spokojit a přiklání se k Hamplovu (Hampl 2005, s. 28) pojetí vymežování regionu: *„Geografickému přístupu je nejvlastnější požadavek organické integrity územních jednotek, založených především na vnější sounáležitosti obyvatel,*

jejich aktivit a komplexu podmiňujících složek prostředí. Tomuto požadavku odpovídá koncepce funkčního sociálněgeografického regionu, a to speciálně regionu nodálního, integrovaného v první řadě prostřednictvím polarizace a dělby funkcí mezi střediskem a jeho zázemím.“ Nejčastěji je nodální region charakterizován na základě dojížděky obyvatel za prací ze zázemí do daného uzlu. Ve chvíli, kdy se chceme zabývat identitou v regionálním měřítku, nutno zmínit, že identitu netvoří pouze regionální vědomí obyvatel, ale region získává taktéž svou vlastní identitu, svojí image (Vencálek, 1998).

Každé území má pro lidi v něm žijící zcela konkrétní význam a na základě harmonie racionálních a iracionálních sil v krajině se uplatňujících, se lidé rozhodují, zdali v daném území chtějí žít, či zdali jej raději opustí.

Jak již bylo nastíněno identitu regionu můžeme vnímat ve dvou rovinách: jako subjektivní a jako objektivní. Objektivní identita regionu zahrnuje objektivní odlišnosti, které jsou lehce klasifikovatelné (trh práce, dojížděka, fyzickogeografické podmínky regionu aj.) Objektivními faktory identity se podrobněji zabývá kapitola 3 Geografická charakteristika území. Naopak subjektivní identita regionu představuje představu obyvatel a jedinců, kteří žijí mimo zkoumaný regionu (lze hovořit o tzv. regionálním povědomí) (Chromý, Janů 2003). Základem je pochopení regionu jako procesu, který začal, reprodukuje se a nakonec se transformuje v individuální a institucionální zkušenosti. (Chromý 2003).

Důležitou součástí formování regionů je iniciativa jednotlivců, image regionu (vnitřní i vnější), název regionu, vytvoření institucí a regionálních symbolů, vzdělávací systém, regionální literatura, média apod. Územní identita je tedy nezaměnitelnost, jednota a shodnost, harmonie v chování obyvatel území v konkrétním čase (Chromý 2003).

Z vývojového hlediska můžeme definovat několik typů regionů, resp. územních identit se specifickým regionálním vědomím:

- 1) Regiony, které dosáhly suverenity a poté následovalo formování identity (Vysočina, Moravskoslezský kraj).
- 2) Regiony, které nedosáhly plné suverenity, ovšem mají silnou regionální identitu. (Chodsko, Valašsko).
- 3) Regiony, které svojí identitu „ztratily“. Můžeme je dále rozdělit do dvou podskupin:
 - a) oblasti, které získali svou identitu v období národního uvědomění v 19.století

a následně o ní přišly (Podblanicko), b) pohraniční oblasti, kde došlo k vysídlení tradičních nositelů identity, kam lze nejlépe zařadit i zájmové území Prachaticka.

4) Regiony částečně institucionalizované užívající tradiční povědomí. Zejména mikroregiony, sdružení obcí (Horácko) (Fialová 2009).

Institucionalizace regionu

Paasi (1986) definuje proces institucionalizace takto: *„Institucionalizace regionu je socioprostorový proces, během něhož vzniká prostorová jednotka jako část prostorové struktury společnosti a stává se viditelnou a jasně identifikovatelnou v různých sférách sociální praxe a sociálního vědomí uvnitř regionu i mimo region.“* (Paasi 1986 cit. v Chromý 2003, s. 48)

Pro všechny regiony platí, že lze analyticky rozlišit čtyři stádia procesu při jejich institucionalizaci. Pořadí stádií se může v jednotlivých regionech lišit, často probíhají současně.

4 fáze institucionalizace regionu (Paasi 2001):

- 1) nabývání prostorového tvaru (region získává prostorové hranice),
- 2) vytvoření symbolického „tvaru“ (vytvoření jména, znaků, vlajky apod.),
- 3) rozvoj institucí (ekonomické, kulturní, administrativní),
- 4) zakotvení regionu jako části regionálního systému a regionálního povědomí společnosti (např. na úrovni států jde o potvrzení jeho suverenity).

Ne všechny regiony dosáhly vlastní administrativní suverenity, ačkoliv jsou rozpoznatelné v každodenním společenském chování (Chodsko, Valašsko, Horácko aj.) (Fialová 2009).

Vytvořením regionu proces regionalizace nekončí, dochází ke změnám např. jeho rozsahu, jeho významu apod. Nakonec může nastat jeho zánik, protože vznik dalšího regionu nutně vede ke změně dosavadního prostorového řádu a deinstitucionalizaci stávajících regionů (Paasi 2001).

2.3 Periferie, pohraničí

2.3.1 Pohraničí

Jelikož je zkoumané území ORP Prachatice hraniční oblastí sousedící s přilehlým Německem, je nezbytné se tématem pohraničí věnovat. Jako u rozboru tématu identity i zde se lze setkat se širokou škálou definic pohraničí, např.: „*Příhraniční prostor je území, které je v bezprostředním sousedství mezinárodních hranic, jehož ekonomické a sociální struktury jsou přímo určovány blízkostí k hranici.*“ (Dokoupil 2005, s. 46). Čím je hranice otevřenější (propustnější), tím více narůstá rozloha pohraničí a naopak. Důkazem této „propustnosti“ lze hledat v období totalitního režimu, kde byla pohraniční oblast úzké pásmo podél hranic a zbytek pohraničí byl orientován jednostranně na vnitrozemí. „*Pohraničí bylo jakousi zónou ochrany státní moci. S otevřením ekonomik vzrůstá tlak i na otevření hranic, tím dochází k difúzi hraničních efektů, což vede k rozrůstání rozlohy pohraničního území*“ (Dokoupil 2005, s. 48).

V Česku se nejčastěji používá administrativní způsob vymezení pohraničí jako soubor okresů, které leží přímo při státní hranici. V našem případě by pohraničí tvořil celý bývalý okres Prachatice, což je území naší zájmové oblasti ORP Prachatice a oblast PÚ Vimperk. Dokoupil (2005) taktéž dodává, že pohraničí se tak stává mezinárodním regionem, který ale musí překonávat určité problémy. Existují i jiné způsoby vymezení pohraničí např. historické, etnické, kulturní, politické, ekonomické, ale pro naše účely se spokojíme s vymezením, které jsme zde nastínili.

České pohraničí není a v minulosti nikdy nebylo specificky homogenním územním celkem. České pohraničí je vnitřně heterogenním územím, kde je jeho heterogenita určována především geografickou polohou, funkcí území a „historickým klimatem“. V obecné rovině jsou pohraniční oblasti okrajovým územím celku. Pohraniční oblasti jsou místem kde dochází ke styku různých společenství (etnik, jazyků, kultur, náboženství apod.) v tradičním pojetí i politických a ekonomických systémů (Chromý 2005).

Z citované literatury lze vyjmout krátkou SWOT analýzu česko-bavorského pohraničí, kam zájmová oblast ORP Prachatice spadá a analýza tuto oblast poměrně objektivně popisuje (viz tabulka č. 1).

Tab. č. 1: SWOT analýza česko-bavorského pohraničí

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<p>výborná dopravní poloha</p> <p>dobrá propustnost hranice</p> <p>příznivý stav životního prostředí</p> <p>nízká míra nezaměstnanosti</p> <p>příznivá věková struktura obyvatelstva</p> <p>progresivně se rozvíjející regiony</p>	<p>vyliďňování prostoru přirozenou měnou i migrací</p> <p>špatné předpoklady pro zemědělství</p> <p>hospodářsky slabé regiony</p> <p>špatná vzdělanostní struktura</p> <p>nižší úroveň mezd</p>
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<p>možnost rozvoje cestovního ruchu</p> <p>kontakt s hospodářsky vyspělým státem</p> <p>pestrá hospodářská struktura území</p> <p>potenciál pracovních sil</p> <p>rostoucí význam terciálního sektoru</p>	<p>nedostatek konkurenceschopnosti se sousedním regionem</p> <p>nedostatek péče o krajinu</p> <p>oslabený rozvoj lidského potenciálu</p> <p>nadměrné zatížení některých oblastí dopravou</p>

Zdroj: Wiliam 2002. Vlastní zpracování.

Vývoj českého pohraničí

Pro pochopení určitého regionu a jeho momentálního „stavu“ nestačí pouze analyzovat geografické složky prostředí, ale je nutné se ohlédnout i za historií regionu. Pro české pohraničí toto tvrzení zajisté platí. Chromý (2005) tvrdí: *„Dnešní stav i dynamika vývoje pohraničí je mimo jiné výsledkem procesů, které formovaly naše území v průběhu dějin.“* (Chromý 2005, s. 63). *„Dějiny pohraničí nejsou – podobně jako dějiny jiných (např. vnitrozemských) území – bez souvztahnosti s dějinami státu a s dějinami přilehlých oblastí (uvnitř státu), i s dějinami sousedních příhraničních regionů (a státních útvarů).“* (Chromý 2005, s. 26).

Hranice v předindustriálním období neměly charakter jasných a v krajině jednoznačně a pevně označených linií (měly podobu širokých hraničních pásů).

Hraniční prostory byly pevně označeny pouze na místech, kde docházelo k častým sporům. Od poloviny 19. století, kdy se stává z tradiční společnosti společnost moderní (industriální), dochází k posílení významu hranic kulturně společenských a politických. Především druhá polovina 20. století je pak ve znamení vývoje pohraničí jako tzv. „revoluce v prostoru“. Počínaje rokem 1945, resp. 1938, kdy začaly rozsáhlé etnické přesuny (útěk Čechů, vysídlení českých Němců a dosídlení původně převážně německého pohraničí). Pro potřeby dosídlovací politiky bylo na základě tehdejších okresů zkonstruováno tzv. nové pohraničí. Tyto nové celky byly rozděleny dle určitých kritérií na oblasti, kde bude podporován průmysl, nebo zemědělství. V roce 1986 bylo rozhodnuto obnovit podporu pohraničí a to především při jihozápadní hranici z důvodů tehdejší vojensko-politické situace, kam spadá i zájmové území této práce ORP Prachatice (Chromý 2005).

Období po 2. světové válce je doprovázeno velkými socioekonomickými změnami – rozsáhlé majetkové přesuny, změny a deformace sídelního systému, taktéž i změny krajinné sféry a životního prostředí. Tyto změny probíhají po celé 20. století (Chromý 2005).

Hraniční efekt

V každém hraničním regionu se projevuje přítomnost hranic s jiným státem do určitého tzv. hraničního efektu, který může mít více podob a síla tohoto hraničního efektu závisí na extrémních situacích. Např. do roku 1989 byl celý okres Prachatice uzavřeným příhraničním regionem a docházelo zde k bariérovému hraničnímu efektu, což mělo za následek jednostrannou orientaci příhraničního regionu do vnitrozemí, která způsobuje ve své podstatě posílení periferního efektu v pohraničí v rovině jádro – periférie. Naopak v otevřeném příhraničním regionu (Prachaticko po r. 1989) roste význam kontaktního hraničního efektu a dochází k rozvoji vztahů v novém hierarchickém systému, tedy k rozvoji vztahů přes hranice (Dokoupil 2005).

V příhraničních regionech Česka i Německa docházelo k nárůstu periferního hraničního efektu, přičemž v českém pohraničí byla z důvodů obranných zcela záměrně likvidována životní aktivita zdejších obyvatel. Byla likvidována či vojenskému nasazení přizpůsobována technická infrastruktura, čímž zde docházelo k postupnému zpusťování lidských sídel. Díky zmíněnému hraničnímu efektu lze však zde vidět i pozitiva, a to

především v oblasti přírodního prostředí, které bylo činností člověka málo narušeno. Rok 1990 znamenal pro česko-bavorské pohraničí diametrální změnu. Z dřívější nepropustné a izolované hranice se stal jakýsi pomyslný most mezi západní a východní Evropou, což je doprovázeno enormní silniční dopravou (Dokoupil 2005).

2.3.2 Periferie

Pohraničí, již ze své polohové podstaty vykazuje charakteristiky periferie, a to tzv. geometrické periferie. Čím je určitý bod vzdálenější od středu (centra) určitého území, tím je také perifernější. Nelze však takto zjednodušit problém a vymezení periferie. Je zde nutné zohlednit jak přírodní podmínky a lidský potenciál, tak i politické, ekonomické, sociální, kulturní, ekologické a jiné procesy v daném území (Havlíček, Marada 2004).

Problémem vymezení periferie se zabývalo již mnoho studií (Havlíček 2005), které své vymezení často podkládaly nejrůznějšími ukazateli. Základním problémem pro tvorbu ukazatele periferality byla v minulosti především datová základna. Později nastal hlavní problém ve výběru ukazatelů, které budou určovat míru periferality. Pro účely této práce, kde přesné vymezení periferie není příliš zásadní a výsledky nikterak neovlivní, není zapotřebí hodnotit různá členění a snažit se najít to nejvhodnější vymezení. Havlíček a Marada (2004) zvolili následujících 6 ukazatelů: hustota zalidnění, podíl venkovských obyvatel v okrese, podíl obyvatelstva okresu žijícího v obcích do 499 obyvatel, podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných v primárním sektoru a zaměstnaných v bankovním sektoru a výši průměrné měsíční mzdy v okrese. Při aplikaci tohoto ukazatele se okres Prachatice zařadil na celkové 3. místo v porovnání se všemi okresy Česka (Havlíček, Marada 2004), což lze interpretovat tak, že oblast Prachaticka je oblastí, která prokazuje velmi silné znaky periferality a je typickým příkladem české periferie. Jiné vymezení periferality, které může být užitečné pro účely této práce, je vymezení pomocí potenciálu obyvatelstva¹.

Česko-bavorské pohraničí je z hlediska potenciálu obyvatelstva jednou z nejperifernějších oblastí Česka, což celkově ukazuje na velmi nízký stupeň osídlení (Řehák 2000). V předešlých kapitolách již bylo nastíněno, že amenitní migranté vyhledávají právě periferní oblasti s nízkou hustotou osídlení, které nabízejí klidné prostředí. Tento ukazatel tím pádem ukazuje na vhodnost česko-bavorského pohraničí

k amenitní migraci. Vymezení periferie pomocí potenciálu obyvatelstva však není komplexním vymezením, jelikož v ukazateli potenciálu obyvatelstva je zahrnuta pouze populace daného státu a není nahlíženo ke stupni hospodářského rozvoje a k hodnotám hustot zalidnění v sousedním zahraničí, což hraje v případě Česko-bavorského pohraničí velmi výraznou roli.

1) Potenciál obyvatelstva je veličina, kde se bere v potaz velikost populace (masa) v jednotlivých měřených bodech, taktéž i polovina populace v sousedních měřících bodech, která je vážená mezi měřenými body. Výsledek vypovídá o hustotě osídlení dané oblasti, ovšem od hustoty osídlení se liší tím, že výsledkem je soustava izolinií (Řehák 2000).

3 METODIKA PRÁCE

Třetí kapitola práce je věnovaná metodice této práce. Jsou zde popsány výzkumné metody sběru dat, taktéž způsob jejich vyhodnocování.

Jak již bylo popsáno v úvodu, tato práce je spojením sběru kvantitativních a kvalitativních dat. V první fázi práce je užíván především extenzivní výzkum (sběr kvantitativních dat) v druhé fázi pak dominuje intenzivní metoda (sběr kvalitativní dat) výzkumu (Hendl 2009).

Kvantitativní metody sběru dat byly využity v kapitole 2 a 4, tzn. rešerže literatury a geografická charakteristika území. Zde byla využita metoda řešení literatury, která spočítá v co nejširším sběru dat z dostupných zdrojů, ze kterých se čerpá dostatek přínosných poznatků, které utvářejí teoretický rámec celé práce a přinášejí opodstatnění pro následné terénní šetření. Zmiňované zdroje lze najít v závěru práce pod názvem seznam použité literatury a ostatních zdrojů.

Kvalitativní metodika je v této práci uplatněna především v kapitole 5 - terénní šetření. Zde byla zvolena metoda rozdávaného a sbíraného dotazníku (Duchoňová 2009). Tato metoda má největší přednost v tom, že umožňuje poměrně rychle získat poznatky od velkého množství respondentů. Dále se dá pomocí této metody vybrat respondenty tak, aby co možná nejlépe reprezentovali populaci daného regionu a tím možnost částečného zobecnění získaných výsledků (Sirovátka 1996). Nevýhodou této metody (tzn. proporcionální kvótní výběr) je však nemožnost získání hlubších poznatků, postojů respondentů a jejich zdůvodnění, které lze získat především přímým kontaktem s dotazovaným.

Tato práce je zaměřená na výzkum regionální identity na území ORP Prachatice s porovnáním výsledků u stálých obyvatel a u amenitních migrantů, kteří se do této oblasti přistěhovali. Pod pojmem stálé obyvatelstvo byla oslokována populace lidí dané obce, kteří se v dané obci narodili a stále zde žijí, nebo v dané obci žijí minimálně deset let a zároveň zde mají uvedený trvalý pobyt. Dotazníky pro stálé obyvatele byly rozdávány s pomocí regionálních činitelů nejčastěji starostů obcí a také s pomocí zaměstnanců České pošty. Cílem celé práce bylo dosáhnout dostatečného počtu dotazovaných z důvodů zobecnění výsledků. Předpokládaný vzorek respondentů měl mít minimální počet 1 % celé populace každé obce a také měl odpovídat vzdělanostnímu a věkovému složení regionu ORP Prachatice. Množství dotazovaných se podařilo úspěšně splnit, avšak vzhledem k tomu, že dotazníky byly z velké části

rozdávány prostřednictvím starostů obcí, či jiných zaměstnanců obecních úřadů a také prostřednictvím zaměstnanců České pošty, nebylo možné plně dodržet základní charakteristiky populace regionu. Výsledný výběrový soubor respondentů obsahuje tedy částečné narušení struktury dle vzdělání a věku. Vzhledem k tomu, že věk i vzdělanostní struktura obyvatelstva mají nesporně vliv na utváření postojů a regionální identity obyvatel, nelze výsledný soubor respondentů považovat za plně reprezentativní.

Jelikož má tato práce za cíl porovnání názorů a postojů mezi stálými obyvateli a amenitními migranty, bylo nutné oslovit se stejným dotazníkem také amenitní migranty. U této skupiny obyvatel však nemohla být uplatněna metoda rozdávaného a sbírané dotazníku, jelikož samotné odhalení, či nalezení amenitních migrantů bývá velmi často komplikované. K vyhledání amenitních migrantů posloužily zkušenosti z minulého výzkumu (Loquenz 2008), kde vyhledávání respondentů postupovalo metodou sněhové koule. Nevýhodou této metody je časová náročnost vyhledávání respondentů, naopak výhodou je ta, že se s pomocí této metody ve většině případů podaří nalézt vhodné respondenty. Je nutné si vysvětlit dle jakých kritérií byli amenitní migranté pro tuto práci vybíráni. Jak již bylo nastíněno v předchozí kapitole, amenitní migrace nemá zcela ostré rysy. Nelze přesně stanovit minimální potřebnou dobu pobytu v novém bydlišti, minimální velikost předchozí obce, či minimální vzdálenost mezi předchozím a nynějším bydlištěm. Je nutné tedy vážit mnoho faktorů u každého osloveného potenciálního migranta a postupovat v tomto výběru velice citlivě, což umožňuje především metoda sněhové koule, která v sobě skýtá velmi důležitý osobní kontakt s dotazovaným. I přes nejasnost vymezení amenitních migrantů, byla pro výběr použita některá základní kritéria. Například trvalý přesun do místa nynějšího bydliště, přechod z urbánního do rurálního prostředí, změna životního stylu.

Vyplňovaný dotazník (příloha 7) obsahoval 18 otázek odlišného charakteru a byl postaven polostandardizovanou formou, kdy část kladených otázek byla otevřeného a část uzavřeného charakteru. Uzavřené otázky, které se skládají z fixních kategorií, které má respondent na výběr, umožňují kvantifikaci zjištěných odpovědí. Naopak otevřené otázky prohlubují, doplňují a vysvětlují zjištěné postoje. Uzavřené otázky se vyplňují formou zaškrtnutí správné odpovědi, naopak u otevřených otázek má respondent nejčastěji svou odpověď vypsát slovy (Hendl 2009) .

Otázky v dotazníku byly děleny do určitých bloků, které měly podobný obsah. První skupina otázek byla identifikačního typu. Byly zde zařazeny otázky týkající se

respondentova pohlaví, věku, bydliště, nejvyššího dosaženého vzdělání a případného roku přestěhování se do nynějšího bydliště, což bylo důležité především u amenitních migrantů. V další otázce měli dotazovaní zakreslit do mapy prostor, který pokládají za svůj region a se kterým se identifikují. Součástí této otázky taktéž bylo zakreslení sídla, které považují za přirozené centrum svého regionu. (prvky mentálních map). Následující okruh otázek analyzuje sílu regionální identity respondentů. Jsou zde zahrnuty otázky týkající se symbolu regionu, ojedinelosti regionu, hodnocení různých složek okolního prostředí, dále měl respondent uvést aktivity, které by pomohly rozvoji jeho regionu, či zdali by se rád přestěhoval a co ho nejvíce k danému místu poutá. Další série otázek se týkala informovanosti dotazovaných a také tématu pohraničí. Poslední okruh otázek se dotazoval na prostorovou mobilitu obyvatel v rámci regionu (dojíždka za prací, do školy, za nákupy, či kulturou). Inspirací pro sestavení otázek byly práce Kuldové (2006), Štětínové (2006), či Skály (2007) a některé otázky jsou téměř shodné, aby byla umožněna případná komparace výsledků s jiným zájmovým územím.

Dotazníkové šetření proběhlo metodou rozdávaného a sbíraného dotazníku a formou sněhové koule v období duben až říjen 2009. Celkem bylo rozdáno 500 dotazníků a zpět se podařilo vybrat 317 vyplněných dotazníků. Návratnost dotazníků byla tedy necelých 65 %. 317 dotazníků tvoří necelé 1 % celé populace regionu (počet obyvatel regionu OPR Prachatice v roce 2009 byl 33828). Analyzovaný soubor respondentů lze dále rozdělit na stálé obyvatele a amenitní migranty. Početnější skupinu dotazovaných tvoří stálí obyvatelé v počtu celkem 209 respondentů a skupina amenitních migrantů je tvořena 108 respondenty.

Dílečnou snahou terénního šetření bylo získat vyplněný dotazník minimálně od 1 % populace z každé obce regionu a zároveň se snažit dodržet věkovou a vzdělanostní strukturu dané obce. Jelikož více jak polovina obcí má počet obyvatel okolo, či méně jak 100 lidí, což při aplikaci tohoto pravidla znamenalo oslovit z celé obce pouze jediného člověka, byl stanoven minimální počet dotazovaných na číslo 4. Počet 4 dotazovaných byl stanoven záměrně, aby se dařilo dodržovat věkovou a vzdělanostní strukturu. Naopak u větších obcí, kde byl počet obyvatel několikatisícový docházelo ke snižování minimálního počtu dotazovaných než 1 %. V tabulce č. 2 lze pozorovat u každé obce počet obyvatel v roce 2008, ze kterého se vypočetlo 1 % populace a následné upravení požadovaného minimálního počtu dotázaných u každé obce. V tabulce je zaznamenán skutečný počet dotázaných, který ve většině obcí splnil

předem stanovený minimální počet dotázaných ke každé obci. Tabulka ukazuje podíl stálých obyvatel a amenitních migrantů u každé obce. Výsledný podíl dotázaných stálých obyvatel a amenitních migrantů pro celé zkoumané území je 65,9 %. Tento údaj se liší dle jednotlivých obcí a také dle jednotlivých pověřených úřadů, což reflektuje obtížnost vyhledání a nalezení migrantů v dílčích územích.

Sebrané a vyplněné dotazníky byly přepsány do jednotné databáze dle jednotlivých otázek a následně byly vyhodnocovány. Nejprve hodnocení probíhalo za všechny dotázané, následně byly dotazníky rozděleny do kategorií na stálé obyvatele a amenitní migranty. Následně byly dotazníky vyhodnocovány dle jednotlivých pověřených úřadů. Některé otázky byly taktéž vyhodnocovány dle jednotlivých obcí, kde mělo dojít k vyhodnocení odpovědí za jednotlivé obce. Výsledky za jednotlivé obce byly zaneseny do databáze v programu ARC GIS a následně zaneseny do map. Bohužel výsledky za jednotlivé obce, kvůli nedodržené věkové a vzdělanostní struktuře dotázaných, nemají velkou vypovídací hodnotu.

Pro zjednodušení a přehlednost výsledků došlo ke grafickému znázornění odpovědí dle jednotlivých kategorií (tzn. celé ORP Prachatice, PÚ Netolice, PÚ Volary, PÚ Prachatice, amenitní migranté a stálí obyvatelé). Výsledky jsou podrobněji popsány v kapitole č. 5.

Tab. č. 2: Požadovaný a skutečný stav dotázaných pro jednotlivé obce a podíl stálých obyvatel a amenitních migrantů v roce 2008

Název obce	Počet obyvatel v roce 2008	1% populace	Požadovaný počet dotázaných	skutečný počet dotázaných	počet dotázaných stálých obyvatel	podíl stálých obyvatel - amenitních migrantů
Babice	91	0,9	4	6	3	3-3
Bohunice	42	0,4	4	4	2	2-2
Budkov	89	0,9	4	4	3	3-1
Bušanovice	243	2,4	6	5	3	3-2
Drslavice	83	0,8	4	4	2	2-2
Dub	425	4,2	8	8	6	6-2
Dvory	65	0,6	4	4	3	3-1
Hracholusky	479	4,8	8	4	3	3-1
Husinec	1395	14	14	12	8	8-4
Chlumany	317	3,2	6	5	3	3-2
Chroboly	479	4,8	8	8	4	4-4
Chvalovice	166	1,7	4	4	3	3-1
Kratušín	57	0,6	4	4	4	4-0
Křišťanov	125	1,3	4	4	2	2-2
Ktiš	496	5	8	8	4	4-4

Tab. č. 2: Požadovaný a skutečný stav dotázaných pro jednotlivé obce a podíl stálých obyvatel a amenitních migrantů v roce 2008

Lažiště	285	2,9	6	6	3	3-3
Lhenice	1818	18,2	20	16	10	10-6
Lipovice	42	0,4	4	4	3	3-1
Lužice	40	0,4	4	4	3	3-1
Matouš	150	1,5	4	4	3	3-1
Malovice	638	6,3	8	6	5	5-1
Milovice	320	3,2	6	6	5	5-1
Nebahovy	430	4,3	8	8	6	6-2
Němčice	184	1,8	4	4	2	2-2
Netolice	2702	27	20	16	12	12-4
Nová Pec	563	5,6	8	8	3	3-5
Olšovice	39	0,4	4	4	4	4-0
Pěčnov	119	1,2	4	4	3	3-1
Prachatice	11712	117,1	40	42	26	26-16
Radhostice	174	1,7	4	4	3	3-1
Stožec	1218	12,2	4	4	2	2-2
Strunkovice nad Blanicí	1170	11,7	12	11	8	8-3
Těšovice	274	2,7	4	4	3	3-1
Tvrzice	117	1,2	4	4	1	1-3
Újezdec	54	0,5	4	4	2	2-2
Vitějovice	483	4,8	4	5	4	3-1
Vlachovo Březí	1691	16,9	15	14	10	10-4
Volary	4013	40,1	20	17	12	12-5
Záblatí	359	3,6	6	6	3	3-3
Zábrdí	45	0,5	4	5	4	4-1
Zbytiny	303	3	6	6	4	4-2
Želnavá	139	1,4	4	4	3	3-1
Žernovice	239	2,4	4	4	3	3-1
Celkem	34673		335	317	209	209-108

Zdroj: ČSÚ - ČB 2010, terénní šetření, vlastní zpracování.

4 GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA OBLASTI

Čtvrtou kapitolou této práce je geografická charakteristika oblasti ORP Prachtice. V úvodu práce bylo diskutováno o komplexnosti příčin růstu polarizace prostoru. Byly zde stanoveny dva druhy příčin. Příčiny objektivní a subjektivní. Kapitola geografické charakteristiky oblasti se věnuje především rozboru objektivnímu komplexu příčin. V této kapitole je postupně popisována poloha a vymezení oblasti, vývoj administrativního členění zájmové oblasti, fyzicko-geografické a socio-ekonomické charakteristiky oblasti.

4.1 Poloha a vymezení oblasti

Správní obvod obce s rozšířenou působností Prachtice se nachází v okrajové jihozápadní části Jihočeského kraje (ČSÚ - ČB 2010). Poloha v rámci Jihočeského kraje je znázorněna v obr. č. 1, kde jsou taktéž znázorněny jednotlivé obce zájmové oblasti.

ORP Prachtice je příhraniční oblastí, jejíž jihozápadní okraj lemuje státní hranice s Německem a částečně také s Rakouskem. ORP Prachtice je tvořeno 44 obcemi s celkovou rozlohou 839,67 km² (ČSÚ - ČB 2010). Touto rozlohou se správní obvod obce s rozšířenou působností Prachtice řadí na páté místo mezi všemi obcemi s rozšířenou působností Jihočeského kraje. Počet obyvatel je 33 825 (údaje jsou za rok 2009). Ve vnitrozemí ORP Prachtice sousedí s OPR Český Krumlov, České Budějovice, Vodňany, Strakonice a Vimperk. Hustota zalidnění je 40,3 obyv./km² (ČSÚ - ČB 2010), což je poměrně málo a je to dáno periferní polohou a specifickými historickými událostmi. Za zmínku taktéž stojí poměrně velká rozdrobenost sídelní struktury. V ORP Prachtice se nachází 162 částí obce, resp. 203 základních sídelních jednotek (ČSÚ - ČB 2010), což je třetí nejvyšší hodnota v rámci všech obcí s rozšířenou působností v celém Jihočeském kraji.

Obr. č. 1: Administrativní mapa ORP Prachatice a poloha ORP Prachatice v rámci Jihočeského kraje k 1.1. 2008

Zdroj: ČSÚ - ČB 2010.

4.2 Vývoj administrativního členění zájmové oblasti

Z historického hlediska lze nalézt okres Prachatice již od roku 1850, kdy byl součástí tzv. Prácheňského kraje a ve městě Prachatice byl zřízen okresní úřad. V roce 1862 přišla administrativní reforma veřejné správy, kde zanikly kraje. Byly však zřízeny nové správní jednotky tzv. „politické okresy“, kde okres Prachatice opět fungoval jako samostatná správní jednotka. Tyto politické okresy se skládaly z okresů soudních – Prachatice, Netolice, Vimperk a Volary. Takto ustanovené administrativní členění zůstalo až do roku 1938 (Hampl 2005).

V poválečném období nadešlo k opětovnému obnovení politických okresů. Toto administrativní členění bylo však velice brzy (v roce 1949) zrušeno a nahrazeno komunistickou vládou velkým počtem nových správně členěných okresů a krajů. V oblasti zájmového území vznikly dvě samostatné jednotky – okres Prachatice a okres Vimperk (Hámpel 2005). Nutno dodat, že takto vzniklo poměrně velké množství nových okresů, které byly ovšem znovu v roce 1960 reformovány a došlo k poměrně necitelnému slučování okresů. Vznikaly tak jednotky vnitřně heterogenní a byl narušen dosavadní historicko-geografický ráz. Na zájmovém území ORP Prachatice došlo ke sloučení okresů Vimperk a Prachatice a vznikl tak nový okres Prachatice. Takto utvořené správní členění vydrželo až do konce roku 2002, kdy došlo ke zrušení okresů a ke vzniku nových administrativních jednotek – obcí s rozšířenou působností, které již opět více respektují vnitřní homogenitu území. Vedle obcí s rozšířenou působností vznikly i pověřené úřady, které měly za úkol převzít část administrativních funkcí bývalých okresů. Nynější administrativní podoba obce s rozšířenou působností Prachatice je tvořena třemi pověřenými úřady – Netolice, Prachatice a Volary (Hámpel 2005).

4.3 Fyzicko-geografické charakteristiky

V předchozích kapitolách byl popsán pojem amenitní migrace a regionální identita. Amenitní migrace je na fyzicko-geografické vlastnosti regionu velice vázaná a to platí především u první formy amenitní migrace, kterou je migrace za lepším životním prostředím (natural amenities viz. kapitola 2.1.2. Formy amenitní migrace). Minulý výzkum prokázal jednoznačnou dominanci této formy v zájmové oblasti ORP Prachdice (Loquenz 2008), proto je důležité si fyzicko-geografické charakteristiky této oblasti podrobněji popsat a pokusit se tak zjistit, které prostředí a podmínky amenitní migranté vyhledávají.

4.3.1 Povrch a geomorfologie oblasti

Z hlediska regionálního členění reliéfu Česka patří zájmové území ORP Prachatice pod provincii Česká vysočina (Český masív) zastoupené dvěma subprovinciemi. První subprovincie, která tvoří severní oblast zájmového území, zejména oblast PÚ Netolice, je Česko-moravská subprovincie, která je v zájmovém

území tvořena oblastí Jihočeské pánve a celkem Českobudějovické pánve, který lze ještě na území zájmové oblasti rozdělit na podcelky Blatské pánve a Putimské pánve (Chábera 1998).

Druhou a rozsáhlejší subprovincií zájmové oblasti je Šumavská subprovincie, která je tvořena geomorfologickými celky Šumava a Šumavské podhůří. Šumava je dále na území zájmové oblasti tvořena podcelky Šumavské pláně, Boubínská hornatina, Vltavická brázda, Želnavská hornatina a Trojmezna hornatina. Šumavské podhůří lze pak ještě dělit na podcelky Bavorovská vrchovina, Prachatická hornatina a Vimperská vrchovina (Chábera 1998).

Povrch zájmové oblasti je poměrně různorodý, lze zde však pozorovat od severu k jihu postupně zvedající se reliéf a členitější terén. Severní oblast, která je tvořena Jihočeskými pánevemi, představuje ploché sníženiny s mírně zvlněným reliéfem. Jedná se o typ rovinného až pahorkatinného reliéfu s průměrnou výškou okolo 400 m n.m. Směrem k jihu přechází území většinou pozvolna a místy ne zcela zřetelně v poměrně členité a rozsáhlé vrchovinné Šumavské podhůří. Oblast Šumavského podhůří by se dále dala rozdělit na severnější nižší část převážně pahorkatinného rázu s průměrnou nadmořskou výškou okolo 500 m n.m. a jižnější oblast Šumavského podhůří, která je již vrchovinného charakteru s nadmořskými výškami nad 700 m n.m. (Melicharová 1973). Nejvyšším bodem celé oblasti podhůří je mírně klenutý vrchol Libín s nadmořskou výškou 1096 m n.m., který leží 5 km jižně od samotného města Prachatice a je dominantou celé oblasti. Dále na jih se rozkládají vráso-zlomové masívy Boubínské a Želnavské hornatiny, které spolu tvoří nejvyšší celky Šumavy. Téměř celé toto území je zalesněné a velmi řídky obydlené. Nejvyšším bodem Boubínské hornatiny je Boubín (1362 m n.m.), dále pak Bobík (1264 m n.m.), Solovenec (1154 m n.m.), Zátoňská hora (1033 m n.m.), či Malý Bobík (1037 m n.m.). Celá oblast dosahuje průměrných nadmořských výšek okolo 900 m n.m. Přirozeným dělítkem mezi jihovýchodním pohraničním pásmem a vnitrozemským pásmem Šumavy je Vltavická brázda, která je v jižní části zalitá vodami Lipenské přehrady. Hraniční pásmo zkoumané oblasti je tvořeno vyzdviženým plochým nebo jen mírně zvlněným povrchem Šumavských plání s nadmořskou výškou nad 1000 m n.m., čímž patří k nejrozsáhlejším souvislým plochám takto vysoko položených ve střední Evropě. Nad zarovnaný povrch plání vystupují jen mírně klenuté kupy nejvyšších vrcholů s výškami přes 1200 m n.m. Jihovýchodním směrem vybíhá ze Šumavských plání Trojmezna hornatina, kde se

nalézá nejvyšší vrchol zkoumaného regionu taktéž i celé Šumavy, Plechý s výškou 1378 m n.m. V této oblasti lze nalézt i jiné vysoké vrcholy např. Trojmezna hora (1362 m n.m.), či Třístoličník (1302 m n.m.) (Melicharová 1973).

Z výše uvedeného popisu je patrné, že ačkoliv území ORP Prachatice není příliš rozsáhlé, lze na jeho území najít tři různé typy reliéfů (Chábera 1998). Severní ploché a nízko položené území Jihočeských pánví (území PÚ Netolice), Šumavské podhůří pahorkatinného až vrchovinného charakteru (území PÚ Prachatice) a jižní příhraniční oblasti s vysokou členitostí a nadmořskou výškou (území PÚ Volary). Díky odlišným přírodním poměrům lze očekávat rozdílnou sílu regionální identity obyvatel těchto oblastí, což je součástí následujících kapitol věnujících se vyhodnocení dotazníkového šetření.

Rozdílné typy reliéfu mají jistě vliv i na migraci amenitních migrantů. V tomto výzkumu byli amenitní migranté vyhledáváni metodou sněhové koule a nejvíce těchto migrantů se podařilo odhalit v oblasti podhůří Šumavy, přibližně s hranicí CHKO Šumava. Tato oblast nabízí ideální spojení členitého reliéfu s téměř horským charakterem, avšak stále relativně dobrou dostupnost do většího centra regionu města Prachatice.

4.3.2 Klimatické podmínky oblasti

Obecně lze klima zájmového území hodnotit v severních částech, kde se nachází oblast Netolicka, jako mírně teplou podnební oblast, která směrem k jihu se zvyšující se nadmořskou výškou přechází v podnební oblasti chladné. Z celorepublikového hlediska lze oblast ORP Prachatice označit jako oblast s chladnějším podnebím a drsnějšími klimatickými podmínkami. Quitt (1975) zařadil zájmovou oblast ORP Prachatice ve svém členění mezi mírně teplou oblast MT3, MT5, MT7, čemuž odpovídá oblast podhůří a Jihočeských pánví. Administrativnímu vymezení můžeme tyto oblasti zařadit pod PÚ Netolice a PÚ Prachatice. Jižnější oblast s vyšší nadmořskou výškou, Quitt (1975) zařadil téměř kompletně pod označení CH7. Podhůří se vyznačuje průměrnou roční teplotou okolo 6 – 7 °C. Teplota opět klesá směrem k hraničnímu pásmu, kde místy klesá až ke 2 – 3 °C. Jednotlivé charakteristiky zmiňovaných oblastí podle Quitta (1975) lze nalézt v přílohách této práce (příloha 1).

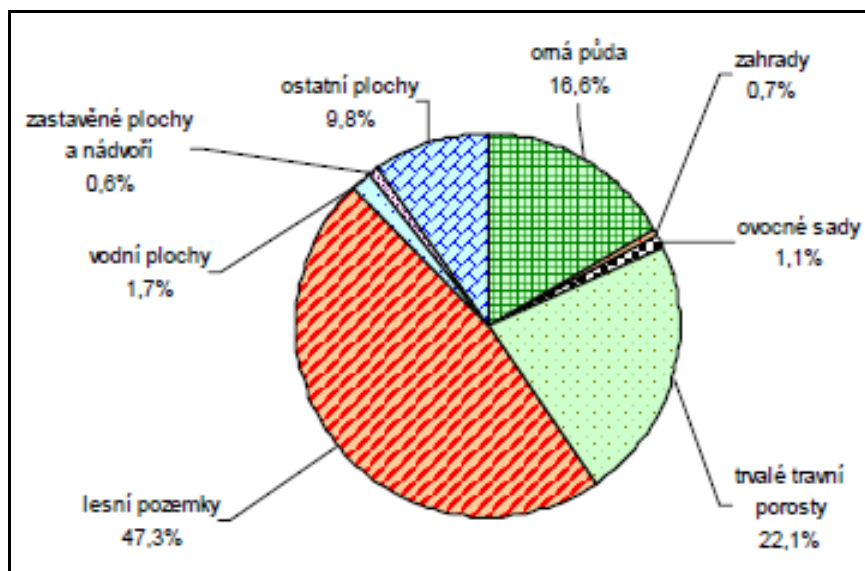
Co se týče srážkových celoročních průměrů je zájmová oblast z celorepublikového hlediska nadprůměrná. Jihočeské pánve jsou v oblasti ORP Prachatice nejsušší oblastí regionu s průměry okolo 600 – 700 mm/rok. Celé podhůří je pak poměrně vyrovnané s průměry okolo 800 mm/rok. Nejdeštivější oblastí celého regionu je příhraniční oblast tvořená NP Šumava s celoročními průměry okolo 1100 mm/rok (Moravec, Votýpka 1998).

Klimatické podmínky opět nejsou zcela stejné na celém zájmovém území a mění se stejně jako povrch a nadmořská výška především ve směru sever – jih, resp. Jihočeské pánve - Šumava. Nelze však předpokládat tak silný vliv klimatických podmínek na amenitní migraci jako u povrchu a reliéfu. Z rozboru dotazníkového šetření je však patrné, že obyvatelé regionu vnímají odlišné a chladnější klimatické podmínky a často se v dotaznících o „drsnějších“ podmínkách zmiňují. Nelze tedy říci že by klimatické podmínky neměly vliv na tvorbu regionální identity.

4.3.3 Půdní fond a jeho využití

Území ORP Prachatice lze z hlediska půdního fondu zjednodušeně rozdělit na tři oblasti. Pro severní oblast, kam zasahují Jihočeské pánve, jsou charakteristické hnědé lesní půdy (kambizemě) nižších poloh, které jsou velmi bohaté na živiny a jsou hojně využívány k zemědělství, typické je brambořářství a pícinářství. Pro oblast Šumavského podhůří jsou typické kambizemě vyšších poloh, které jsou již chudší na živiny a proto se užívají spíše k pastevectví. Nejvyšší oblasti regionu jsou převážně pokryté podzoly. Tyto půdy jsou velmi chudé, proto se zde téměř nic nepěstuje a celé oblasti jsou převážně pokryté jehličnatým lesem. V údolích toků lze taktéž nalézt zamokřené půdy (pseudogleje a gleje). Tyto půdy jsou přemokřené spodní, či povrchovou vodou. Pro tento půdní typ je typický luční vegetační pokryv, který je pro svou biologickou rozmanitost často zájmem ochrany přírody. Převaha zalesněného pokryvu a taktéž velký poměr travních porostů na území celého regionu lze pozorovat v grafu č. 3 (Česká geologická mapa 2007).

Graf č. 3: Struktura využívání pozemků na území ORP Prachovice v roce 2007

Zdroj: ČSÚ - ČB 2010.

Půdní fond má jistě značný vliv na amenitní migraci, ale zároveň i na regionální identitu. Půdní fond v kombinaci s nadmořskou výškou, reliéfem a klimatickými podmínkami udává celkový ráz krajiny. Na kvalitních půdách nižších poloh lze intenzivně provozovat zemědělskou činnost, či rodinné samozásobitelství (Librová 1994). Naopak vysoké polohy s drsnými klimatickými podmínkami a neúrodnou půdou jsou z velké části pokryté lesním pokryvem, což dotváří horský ráz krajiny a jsou často zájmem ochrany přírody. Půdní fond má tedy z hlediska úrodnosti půdy značný, leč spíše nepřímý vliv na amenitní migraci a utváření regionální identity. Příkladem vlivu půdního fondu na utváření regionální identity je oblast Lhenicka. Tato oblast je hojně využívána k ovocnářství zejména k pěstování třešní. V drtivé většině místní obyvatelé uvádějí jako symbol jejich regionu právě třešně a jsou také na tento symbol patřičně hrdí. Lze tedy tvrdit, že se zde půdní fond pozitivně projevuje na tvorbě regionální identity.

4.3.4 Vodstvo

Téměř celou oblast zájmového území lze zařadit k úmoří Severního moře, do kterého ústí největší řeka Česka Labe. Malá část hraničního úseku spadá také pod úmoří Černého moře, jedná se tedy o povodí řeky Dunaje (Vlček 1978). Díky vysokým

nadmořským výškám celého zájmového území se ve zkoumané oblasti nacházejí pouze horní toky řek. Nejznámější řekou, která danou oblastí protéká, je nejdelší řeka Česka Vltava, která pramení pod Černou horou u obce Borová Lada v nadmořské výšce 1172 m n.m. jako tzv. Teplá Vltava. Jméno Vltava celá řeka dostává až po soutoku Teplé a Studené Vltavy pod sídlem jménem Chlum v oblasti, která nese název Mrtvý luh (Vodní toky a nádrže 1984). Vltava je na území ORP Prachatice charakteristická širokým zprohýbaným údolím, které je lemované zalesněnými vrchy. Vltava je atypicky na horní část řeky poměrně klidná, mělká a meandrující. Místy zde lze také nalézt slatě a rašelinné louky. V údolí Vltavy se vyskytují četné upomínky na doby, kdy tudy procházela středověká obchodní cesta Zlatá stezka (např. Soumarský most) (Město Prachatice 2010). V oblasti zájmového území ORP Prachatice se Vltava vlévá do největší vodní nádrže v ČR, do Lipenské přehrady. Druhou nejznámější řekou regionu je řeka Blanice. Blanice pramení na svahu pásma tvořeného horou Knížecí stolec (1226 m n.m.) a Lysá (1230 m n.m.) ve výšce 960 m n.m. Blanice je typickou horskou řekou s velkým spádem a zaříznutým zalesněným údolím, které je bohaté na skalní scenérie (Vodní toky a nádrže 1984). Známé jsou např. skály a jeskyně u Zábrdí, či Husovy skály (Vlček 1978). Blanice byla v minulosti bohatě využívána k rýžování zlata. V dnešní době je Blanice proslulá díky hojnému výskytu chráněných perlorodek, či díky blízké zřícenině hradu Hus (Město Prachatice 2010). U obce Husinec se Blanice vlévá do Husinecké vodní nádrže, která je určena jako zdroj pitné vody. Z tohoto důvodu je bohužel znemožněno využívat nádrž k rekreačním účelům (Přehrady v ČR 2010). V regionu se dále vyskytují již jen řeky a potoky menšího významu např. Volarský potok, Zbytinský potok, Živný potok, Zlatý potok, Milešický potok, Libotyňský potok atd. Pozoruhodností z tohoto regionu je také Švarcenberský kanál, který kdysi sloužil jako dopravní cesta k přepravě vytěženého dřeva, dnes je hojně navštěvován turisty. Pro turisty jsou také častým místem návštěvy ledovcová jezera např. Plešné jezero. Severní oblast regionu, především v okolí města Netolice, je typická rybníkářská oblast. Většina rybníků je dílem Štěpánka Netolického a Jakuba Krčina z Jelčan, kteří byli průkopníky jihočeského rybníkářství (Vodní toky a nádrže 1984).

Celá zájmová oblast je z hlediska hydrologických zajímavostí více než bohatá a pozitivně se projevuje na tvorbě regionální identity, což je popisováno v následující kapitole č. 5, která se věnuje rozboru dotazníkového šetření. I na amenitní migraci mají

tyto místa pozitivní vliv. V rozboru literatury bylo řečeno, že cestovní ruch je jedním z vývojových stupňů amenitní migrace, nebo jako důkaz lze použít některé výsledky z minulého výzkumu (Loquenz 2008), kde byl zjištěn značný výskyt amenitních migrantů v oblasti toku řeky Blanice.

4.3.5 Kvalita životního prostředí

Z hlediska životního prostředí patří oblast ORP Prachatice mezi nejméně znečištěné oblasti (Město Prachatice 2010) v celém Česku a je odrazem periferality celého regionu. Jihozápadní část regionu náleží do Chráněné krajinné oblasti Šumava a Národního parku Šumava. Periferní poloha, velké zalesněné plochy, nízká průmyslová činnost ale i nízká hustota osídlení utvářejí předpoklady k relativně zachovalému přírodnímu prostředí. Velmi důležitým faktorem je taktéž absence dálnice, či rychlostní komunikace v širším okolí regionu.

Celé Jižní Čechy mají jedny z dlouhodobě nejnižších emisí škodlivin do ovzduší, čili i kvalita ovzduší je v celorepublikovém srovnání na nadprůměrné hodnotě. Stav ovzduší je měřen v samotném městě Prachatice již od počátku 90. let a výsledky měření jsou takové, že stav ovzduší se v Prachaticích v 90. letech dočkal oproti předchozím rokům znatelného zlepšení. Zejména s postupující plynofikací města výrazně poklesly koncentrace oxidu siřičitého, oxidu uhelnatého a polétavého prachu (Město Prachatice 2010). Toto potvrzují též indexy kvality ovzduší, kde je patrný trend postupného zvyšování počtu dní s čistým ovzduším. Poněkud horší stav ovzduší bývá naměřen v posledních letech v zimním období, kdy část domácností opět přechází na vytápění tuhými palivy, což daleko více zatěžuje životní prostředí (Město Prachatice 2010).

O vlivu kvalitního životního prostředí na amenitní migraci není pochyb a je zásadní a hlavní podstatou této migrace, pokud tedy je hovořeno o “natural amenities” (kap. 2.1.2.). Taktéž o vlivu životního prostředí na utváření pozitivní regionální identity není pochyb. Rozbor dotazníků ukazuje například, že většina dotazovaných považuje za přednost svého regionu krásnou přírodu, životní prostředí, čisté ovzduší, či jiné aspekty, které jsou s kvalitním životním prostředím úzce spjaty.

4.4 Socio-ekonomické charakteristiky

Pro úplnou geografickou charakteristiku regionu ORP Prachatice, která má posloužit ke zhodnocení objektivních příčin růstu polarizace v prostoru je nutno zhodnotit také sídelní strukturu regionu, vývoj a současný stav hospodářské činnosti a některé demografické charakteristiky obyvatelstva zájmového území, které lze stručně označit jako socio-ekonomické charakteristiky regionu.

4.4.1 Vývoj počtu obyvatelstva

Vývoj počtu obyvatel OPR Prachatice lze sledovat již od roku 1869 (ČSÚ 2007). V rámci celého zájmového území vývoj počtu obyvatelstva do začátku první světové války spíše stagnoval. Poměrně konstantní růst počtu obyvatelstva lze však sledovat v pohrační oblasti PÚ Volary. Tento růst byl především zapříčiněn rozvojem těžby dřeva, která byla podpořena velkou vichřicí koncem 19.století a následnou kůrovcovou kalamitou, což mělo za následek nutnost zvýšit počet pracovníků v dřevařském těžebním průmyslu (Fencel, Kozák 2003). V dalším období (20. léta 20.století) celkový počet obyvatelstva spíše klesal, ovšem dochází k růstu počtu obyvatelstva ve městech.

Následující období druhé světové války přineslo velmi dramatické změny v populačním vývoji a zasáhlo i do sídelní struktury. Nejsilnější změny způsobili válečné ztráty, migrace obyvatelstva, odsun německého obyvatelstva a následné dosídlování pohraničí nepůvodními obyvateli. Díky nově příchozím se začala zcela znovu formovat nová občanská společnost. Chyběly vazby k území, tradice a znalosti zdejšího hospodaření. Neznalost prostředí vedlo později k opětovnému odchodu nově příchozích zpět do vnitrozemských oblastí. Celý tento „násilný“ proces vedl k nižší sociální a sídelní stabilitě tohoto území (Hampl 2005). Dalším silným negativním jevem, který přispěl k celkovému růstu periferality zkoumaného území, bylo vytvoření neprostupného pohraničního pásma v podobě železné opony v 2. polovině 20. století. Díky této hranici došlo k mnoha negativním jevům, jako například zánik mnoha malých obcí (např. Cudrovice, Mísava), či přerušení historicky silné tradice zahraničního obchodu (Kastner 1996).

Období komunismu přinášelo další negativní jevy, které narušovaly přirozený vývoj regionu. Důležitým zásahem bylo například období tzv. násilné integrace obcí, ke

kterému došlo mezi roky 1961 – 1970 (poklesu počtu obcí zhruba o 41 %). Období komunismu probíhalo zároveň ve znamení nastoleného trendu: růst městského obyvatelstva a úbytek počtu obyvatelstva ve venkovských obcích. Důvodem byla plánovaná koncentrace občanské vybavenosti i průmyslových podniků do střediskových center regionů. Co se týče celkové populace regionu, lze sledovat konstantní úbytek počtu obyvatelstva (Hampl 2005).

Následné období spojené s pádem železné opony a komunistické vlády přináší pro celý region, ale i stát rozsáhlé politické, ekonomické, ale i kulturní změny. Z hlediska vývoje počtu obyvatelstva je toto období typické spíše stagnujícím stavem pro území Prachaticka. Mezi roky 1991 – 2001 došlo k mírnému nárůstu počtu obyvatel regionu na dnešní stav 33 800 obyvatel (údaje k 31.12. 2008) (ČSÚ – ČB 2010). Otevření hranic vedlo k poměrně silnému nárůstu počtu obyvatel v příhraničních oblastech (obec Stožec 18 % nárůst).

4.4.2 Demografické ukazatele obyvatelstva

Počet obyvatel na území ORP Prachatic je 33 800 (údaje k 31.12. 2008). Průměrná hustota osídlení je 40,3 obyv./km², což je oproti celorepublikovému průměru (130 obyv./km²) značný podprůměr a území ORP Prachatic se tímto řadí mezi nejméně osídlené regiony v Česku (ČSÚ – ČB 2010). I v porovnání s průměrnou hustotou osídlení Jihočeského kraje (62,2 obyv./km²) je hodnota hustoty osídlení ORP Prachatic podprůměrná. Naopak věková struktura obyvatelstva Prachaticka je poměrně příznivá. Vysoký podíl obyvatelstva ORP Prachatic v předproduktivním věku (do 14 let) 16,8 % se promítá na třetím nejnižším průměrném věku (37,8 let) v Jihočeském kraji (údaje k 31.12.2008). Údaje za rok 2005 ukazují, že nejnižší poměr obyvatel v předproduktivním věku má v celém Jihočeském kraji ORP Týn na Vltavou (17,5 %), dále pak Český Krumlov (16,2 %), Kaplice (16,2 %) a ORP Prachatic s 16,1 % je na čtvrtém místě (údaje za rok 2005), což je stále velice pozitivní ukazatel pro další rozvoj regionu. Velmi příznivý demografický ukazatel pro ORP Prachatic je taktéž index stárí, který se vypočítá jako počet osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0-14 let. V roce 2005 byla tato hodnota 74,7, což je třetí nejnižší hodnota v celém Jihočeském kraji (ČSÚ – ČB 2010). První místo obsadila ORP Kaplice (64,4) a na druhá byla ORP Český Krumlov (72,0). Dalším ukazatelem je přirozená měna obyvatel.

Mezi roky 1991 a 2001 došlo k růstu tohoto ukazatele a ačkoliv došlo k mírnému úbytku obyvatel díky mechanické měně, celkový počet obyvatel stoupal. Přirozenou a mechanickou měnu obyvatel regionu lze pozorovat v tabulce č. 3, která poskytuje rovněž srovnání s ostatními regiony Jižních Čech (ČSÚ – ČB 2010).

Tab. č. 3: Charakteristika pohybu obyvatelstva podle správních ORP v Jihočeském kraji v letech 2001 – 2005 na 1000 obyvatel

	Celkový přírůstek		Přirozený přírůstek		Přírůstek stěhováním		Stěhování mezi obcemi SO ORP	
	2005	roční průměr 2001-2005	2005	roční průměr 2001-2005	2005	roční průměr 2001-2005	2005	roční průměr 2001-2005
Jihočeský kraj	3,3	0,8	-0,4	-0,9	3,7	1,7	x	x
v tom správní obvody								
Blatná	1,0	-1,2	-3,8	-4,3	4,8	3,1	9,5	8,0
České Budějovice	7,4	2,1	0,3	-0,2	7,1	2,3	13,1	12,0
Český Krumlov	6,2	2,3	1,1	0,9	5,1	1,4	13,9	11,1
Dačice	-2,9	-2,4	-1,0	-1,3	-1,8	-1,1	6,6	6,8
Jindřichův Hradec	1,2	1,2	-0,5	-0,7	1,8	1,9	11,6	11,3
Kaplice	15,9	7,6	3,2	2,6	12,7	5,0	12,5	12,7
Milevsko	-3,2	-3,1	-2,1	-1,8	-1,1	-1,3	5,7	5,8
Písek	1,3	0,4	-0,2	-1,6	1,5	2,0	7,6	7,3
Prachatice	-1,2	1,0	-1,2	0,0	0,1	1,1	10,8	9,3
Soběslav	1,3	0,1	-1,3	-2,8	2,5	2,8	8,6	7,9
Strakonice	0,4	-1,7	-2,0	-1,6	2,4	-0,1	11,1	9,7
Tábor	-0,7	-1,6	-0,5	-1,4	-0,3	-0,2	11,9	10,3
Trhové Sviny	6,4	6,6	-0,2	-1,4	6,6	8,0	5,6	5,9
Třeboň	3,7	-1,7	-1,9	-2,9	5,6	1,3	8,0	8,2
Týn nad Vltavou	9,3	4,8	0,5	0,7	8,8	4,0	7,1	6,0
Vimperk	-1,1	-0,6	-1,9	-1,4	0,8	0,9	8,6	7,5
Vodňany	9,1	3,3	0,1	-2,5	9,0	5,8	7,0	5,2

Zdroj: ČSÚ – ČB 2010.

Vzdělanostní struktura obyvatelstva nehovoří již tolik příznivě. V ORP Prachatice žije 6,0 % vysokoškolsky vzdělaných lidí, což je pod Jihočeským průměrem (7,8 %) a jednoznačně ukazuje na odliv vzdělaných lidí do větších měst (Praha, České Budějovice), kde vzdělání lidé nalézají větší možnosti odborného uplatnění (ČSÚ – ČB 2010).

Demograficky příznivý ukazatel pro ORP Prachatice je taktéž roční průměr živě narozených na 1000 obyvatel, který dosáhl počtu 10 živě narozených dětí, což je čtvrtá nejvyšší hodnota v celém kraji (údaj je průměr let 2001-2005) (ČSÚ – ČB 2010).

Z celkového počtu 538 cizinců bydlících v ORP Prachatice je nejvíce vietnamské národnosti (169), dále pak ukrajinské (106) a slovenské (62) (ČSÚ – ČB

2010). Tato statistika má ovšem menší vypovídající schopnost, jelikož se dá předpokládat, že část cizinců zde žije bez povolení a nejsou tedy ve statistikách zahrnuti.

4.4.3 Sídla a jejich vybavenost

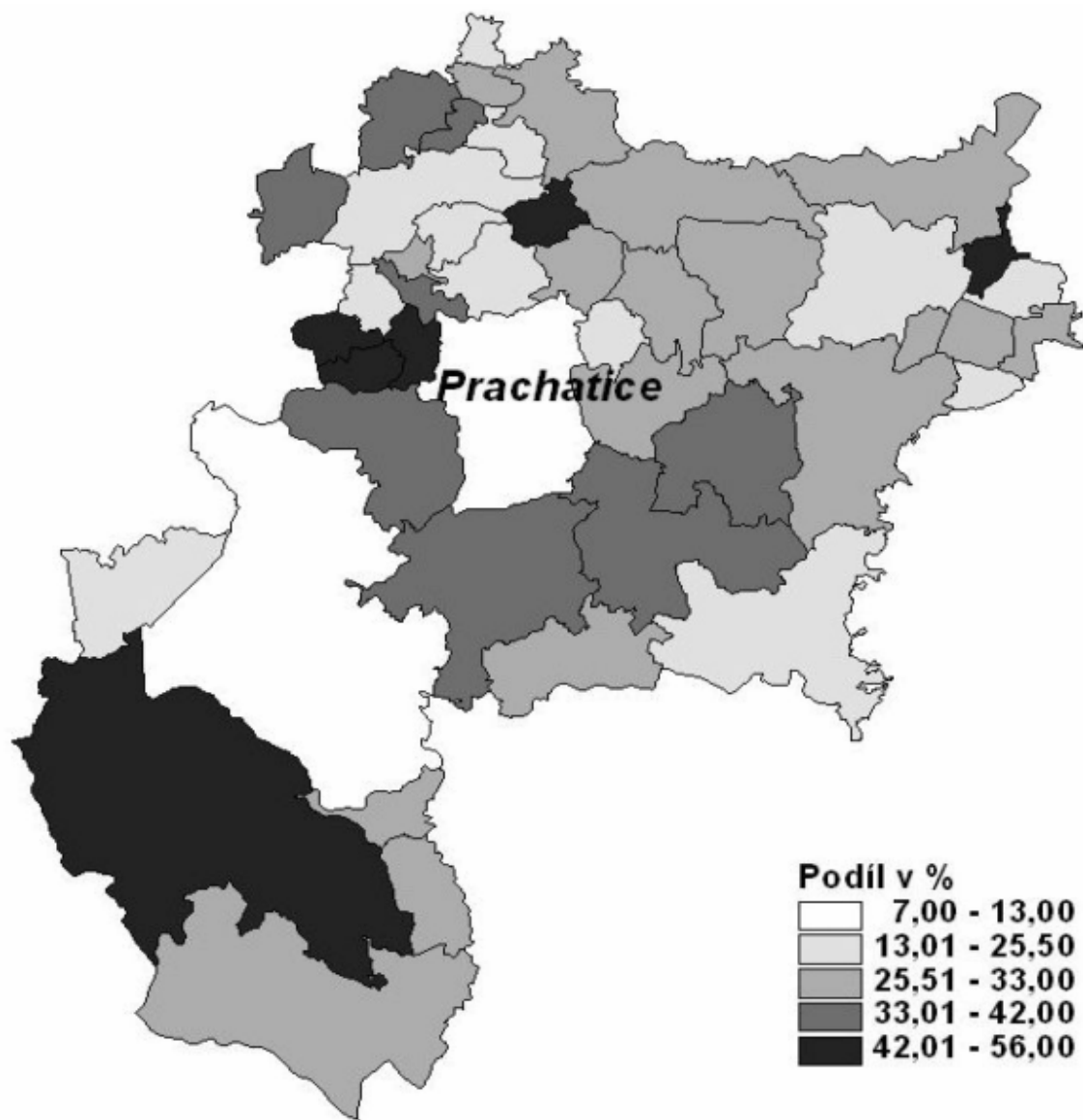
V administrativní jednotce ORP Prachatice se nachází 44 samostatných obcí. Ve třech největších městech (Prachatice, Volary a Netolice) žije 55 % obyvatelstva celého regionu (ČSÚ – ČB 2010). Další obce nesoucí označení město jsou již jen Vlachovo Březí a Husinec, což celkově vypovídá o rozdrobenosti sídel a jejich malé velikosti. O značné sídelní rozdrobenosti svědčí i počet sídel, kterých je 203 v celém regionu ORP Prachatice. Největším městem je město Prachatice s počtem obyvatel 11 789 (2008), čímž se Prachatice řadí počtem obyvatel mezi nejmenší bývalá okresní města. Druhým největším městem regionu jsou Volary s 4083 obyvateli, na třetím místě je obec Netolice s 2725 obyvateli (rok 2008). Třetinová velikost druhého největšího města Volary oproti městu Prachatice svědčí o absenci druhého většího centra, či sídla regionu. O velké rozdrobenosti sídelní struktury hovoří i fakt, že 44 samostatných obcí se skládá ze 162 částí obce, resp. 203 základních sídelních jednotek (ČSÚ 2007).

Vývoj bytového fondu ukazuje, že mezi roky 1991 a 2001 došlo k 6,3 % nárůstu trvale obydlených bytů v celém ORP Prachatice (ČSÚ – ČB 2010). Ve většině případů se jedná o výstavbu rodinných domů (nárůst o 11,8 %). Oproti tomu bydlení v bytových domech má již mnohem pomalejší rozvoj (nárůst o 1,9 %). V samotném městě Prachatice je tento trend stěhování se do rodinných domů daleko silnější. Mezi roky 1991 a 2001 došlo k nárůstu trvale obydlených bytů v rodinných domech o 33,5 % a v bytových domech jen o 3,9 %. Z těchto údajů je jasně čitelný moderní trend bydlení, který charakterizuje výstavba rodinných domů. Podíl rodinných domů na trvale obydlených domech je v kraji však třetí nejnižší (méně než 85 %). Intenzita bytové výstavby v posledních 7 letech byla v kraji nejvyšší (23,1 bytů na 1000 obyvatel) a dá se předpokládat, že i nadále potrvá vysoké tempo výstavby (ČSÚ – ČB 2010).

Následující obrázek (obr. č. 2) ukazuje podíl neobydlených bytů v ORP Prachatice. Nejméně obydlených bytů je ve dvou největších městech regionu – Prachtice, Volary. Lze z toho usuzovat, že o bydlení v těchto městech je větší zájem díky relativně vyšší nabídce pracovních míst. Naopak nejvyšší podíl neobydlených bytů

je v obci Stožec (ČSÚ – ČB 2010). Celkově je podíl neobydlených bytů v ORP Prachatice na nadprůměrné hodnotě, což může pozitivně stimulovat amenitní migraci.

Obr.č. 2: Podíl neobydlených bytů na bytech celkem v ORP Prachatice v roce 2001

Zdroj: ČSÚ- ČB 2010.

4.4.4 Vývoj hospodářství

Tradiční hospodářskou činností zkoumaného území je těžba dřeva a jeho zpracování, sklářství, papírnictví a hamernictví (Fencel, Kozák 2003). Tyto hospodářské činnosti byly dominantní formou obživy především na území Volarska, kde díky náročným klimatickým podmínkám nešlo téměř nic pěstovat za účelem výdělku. V nižších nadmořských výškách regionu, kde je již klima přívětivější byl podíl zemědělství vyšší, nikdy však tyto oblasti nepatřily mezi tradiční zemědělské oblasti. Na tradiční odvětví navázaly v druhé polovině 19. století i další ekonomické aktivity. Příkladem je výroba dřevěných součástek v Prachaticích (Fencel, Kozák 2003). Silným impulzem k hospodářskému rozvoji regionu bylo vybudování železniční tratě Prachatic – Číčenice v roce 1839 a Prachatic – Volary - Lenora roku 1899 (Město Prachatic 2010). V dalším období (20. – 30. léta 20. století) došlo k útlumu hospodářského rozvoje a to především tradičních hospodářských aktivit – sklářství a těžba dřeva. Důvodem byl především odchod lidského kapitálu do městského prostředí. Období hospodářského úpadku bylo zároveň poznamenáno světovou hospodářskou krizí (Fencel, Kozák 2003). Následovalo období 2. světové války, doprovázené populačními poklesy a migračními přesuny přispěly k hospodářskému úpadku. Poválečné období a nástup komunismu byly ve znamení plánované ekonomiky (Hampl 2005). V zemědělství docházelo ke zřizování horských pastevních družstev (např. Volary, Křišťanov, Ktiš), která byla později zařazena do jednotných zemědělských družstev (Fencel, Kozák 2003). Tato plánovací ekonomika vedla k téměř absolutní likvidaci samostatného hospodaření rolníků. Ti časem ztratili technologie, půdu i vztah k tradičnímu pastevectví a převážná většina se již k němu nikdy nevrátila (Hampl 2005).

V 70. letech došlo především k silnému hospodářskému růstu města Prachatic, protože byla nastolena silná dotační politika střediskových center (tzv. Středisková soustava osídlení), kterými byly určeny právě Prachatic (Hampl 2005). Během tohoto období bylo v samotném městě vybuváno mnoho klíčových podniků (např. Jitona, Šumavan, ZVVZ), což doprovázela silná bytová výstavba. Toto období silně narušilo historický ráz města budovaný dlouhá staletí, především díky obchodní cestě Zlatá Stezka a městu vtisklo nepříliš estetický funkcionalistický vzhled (Fencel, Kozák 2003). Tato tzv. socialistická industrializace se samozřejmě netýkala pouze města Prachatic (např. dřevařské závody ve Volarech, konzervárny ovoce ve Lhenicích) (Fencel, Kozák 2003).

Polistopadové období je z hospodářského hlediska obdobím velkých změn. Došlo k velkému růstu zaměstnanosti v terciéru, který rostl na úkor priméru a sekundéru. Rozpad dosavadních obchodních kontaktů (především s ostatními postsocialistickými zeměmi), znamenal pro české podniky velké ztráty (Fencel, Kozák 2003). Otevření hranic a neschopnost konkurence vedlo k omezení, či úplnému uzavření mnoha podniků na Prachaticku (např. Klima Prachatice a.s.). Otevření hranic a zavírání podniků bylo doprovázeno každodenním cestováním obyvatel regionu za prací do sousedního Bavorska (tzv. pendleři), což přineslo kvalitativní změny životního stylu obyvatel regionu (Dokoupil 2004). Toto období pomohlo regionu odklonit se mimo trajektorii periferních oblastí Česka (Pileček 2007). Přelom 20. století je na Prachaticku charakteristický rostoucím zájmem především německých zahraničních investorů, kteří se snaží využít levné pracovní síly a poměrně dobré dopravní dostupnosti a dochází k vybudování mnoha zahraničních podniků (např. Vishay Elektronik s.r.o. v Prachaticích a Volarech, M–Technika v Prachaticích, či Hatz Diesel s.r.o. ve Vlachově Březí) (Město Prachatice 2010).

Období 21. století je v zájmové oblasti ORP Prachatice typické poměrně silným rozvojem cestovního ruchu a rekreace. V této ekonomické oblasti dominuje město Prachatice, které učinilo mnoho investic v této oblasti (např. rekonstrukce historického jádra, vybudování mnoha sportovišť, cyklostezky, podpora kultury, slavnosti Zlaté Stezky, či veřejné koupaliště Hulák) (Město Prachatice 2010). Druhou silnější oblastí cestovního ruchu je oblast Volarska (Volary, Nová Pec, Želnava), kam jezdí turisté především za přírodními krásami regionu (CHKO Šumava, NP Šumava, vodní nádrž Lipno aj.).

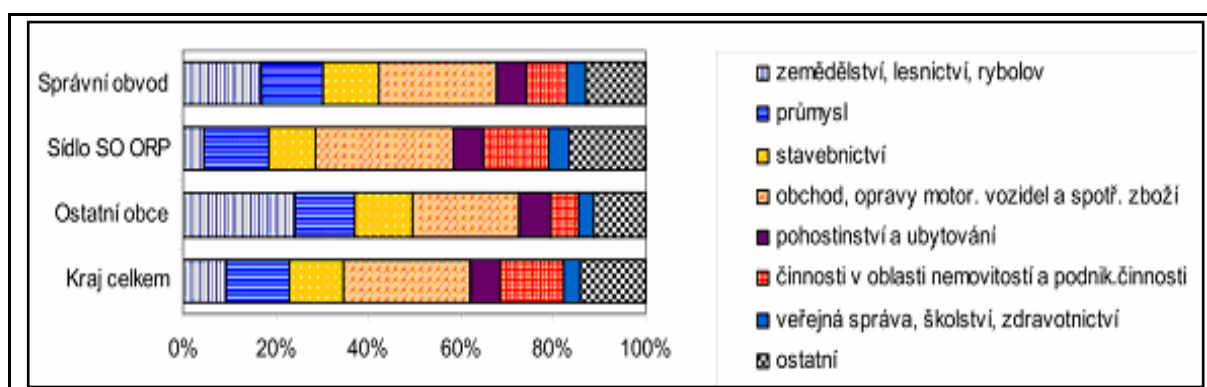
Současný stav hospodářství

Ekonomická aktivita obyvatel regionu ORP Prachatice je mírně nadprůměrná. V devadesátých letech výrazně vzrostl podíl zaměstnaných v průmyslu, naopak ve službách byl nárůst oproti celému kraji nejmenší. Nezaměstnanost se pohybuje mírně pod celorepublikovým průměrem. Ze správního obvodu vyjíždí za prací o 1 700 osob více než do něj dojíždí (ČSÚ – ČB 2010). Tento fakt je dům častým dojížděním obyvatel regionu za prací do sousedního Německa, kde nalézají možnosti nadprůměrných výdělků. Fakt, že v regionu je poměrně mladé obyvatelstvo se projevil

v podílech nepracujících důchodců a žáků, studentů a učňů na ekonomicky neaktivním obyvatelstvu, který patří v kraji mezi nejpříznivější. Nejnižší nezaměstnanost v regionu je ve městě Prachatice a jeho blízkém okolí. Poměrně nízká nezaměstnanost je i ve městě Netolice a jeho okolí, které má dobrou dopravní dostupnost do Českých Budějovic (ČSÚ – ČB 2010).

Velmi příznivě hovoří i index ekonomického zatížení, který se vypočítá jako počet dětí ve věku 0-14 let a počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15 - 64 let. ORP Prachatice má tento údaj pro rok 2005 na hodnotě 39,1, což je čtvrtá nejnižší hodnota v celém kraji (ČSÚ – ČB 2010). Graf č. 4 ukazuje porovnání struktury ekonomických subjektů podle činnosti v celém správním obvodu s krajem, městem Prachatice a ostatními obcemi regionu Prachatice.

Graf č. 4: Ekonomické subjekty v ORP Prachatice podle činnosti v roce 2005

Zdroj: ČSÚ - ČB, 2010.

Z grafu je především čitelný velký podíl ekonomických subjektů v primárním sektoru v ostatních obcích regionu oproti samotnému městu Prachatice. Tuto dominanci města Prachatice jakožto centra regionu podtrhuje i vyšší podíl subjektů v obchodu oproti ostatním obcím regionu.

5 TERÉNNÍ ŠETŘENÍ

Tato kapitola se věnuje vyhodnocení terénního šetření které proběhlo metodou rozdáváného a sbíraného dotazníky. Celkem bylo rozdáno 500 dotazníků a podařilo se zpět vybrat 317 vyplněných dotazníků (Příloha 7). Dotazníky byly roztrženy podle bydliště dotazovaných dle jednotlivých PÚ a také podle toho zda jsou dotazovaní stálými obyvateli, či amentními migranty.

5.1 Struktura výběrového souboru respondentů

Nejvyšší podíl amenitních migrantů se podařilo oslovit na území pověřeného úřadu Volary s podílem 40 % amenitních migrantů, v pověřeném úřadu Prachatice je podíl dotázaných amenitních migrantů 35 % a nejméně se jich podařilo oslovit na území pověřeného úřadu Netolice, zde se podíl dostal na 25 % dotázaných. Tyto výsledky mohou ukazovat na již zmiňované cílené směřování amenitních migrantů především za kvalitnějším přírodním prostředím.

Vzhledem k tomu, že požadovaný počet dotazovaných byl příliš široký, a tudíž se muselo využít distribuce dotazníků pomocí lokálních činitelů (starostů obcí) a zaměstnanců České pošty, nepodařilo se zejména věkovou a vzdělanostní strukturu vzorku dotazovaných sjednotit s celým regionem. Z tohoto důvodu nelze výsledný analyzovaný soubor považovat za zcela reprezentativní a nelze tedy výsledky zcela zobecňovat, lze z nich zejména usuzovat na některé obecnější závěry.

Tabulka č. 4 přesně ukazuje odchylky ve vzdělanostní a věkové struktuře výběrového vzorku od skutečného stavu populace výběrového území. U věkové struktury dotazovaných nastal problém především s oslovením nejmladší věkové skupiny v předproduktivním věku (0 – 14 let). Zde se podařilo oslovit pouze 7,3 % z celkového počtu dotázaných. Stejný, leč méně markantní problém nastal i u dotázaných v poproduktivním věku (65 let a výše). Z těchto nesrovnalostí vyplývá, že výsledný soubor oslovených se skládá z téměř 85 % lidí ve věku 15 – 64 let. Celkový průměrný věk respondentů je tímto bohužel negativně ovlivněn (41,5 proti skutečným 38,3). Vzdělanostní struktura dotazovaných prokazuje také odchylky od skutečného stavu populace zájmového území, byť ne již tolik markantní. Největší rozdíly dokazují ukazatele u vysokoškolsky vzdělaných lidí. Vysvětlením mohou být zmiňované rozdíly ve věkové struktuře oslovených, kdy se nepodařilo oslovit dostatek lidí

v předproduktivním věku, kteří zatím vysokoškolského vzdělání nemohli přes svůj nízký věk dosáhnout, a také nedostatek oslovených lidí v poproduktivním věku, kteří často díky nejrůznějším důvodům nedosáhli vysokoškolského vzdělání. Druhým významným důvodem k tak silnému nadpoměru oslovených vysokoškolsky vzdělaných lidí, může být jejich pochopení k podobným výzkumným účelům a ochota předložený dotazník vyplnit.

Tab. č. 4: Vzdělanostní a věková struktura dotázaných a všech obyvatel ORP Prachatice v roce 2009

	Věk				Vzdělání				
	0 - 14	15 – 64	65 +	průměrný věk	1	2	3	4	Průměrné vzdělání
výběrový vzorek	7,3	84,4	8,3	41,5	19,8	26,4	38,3	15,5	2,57
ORP Prachatice	16,1	71,9	12	38,3	24,2	38,3	29,9	7,6	2,21

(1 - základní, 2 - vyučen/a, 3 - středoškolské s maturitou, 4 – vysokoškolské)

Zdroj: ČSÚ – ČB 2010, terénní šetření, vlastní zpracování.

Následující tabulka č. 5 ukazuje jednotlivé rozdíly ve vzdělanostní a věkové struktuře u dotázaných z jednotlivých území pod správou pověřených úřadů. Z věkové struktury stojí za zmínku PÚ Volary, kde se podařilo oslovit pouze 1,5 % dotázaných v předproduktivním věku a naopak 11,2 % dotázaných bylo poproduktivním věku, což také ovlivnilo, že dotázaní na území pověřeného úřadu Volary mají nejvyšší průměrný věk 42,4 let. Vzdělanostní struktura dotázaných taktéž prokazuje dle jednotlivých obvodů rozdíly, nejsou však tak výrazné.

Tab. č. 5: Věková a vzdělanostní struktura výběrového vzorku pro jednotlivé pověřené úřady v ORP Prachatice v roce 2009

	Věk				Vzdělání				
	0 - 14	15 – 64	65 +	průměrný věk	1	2	3	4	Průměrné vzdělání
PÚ Prachatice	5,5	85,2	9,3	41,9	16,5	27,3	39,1	17,1	2,57
PÚ Netolice	8,9	88,6	2,5	39	19,9	24,8	42,1	13,2	2,49
PÚ Volary	1,5	87,3	11,2	42,4	8,7	26,1	49,7	15,5	2,72

(1 - základní, 2 - vyučen/a, 3 - středoškolské s maturitou, 4 – vysokoškolské)

Zdroj: ČSÚ – ČB 2010, terénní šetření, vlastní zpracování.

Důležité je také porovnání vzdělanostní a věkové struktury dotazovaných mezi stálými obyvateli a amenitními migranty zkoumaného regionu. Průměrný věk dotazovaných je vyšší u skupiny stálých obyvatel (42,4 let), který je způsoben především téměř dvojnásobným procentuálním podílem dotázaných v podproduktivním věku, oproti skupině amenitních migrantů. Vzdělanostní struktura dotazovaných mezi amenitními migranty a stálými obyvateli prokazuje značné rozdíly. Významný je především více jak 20 % podíl vysokoškolsky vzdělaných dotázaných amenitních migrantů. Důvodem může být již zmiňovaná vyšší ochota vzdělaných lidí se na podobném výzkumu podílet. V rozboru literatury zaznělo, že amenitní migrace bývá často doménou ekonomicky silných lidí, kteří obecně vlastní vyšší stupeň vzdělání. Průměrná známka vzdělání u dotázaných amenitních migrantů je 2,77 oproti 2,45, což je hodnota průměrného vzdělání dotázaných stálých obyvatel.

Tab. č. 6: Věková a vzdělanostní struktura dotázaných stálých obyvatel a amenitních migrantů v ORP Prachatice v roce 2009.

	Věk				Vzdělání				
	0 - 14	15 –64	65+	průměrný věk	1	2	3	4	Průměrné vzdělání
amenitní migranté	9,9	82,5	7,6	39,8	11,6	21,6	44,6	22,2	2,77
stálí obyvatelé	6,1	79,5	14,4	42,4	17,8	30,3	40,4	11,5	2,45

(1 - základní, 2 - vyučen/a, 3 - středoškolské s maturitou, 4 – vysokoškolské)

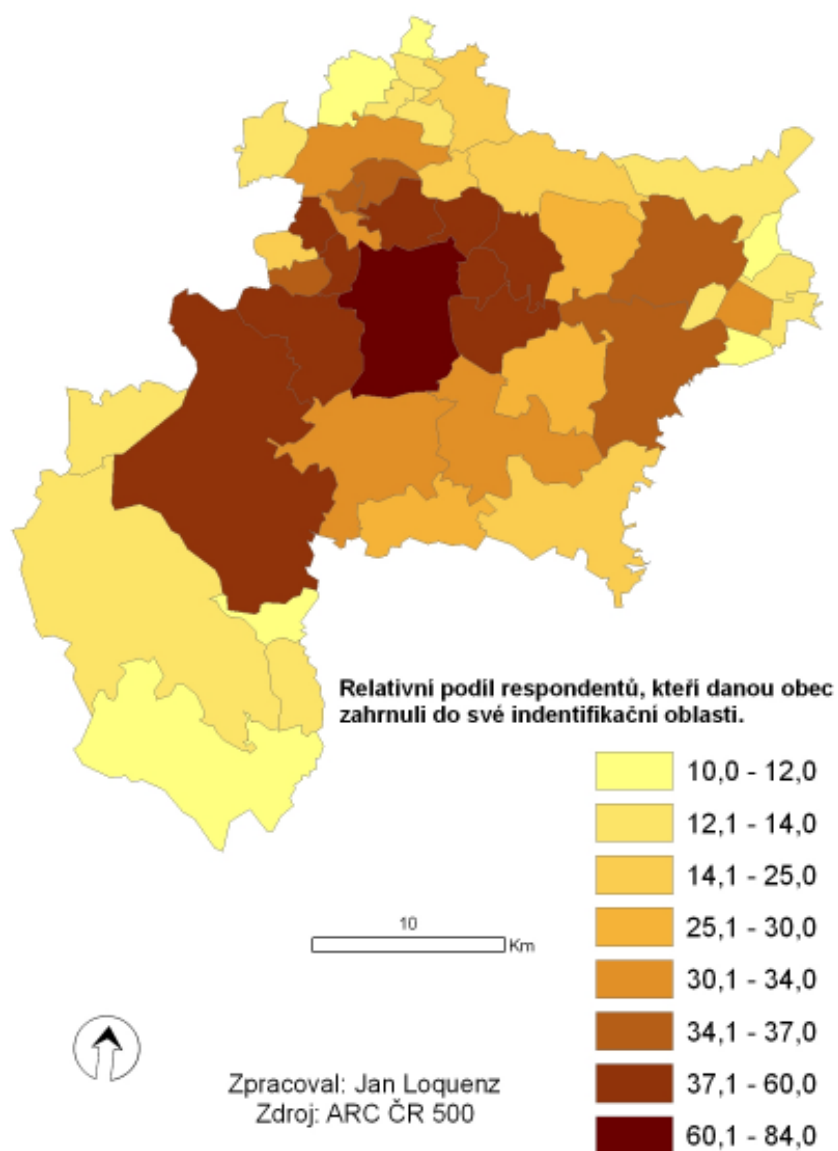
Zdroj: terénní šetření, vlastní zpracování.

5.2 Subjektivní prostorové vymezení regionu

Cílem této otázky bylo zjistit jaké území považují respondenti za svůj region. Dotazovaní byli požádáni, aby do schématické mapy zakreslili území, které považují za svůj region a dále aby podtrhli sídlo, které považují za přirozené centrum vytyčeného regionu. Dotazovaní dostali jako předlohu zjednodušenou mapu, kde byly znázorněny názvy sídel a administrativní hranice celého zájmového regionu ORP Prachatice. Výsledky této části dotazníku jsou znázorněny v obr. č. 3. Z obrázku lze vyčíst předpokládanou jednoznačnou dominanci města Prachatice a přilehlých obcí. Město Prachatice je jediným větším městem zkoumaného území a jednoznačně plní funkci přirozeného centra regionu. Překvapivý je velice nízký podíl obcí pověřeného úřadu Volary a celého pohraničí. Zde je stále znát několik desetiletí dlouhá orientace regionu

do vnitrozemí, která byla spojená s bývalým totalitním režimem a uzavřením hranic se sousedním Německem. Ačkoliv železná opona padla již před více jak dvaceti lety, přesto je vidět, že v mysli obyvatel ponechává stále určité následky. Vysvětlením pro nezařazení respondenty obcí PÚ Volary do svého regionu může být i silná vazba obyvatelstva na větší města, která plní pro region Prachatice služby na nejvyšší úrovni. Příkladem mohou být především mladí lidé, kteří odcházejí studovat do velkých měst – jedná se především o města České Budějovice, Praha, Plzeň, což opět podporuje vazby na vnitrozemí.

Obr. č. 3: Subjektivní vymezení identifikační oblasti respondentů z obvodu ORP Prachatice v roce 2009

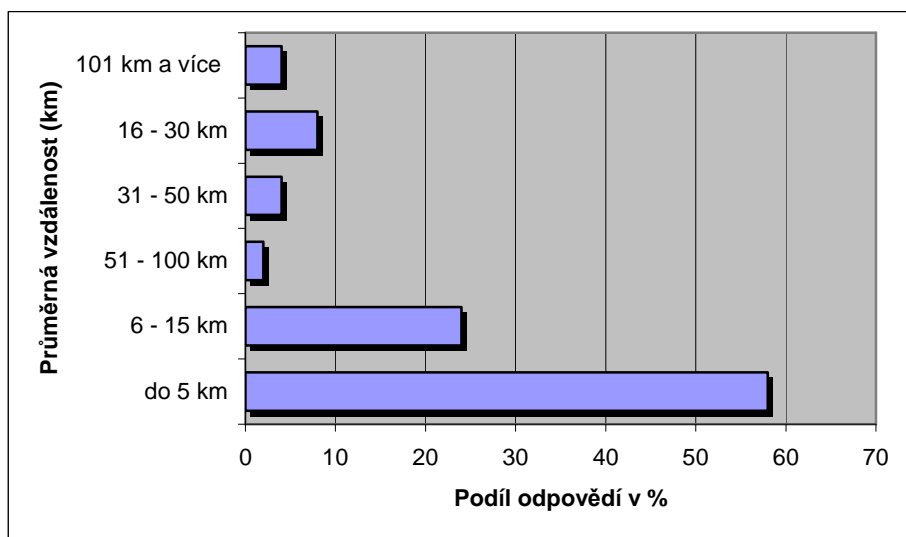
Součástí otázky týkající se subjektivního vymezení identifikační oblasti byl požadavek, aby respondenti do mapy zakreslili sídlo, které považují za přirozené centrum svého regionu. Ve většině případů došlo k označení sídla ve kterém daný respondent bydlí a nebyl brán zřetel na vybavenost sídla, možnosti pracovní nabídky, či nabídku služeb. Z tohoto důvodu nejsou považovány výsledky této části otázky za zcela relevantní a nejsou zde prezentovány. Vhodné by bylo, doporučit pro případné budoucí práce podobného zaměření, aby byl samotný termín „sídlo“ v předkládaném dotazníku více specifikován, či zde byla uvedena určitá kritéria výběru.

5.3 Mobilita obyvatelstva

Další série otázek se týkala mobility obyvatelstva a potřeby dojíždět do práce, školy, za všedními a mimořádnými nákupy, či za kulturou. Nejvíce dotazovaných je zaměstnáno nebo studuje v samotném městě Prachatice, což činí necelých 40 % dotázaných. Na druhém místě dotazovaní nejčastěji pracují/studují v místě bydliště, tudíž nejsou nuceni dojíždět. Na třetím místě nejčastěji dojíždí do Českých Budějovic. Pro lepší přehlednost o mobilitě obyvatelstva zájmového území napoví více graf č. 5, který zobrazuje průměrnou vzdálenost dojížděky. Více jak 80 % dotázaných dojíždí do 15 km od místa bydliště. Více jak 5 % dotázaných je nuceno cestovat 100 km a více, což jsou převážně vysokoškoláci, či pracující v Praze, kteří tráví všední dny v místě dojížděky a na víkendy cestují domů, čili se nejedná o každodenní dojíždění.

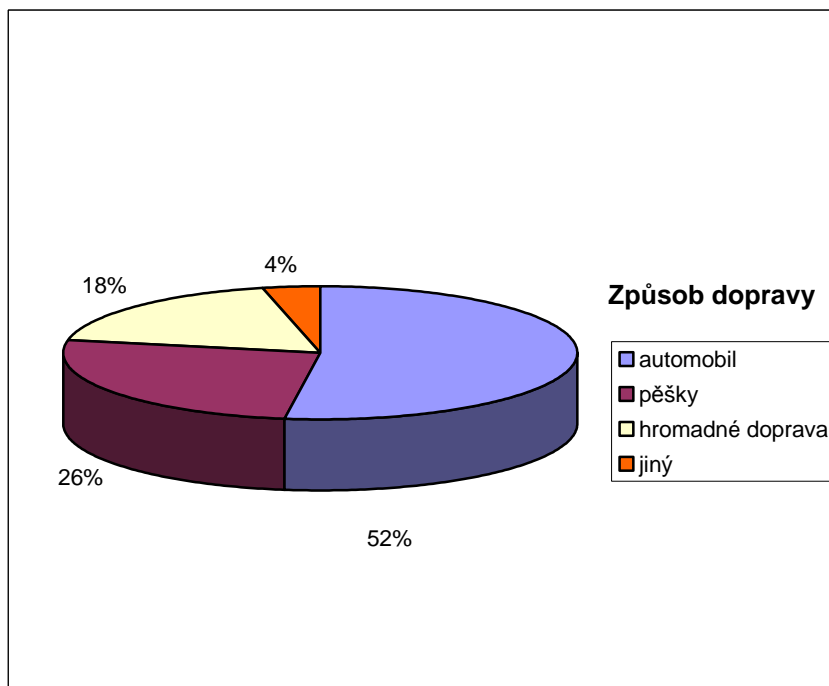
Způsob dopravy v případě dojížděky zachycuje graf č. 6. Více jak polovina dotazovaných využívá k přepravě automobil. Na druhém místě lidé nejčastěji využívají chůze pěšky, což náleží především respondentům pracujících, či studujících v místě bydliště. Zbytek dotazovaných užívá k přepravě hromadnou dopravou, či jiný způsob dopravy například kolo.

Graf. č. 5: Průměrná vzdálenost dojížděky dotazovaných do zaměstnání/do školy v ORP Prachatice v roce 2009

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

Graf. č. 6: Způsob dopravy dotázaných do zaměstnání, či do školy v ORP Prachatice v roce 2009

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

Další otázkou na kterou dotazovaní měli odpovědět bylo, kde nakupují věci denní potřeby. Většina respondentů uvedla, že věci denní potřeby nakupují v místě bydliště, popřípadě v místě práce, či školy. Zbytek dotázaných nakupuje věci denní potřeby nejčastěji do 10 km od místa bydliště, což naznačuje relativně dobrou vybavenost základními službami.

Další otázkou věnující se mobilitě obyvatelstva, byl dotaz, kam respondenti jezdí za většími nákupy a kam za kulturou. Z výsledků vyplývá, že většina respondentů obstarává své nákupy ve větších městech, kde jednoznačně dominují České Budějovice (52 %) a Prachatice (35 %). Dojížděka za kulturou prokázala oproti nákupům poměrně velkou různorodost a odpovědi respondentů byly dosti odlišné. Vysvětlením pro takto odlišné odpovědi mezi dojížděním za většími nákupy a za kulturou, může být již poměrně stejnorodá vybavenost větších měst nabídkou služeb, které uspokojí zákaznicko požadavky na větší nákup a zároveň zcela odlišná vybavenost měst a obcí kulturními možnostmi a nabídkou kulturních zážitků, kde i menší obec může nabízet mnohem širší paletu kulturních možností, než jiná obec větší velikosti. 8 nejčastěji zmiňovaných obcí, kam dotazovaní dojíždí za kulturou je v tab. č. 7.

Tab. č. 7: Relativní zastoupení obcí nejčastěji navštěvovaných respondenty za účelem kulturního vyžití v roce 2009 v ORP Prachatice

Obec	%
České Budějovice	34,3
Prachatice	25,4
Obec bydliště	16,2
Ostatní	9
Praha	6,7
Český Krumlov	3,4
Lhenice	2,5
Strakonice	2,5

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

5.4 Symbol místa/regionu

Další otázkou, na kterou měli respondenti odpovědět, byl dotaz, co považují za symbol místa/regionu ve kterém žijí. Nejčastěji obyvatelé jmenovali symboly vycházející z přírodních složek prostředí. Zde se nejvíce opakovalo slovo „příroda“. Dalšími nejčastěji jmenovanými termíny byly „Šumava“, „lesy“, dále byly často jmenovány přirozené dominanty krajiny – významné vrcholy. Zde byla nejčastěji jmenována nejvyšší hora Šumavského podhůří ležící přímo u města Prachatic, hora Libín. Obyvatelé PÚ Volary považují za symbol regionu především horu Boubín a Bobík. Dalšími často jmenovanými symboly týkající se přírodního prostředí, byly symboly spojené s vodou. Husinecká přehrada, řeka Blanice, či rybníky na Netolicku. Dále byly jmenovány symboly, které by šlo obecněji pojmenovat jako památky a architektura - historické náměstí města Prachatic, zdejší kostel, selské baroko a další lokální památky (kostely, křížové cesty, zámek Kratochvíle, atd). Třetí významnější skupinou symbolů, jež byly respondenty jmenovány, byly symboly spojené s historií regionu. Zde jednoznačně dominovala středověká obchodní cesta Zlatá Stezka.

K těmto výsledkům je vhodné dodat, že většina jmenovaných symbolů z 90 % případů pocházela z nejbližšího okolí, ve kterém respondent žije, a z většiny případů lze zmiňovaný objekt – symbol najít do 10 km od místa bydliště dotazovaných. Výsledky se nakonec sjednotily v tom, že každá významnější oblast má svůj symbol, na kterém se respondenti téměř jednoznačně shodnou. Pro názornost několik příkladů dominantních symbolů u jednotlivých oblastí:

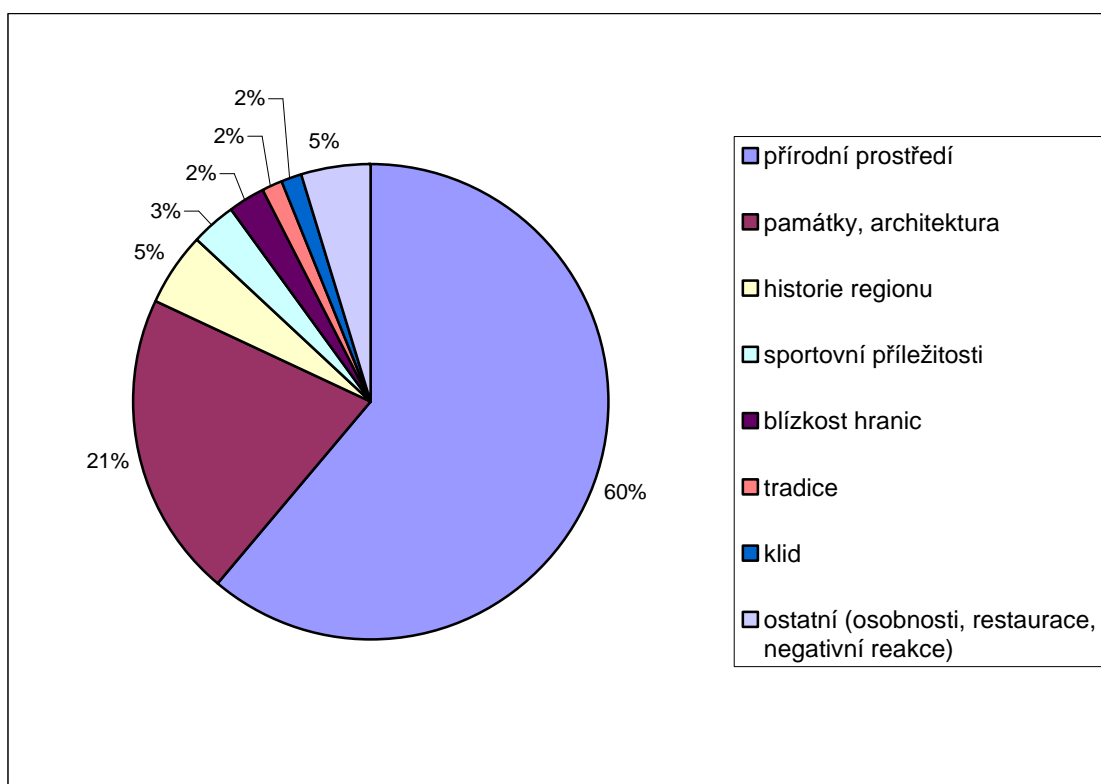
Prachatice – historické náměstí, Libín, Zlatá Stezka

Netolicko – rybníkářství, dostihy, zámek Kratochvíle

Lhenicko – třešně, zahrada Jižních Čech

Volarsko – Boubín, Bobík, lesy, dřevo, Lipno

Graf č. 7: Symboly místa/regionu, kde dotazovaní žijí dle kategorií v roce 2009 v ORP Prachatice

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

5.5 Výjimečnost oblasti

V následující otázce měli dotazovaní zkusit v jednoduchosti popsat, v čem je jejich oblast jedinečná, či nezaměnitelná oproti jiným oblastem. Výsledky otázky dopadly poměrně pozitivně z hlediska tvorby regionální identity, jelikož pouze 10,4 % oslovených nedokázalo najít na tuto otázku odpověď a zvolili odpověď nevím. Z toho vyplývá, že necelých 90 % oslovených shledává oblast svého bydliště za jedinečnou a v porovnání s ostatními oblastmi určitým způsobem ojedinělou. Ve výsledcích opět dominovaly odpovědi týkající se kvalitního přírodního prostředí. Konkrétní odpovědi a jejich jednotlivé počty opakování lze shlédnout v následující tabulce č. 8. Zajímavé je, že téměř všechny odpovědi jsou pozitivně smyšlené a málokdo zmiňuje některá negativita (např. problematické menšiny, nezaměstnanost, záplavové pásmo). Naopak některé odpovědi jsou natolik emotivně laděné, že jejich zahrnutí do tabulky snižuje jejich vypovídající hodnotu. Za zmínku stojí například odpověď: „moje krásná obec,

oblast je čarovně krásná a drsná, líbezná, tajemná, věčně zelená, je naše.“ Z výsledků této otázky vyplývá, že většina dotazovaných obyvatel shledává v určitém směru svůj region za jedinečný a odlišný od jiných území. Z odpovědí lze i usuzovat, že regionální identita obyvatel zájmového území ORP Prachatice má ve většině případů pozitivní a vyhraněný charakter.

Tabulka č. 8: Jedinečnosti místa/regionu, které dotazovaní uvádějí v ORP Prachatice v roce 2009

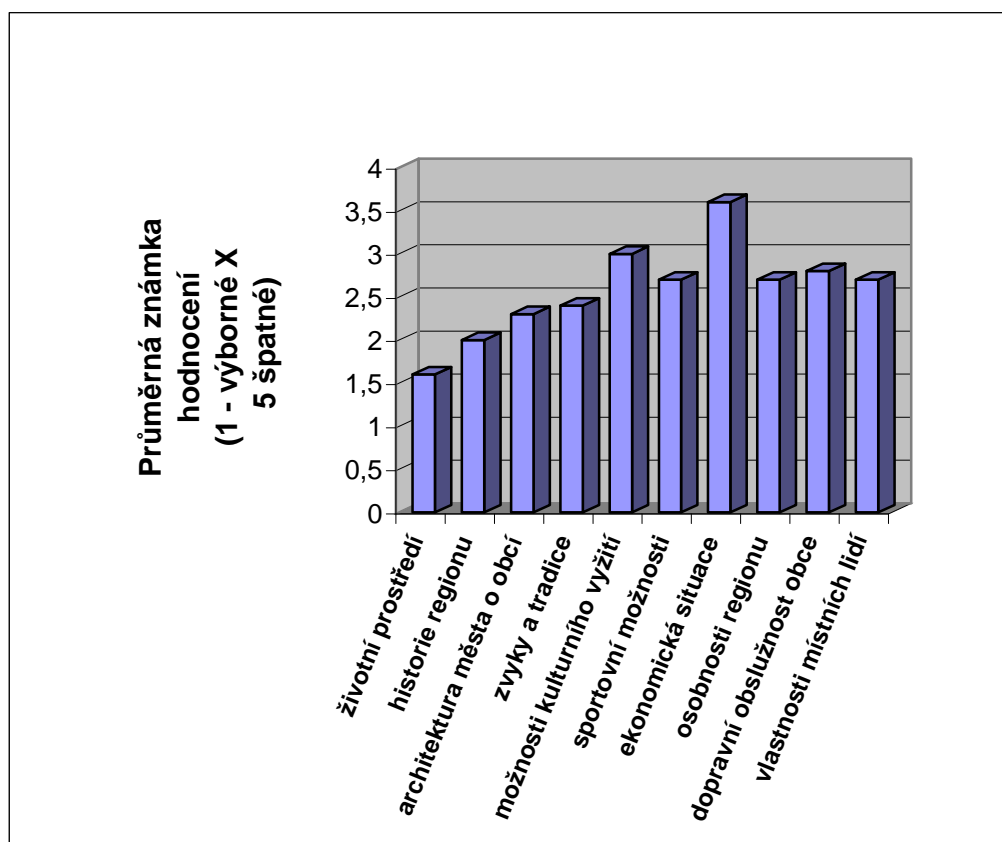
Odpověď	Frekvence
Příroda	176
Památky, architektura	79
Klid	53
Krajina	48
Šumava	22
Ovoce, zahrada Jižních Čech	20
Rodný kraj	18
Blanice	17
Čisté ovzduší	17
Malebná vesnička	16
Čistota	13
Zemědělství, úrodná půda	12
Blízkost hranic	11
Lesy	11
Kultura	10
Historie	9
Rybníky	8
Málo průmyslu	8
Dostatek služeb	8
Vltavíny	6
Libín	6
Problémové menšiny	3
Záplavové pásmo	2
Diverzita prostředí	2
Restaurace	2
Jiní lidé	1
Nezaměstnanost	1
NEVÍM	33

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

5.6 Hodnocení složek okolního prostředí

Regionální identita je utvářena mnoha faktory, jedním z nich je prostředí, které každého jedince obklopuje a ve kterém žije. Míru sepětí člověka s konkrétním územím ovlivňují veškeré složky okolního prostředí (Vencálek 1998). Bylo tedy nutné zjistit, jak dotazovaní tyto složky hodnotí, na co jsou nejvíce hrdí a co naopak považují za problematické či nedostatečné. V otázce byli respondenti požádáni, aby zkusili označkovat následující vlastnosti jejich okolí známkou 1 až 5 (1 - výborné, 5 - špatné) a dále se pokusili popsat hlavní pozitiva, či negativa jednotlivých vlastností. Respondenti postupně hodnotili životní prostředí, historii regionu, architekturu měst a obcí, zvyky a tradice, možnosti kulturního vyžití, možnosti sportovního vyžití, ekonomickou situaci, osobnosti regionu, dopravní obslužnost obce/regionu a vlastnosti místních lidí.

Graf č. 8: Hodnocení složek okolního prostředí respondenty v ORP Prachatice v roce 2009

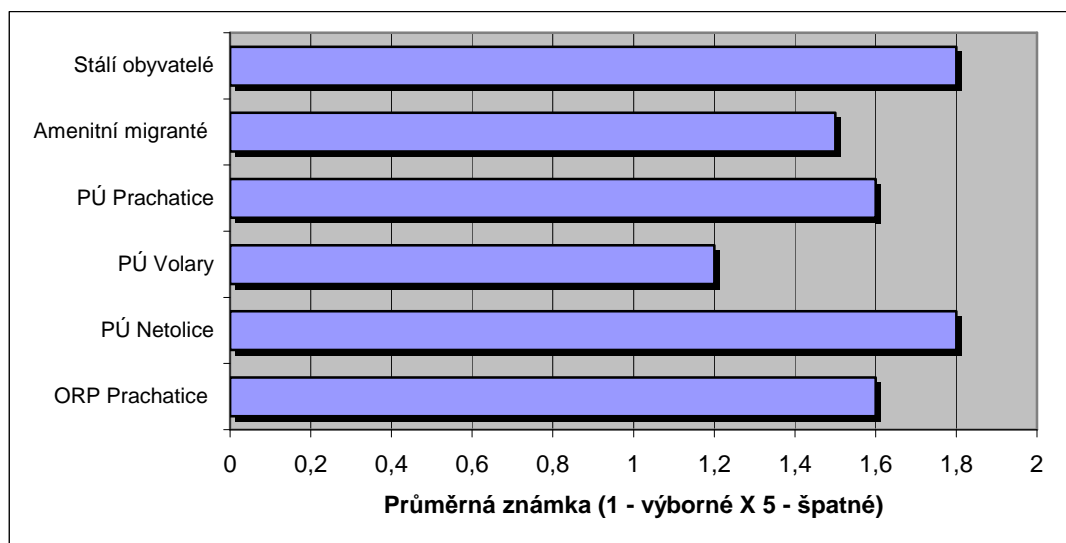
Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

Z grafu č. 8 lze poznat, že v hodnocení složek okolního prostředí bylo nejlépe hodnoceno životní prostředí, dále pak historie regionu, architektura měst a obcí a také zvyky a tradice. Tyto 4 skupiny mají průměrnou známku do 2,5. Průměrná známka za všechny kategorie pro celé zájmové území je 2,48, což značí výsledné spíše kladné hodnocení okolního prostředí a lze usuzovat, že okolní prostředí se podílí na utváření pozitivní regionální identity. V následujících bodech je rozebráno jak se lišilo jednotlivé hodnocení z hlediska prostorového rozmístění a také v porovnání hodnocení amentních migrantů a stálých obyvatel.

5.6.1 Životní prostředí

Jak již bylo nastíněno, životní prostředí dopadlo v hodnocení nejlépe a jako jediné dostalo průměrnou známku nižší než 2, přesně 1,6. Jedná se jednoznačně o nejsilnější atribut z okolního prostředí regionu a obyvatelé jsou na zachovalost svého životního prostředí, především pak na přírodní prostředí, patřičně hrdí. Z prostorového hlediska dopadlo hodnocení dle očekávání. Respondenti bydlící v horských oblastech, které spadají pod různá pásma ochrany přírody a kde je okolní krajina nejméně narušená lidskou činností, vyhodnotili své životní prostředí nejlépe, známkou 1,2. S postupem do vnitrozemí, ubýváním nadmořské výšky, nárůstem hospodářské činnosti člověka se průměrná známka hodnocení zvyšovala a nejvyšších hodnot dosáhla v oblasti PÚ Netolice, kde je méně zalesněných ploch a je zde hojně provozována zemědělská činnost. Porovnání hodnot za území jednotlivých pověřených úřadů lze vyčíst z grafu č. 9. Porovnání prostorového rozložení průměrných hodnot za jednotlivé obce lze vyčíst v obr. č. 4. V tomto obrázku sou zaneseny hodnoty pro každou obec zvlášť a obce jsou dále rozděleny do 3 kategorií dle průměrné známky.

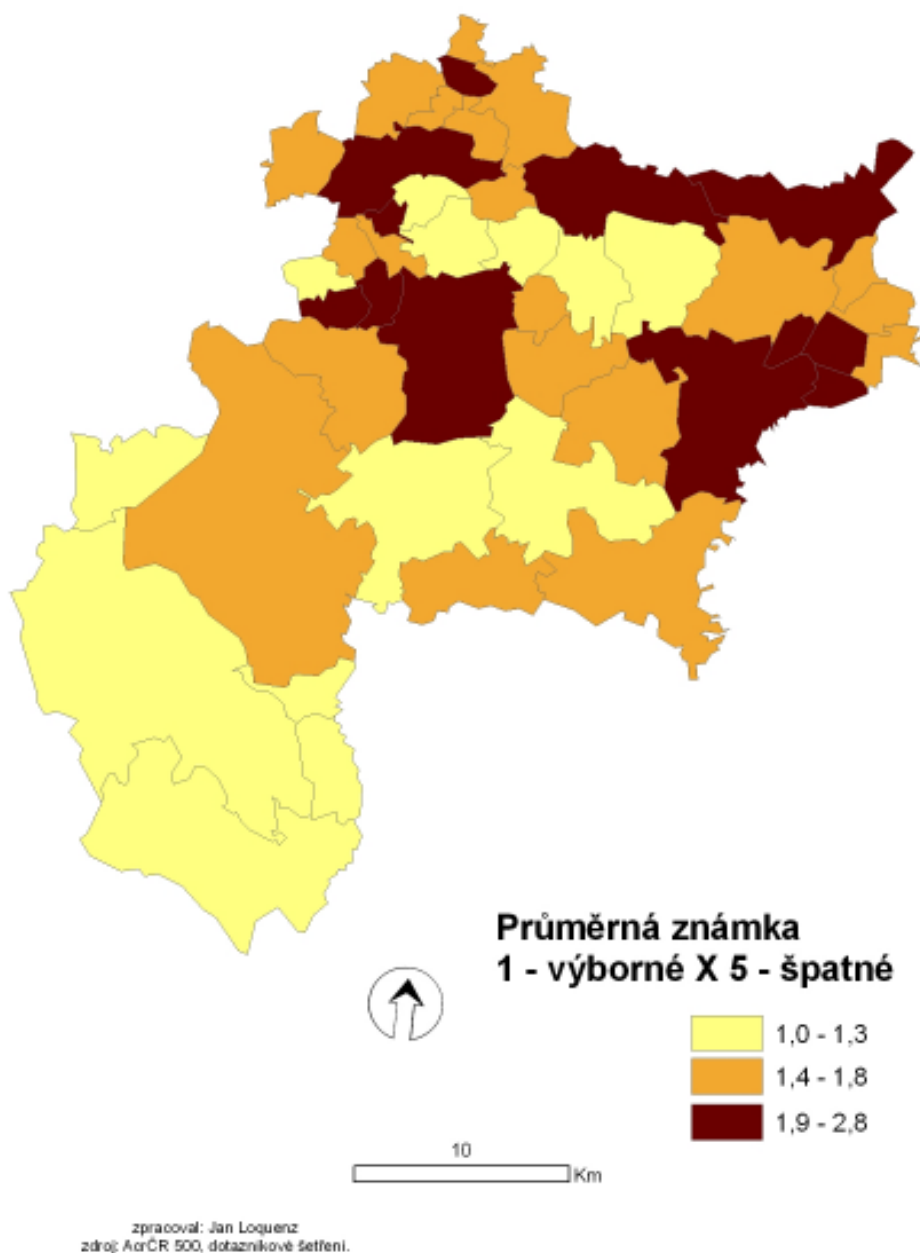
Graf č. 9: Hodnocení životního prostředí dle jednotlivých PÚ a typu dotázaných v ORP Prachatice v roce 2009

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

Rozdíly lze sledovat i v hodnocení mezi stálými obyvateli a amenitními migranty. Hodnocení životního prostředí amenitními migranty bylo v průměru nižší (tzn. hodnotili lepší známkou), než stálé obyvatelstvo. Vysvětlení lze shledávat v tom, že amenitní migranté mají za sebou zkušenosti z jiného prostředí a jsou tedy schopni si lépe uvědomovat krásu okolního prostředí. Člověk žijící v tomto prostředí od narození bere často okolní neporušenost přírody a čisté životní prostředí jako samozřejmost, což se může odrazit v následném případném hodnocení. Dalším důvodem rozdílného hodnocení stálých obyvatel a amenitních migrantů je fakt, že amenitní migranté si místo nynějšího bydliště vybrali dobrovolně a obvykle po zvážení více možností, či lokalit. Mají tedy své předem stanovené důvody pro výběr této lokality.

Obr. č. 4: Hodnocení ŽP respondenty v jednotlivých obcích v ORP Prachatice v roce 2009

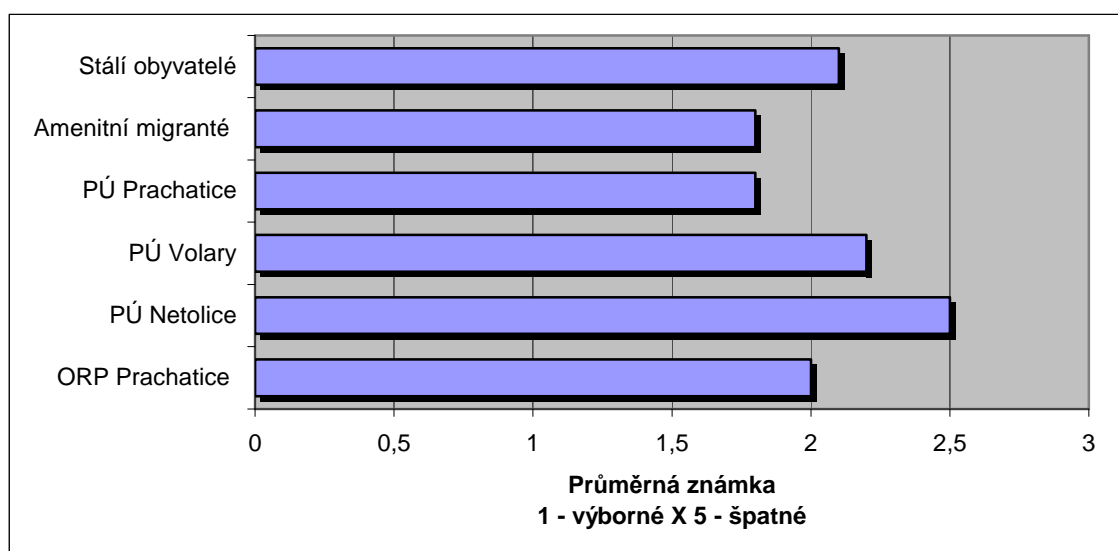
5.6.2 Historie regionu

Druhým nejlépe hodnoceným atributem okolního prostředí je historie regionu. V myslí dotazovaných obyvatel dominuje především bývalá středověká obchodní cesta Zlatá Stezka. Toto uvědomění je silně podporováno činiteli radnice města Prachatice, kteří již více jak deset let organizují a pořádají Slavnosti Zlaté Stezky, kde je historie města

a celého regionu neustále ožívována a nutno dodat, že Slavnosti Zlaté Stezky každoročně navštěvuje mnoho obyvatel, žijících i mimo region ORP Prachatice.

Z grafu č. 10 lze vyčíst, že z prostorového hlediska hodnotí historii regionu nejlépe obyvatelé ORP Prachatice. Lze usuzovat, že se na tomto výsledku podepsala i architektura města se svým renovovaným středověkým náměstím, na které jsou místní obyvatelé patřičně hrdí a zmiňované oslavování a ožívování významných historických období, což jednoznačně tvoří pozitivní image města. Obyvatelé PÚ Volary, kteří měli druhé nejlepší hodnocení, zmiňovali především předešlý způsob obživy spojený s těžbou a zpracováním dřeva. I zde se vedení města snaží a každoročně pořádají městské „Slavnosti dřeva“, které posilují uvědomění obyvatelstva.

Graf č. 10: Hodnocení historie regionu dle jednotlivých PÚ a stálosti obyvatel v ORP Prachatice v roce 2009

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

Při porovnání hodnocení stálými obyvateli a amenitními migranty došlo opět k rozdílnému hodnocení a stejně jako u historie regionu hodnotili amenitní migranté pozitivněji. Lze se domnívat, že amenitní migranté mají pravděpodobně nižší vědomosti o celkové historii regionu a všech jejích detailech, ale naopak zmiňované hlavní symboly mohou vnímat intenzivněji a celkovou situaci tak lépe hodnotit. V příloze č. 2 lze nalézt prostorové hodnocení architektury měst a obcí za jednotlivé obce. Je zde vidět již poměrně velká různorodost hodnocení, která je dána nedodrženou věkovou

a vzdělanostní strukturou dotazovaných obyvatel jednotlivých obcí, což má za následek sníženou vypovídací schopnost.

5.6.3 Zvyky a tradice

Dalším hodnoceným atributem byly zvyky a tradice a z rozboru dotazníků je patrné, že hodnocení dopadlo v každé obci značně odlišně. Častým příkladem byla obec, kde obyvatelé vyhodnotili zvyky a tradice na téměř výborné úrovni a rozepisovali se, co vše se v jejich obci slaví, či dodržuje a vedlejší obec měla značně negativní hodnocení se slovy, že zde se nic neděje. Nejvíce zmiňované události, které jsou dodržovány, jsou například pálení čarodějnic a stavění máje, velikonoční koledování, oslavy masopustu, či poutě. Amenitní migranté hodnotili zvyky a tradice opět pozitivněji. Často zmiňovali, že městské prostředí bylo bohaté na veškerý kulturní program, ale v úplně jiném duchu, který se s tradiční venkovskou oslavou nedá srovnat. Graf s výsledky dle jednotlivých pověřených úřadů lze nalézt na konci práce jako přílohu č. 3.

5.6.4 Možnosti kulturního vyžití

Možnosti kulturního vyžití dopadly jako druhý nejhůře hodnocený atribut ze všech předkládaných složek okolního prostředí s průměrnou známkou 3 za celé zájmové území. Jak se dalo předpokládat, tak nejlépe dopadlo hodnocení ve městech a větších obcích, kde existuje alespoň kino, či zde občas proběhne nějaká společenská akce, či hudební vystoupení. To je také závislé na existenci prostorů, kde by se takovéto události mohly odehrávat. V některých obcích, kde není společenský sál, ani hospoda dopadlo hodnocení velmi negativně. Nejlépe hodnotili kulturní vyžití obyvatelé území PÚ Prachatice, kteří za kulturou dojíždějí převážně do města Prachatice, které nabízí možnost návštěvy kina, divadla, hudebních koncertů, muzea, knihovny a několika galerií, kde se často obměňují nejrůznější výstavy. Druhé nejlépe hodnocené území je oblast PÚ Volary. Nejhůře hodnotili své kulturní možnosti obyvatelé PÚ Netolice. V hodnocení mezi amenitními migranty a stálými obyvateli u tohoto bodu nenastali velké rozdíly, ale poprvé hodnotilo stálé obyvatelstvo své okolí pozitivněji, než amenitní migranté. Amenitní migranté jsou z městského prostředí pravděpodobně zvyklí na jiné zázemí a kulturní možnosti, které nemůže malá obec nikdy v takovémto

rozsahu nabídnout. Graf s výsledky dle jednotlivých pověřených úřadů (příloha 4) a obrázek s prostorovým hodnocením dle jednotlivých obcí (příloha 5) lze opět nalézt v příloze.

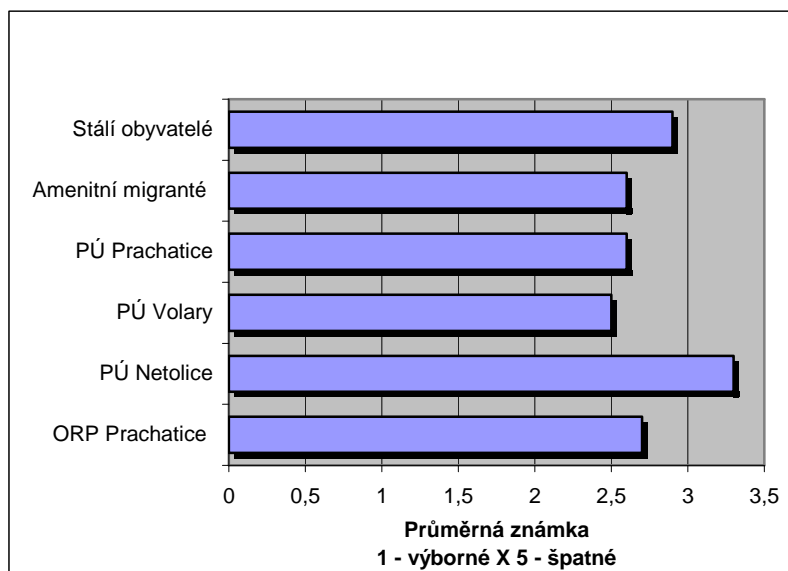
5.6.5 Možnosti sportovního vyžití

V hodnocení sportovních možností vyhodnotili své prostředí nejlépe obyvatelé pověřeného úřadu Volary. Zde byla často zmiňována vodní nádrž Lipno a její okolí, které se během posledního desetiletí rychle rozvíjí. Na druhé nejlépe hodnocené místo umístili dotazovaní oblast PÚ Prachatice, kde jsou téměř veškeré sportovní možnosti situovány do samotného města Prachatice. Respondenti se pozitivně vyjadřovali o činnosti místní radnice, která vydává na sportovní vyžití nemalé prostředky. Za zmínku stojí například nedávná rozsáhlá rekonstrukce veřejného koupaliště Hulák, či oprava městské sportovní haly (Město Prachatice 2010). Nejhůře hodnotili sportovní možnosti obyvatelé PÚ Netolice, kde opět chybí větší město, které by tyto služby nabízelo. Grafické porovnání jednotlivých oblastí lze nalézt v grafu č. 11. Hodnocení stálých obyvatel a amenitních migrantů opět prokázalo odlišnosti a amenitní migranté ohodnotili sportovní možnosti pozitivněji. Vesměs se vyjadřovali o téměř shodné nabídce sportovních zařízení jako ve městském prostředí, které jsou dosažitelné při krátkém přesunu automobilem, či veřejnou dopravou. Opět zde bylo také zmiňováno kvalitní přírodní prostředí, které dle slov jednoho respondenta „k pohybu přímo vybízí“.

5.6.6 Ekonomická situace

Jedinou složkou okolního prostředí, která dosáhla průměrné známky vyšší než 3, tím pádem nejhůře hodnocenou, je ekonomická situace. Nejlépe hodnocená ekonomická situace je v oblasti PÚ Prachatice, kde je město Prachatice jediným silnějším ekonomickým centrem regionu, ale ani zde nedopadlo hodnocení úplně pozitivně. PÚ Volary a PÚ Netolice dopadly v hodnocení obyvateli mnohem hůře a značné množství dotazovaných se k ekonomické situaci v této oblasti vyjadřovalo velmi negativně. Nemožnost sehnat zaměstnání, které by navíc odpovídalo vzdělání a praxi dotazovaných, či bylo dostatečně ohodnocené je velký problém a mnozí to řeší dojížděním. Obrovský rozdíl v hodnocení nastal mezi amenitními migranty a stálými obyvateli. Amenitní migranté hodnotí ekonomickou situaci mnohem negativněji než stálé obyvatelstvo. Tito přistěhovalí jsou z městského prostředí zvyklí na zcela odlišný pracovní trh a nabídku zaměstnání. Ačkoliv většina z nich předpokládala, že s prací by mohl být problém, tak realita je zaskočila více než čekali. Grafické porovnání lze nalézt v grafu č. 12.

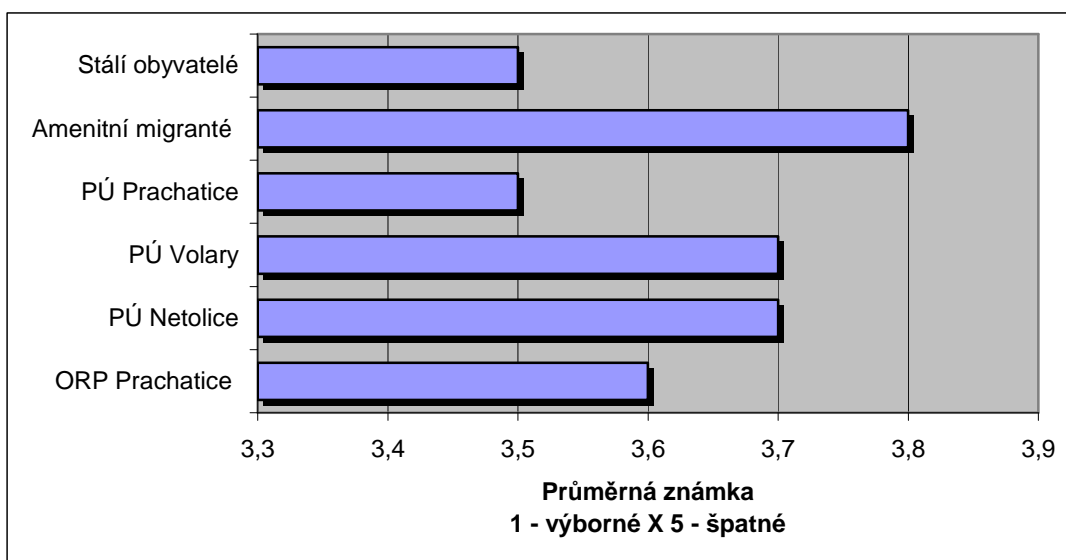
Graf č. 11: Hodnocení možností sportovního vyžití dle jednotlivých PÚ a typu respondentů v ORP Prachatice v roce 2009

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

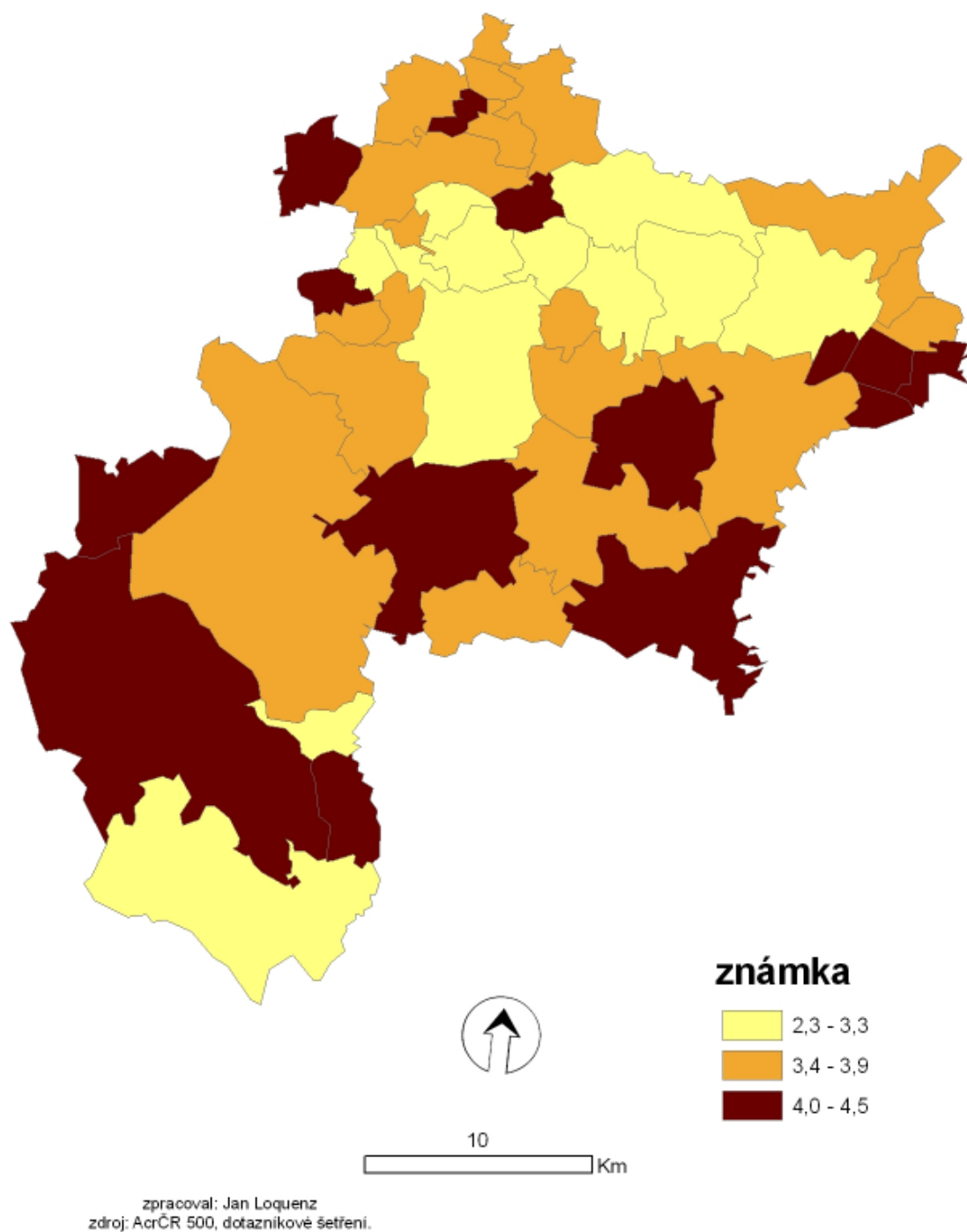
Porovnání průměrné známky hodnocení dle jednotlivých obcí si lze prohlédnout na obr. č. 5. Je zde vidět poměrně dobře hodnotící okolí města Prachatice a také jižní oblast celého zájmového území (obec Nová Pec), která těží z cestovního ruchu v okolí Lipenské přehrady.

Graf č.12: Hodnocení ekonomické situace z pohledu jednotlivých PÚ a typu respondentů v ORP Prachatice v roce 2009

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

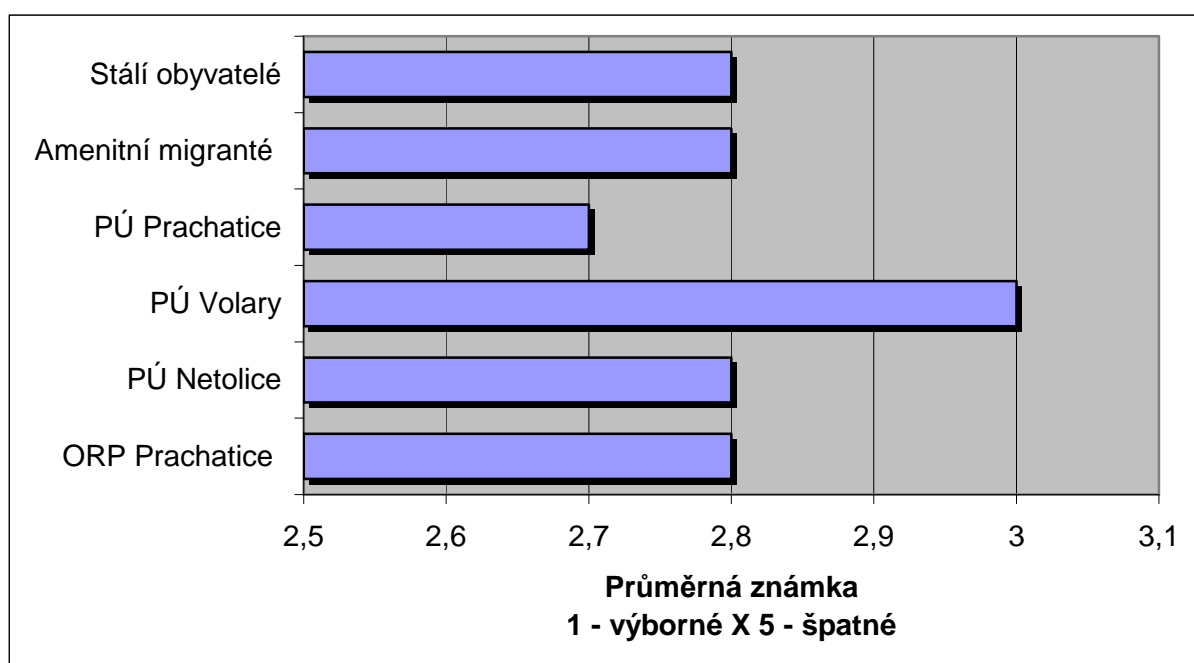
Obr. č. 5: Hodnocení ekonomické situace/trhu práce dle jednotlivých obcí v ORP Prachatice v roce 2009

5.6.7 Dopravní obslužnost obce

Třetím nejhůře hodnoceným atributem okolního prostředí je po ekonomické situaci regionu a kulturních možnostech dopravní obslužnost obce, která přesto dosáhla průměrné známky 2,8, což je stále v pozitivnější polovině škály hodnocení. Z prostorového hlediska dopadlo nejhůř území PÚ Volary, což je pohraniční oblast horského prostředí a oproti ostatním zkoumaným oblastem zde veřejná doprava jezdí méně často. Respondenti se často vyjadřovali o problematickém zimním období, kdy v případě velké sněhové nadílky jsou některé obce často úplně odříznuty od okolního světa. Zbývající dvě oblasti PÚ Prachatice a PÚ Netolice byly ohodnoceny shodnou známkou, což naznačuje vyrovnané poměry v dopravní obslužnosti jednotlivých obcí. Hodnocení mezi stálými obyvateli a amenitními migranty dopadlo celkem vyrovnaně a naznačuje, že obě skupiny obyvatel mají stejný názor, který nepodléhá určitým emotivním vlivům jak tomu mohlo být u ostatních aspektů hodnocení. Grafické porovnání v grafu č. 12.

Graf č. 13: Hodnocení dopravní obslužnosti obcí dle jednotlivých PÚ a typu respondentů v ORP Prachatice v roce 2009

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

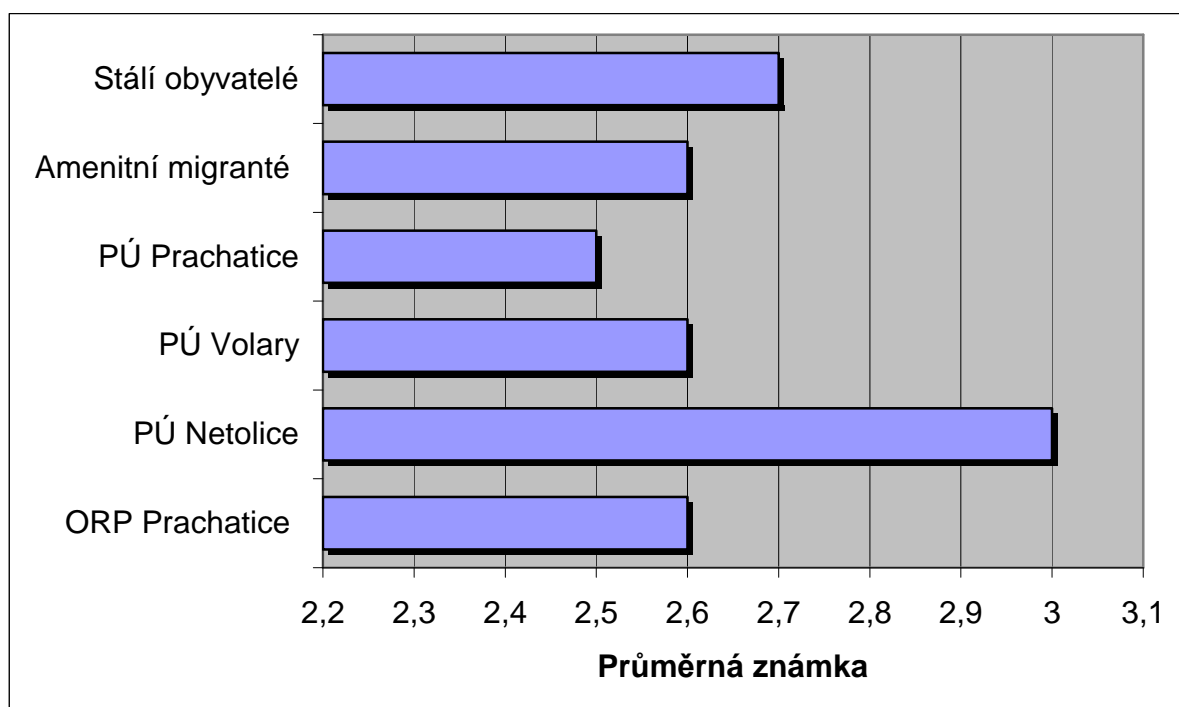
5.6.8 Zhodnocení všech atributů okolního prostředí

Při porovnání průměrů všech hodnocených atributů vychází, že nejlépe hodnotili své okolní prostředí dotazovaní žijící v oblasti PÚ Prachatice. Oblast PÚ Prachatice nabízí podhorské prostředí s kvalitním přírodním prostředím, ale i poměrně silné zázemí pro socioekonomické složky prostředí a nabízí tak komplexně vhodné životní podmínky. Na druhém místě nejlépe ohodnotili své životní prostředí obyvatelé PÚ Volary. Toto území nabízí jednoznačně nejlepší životní prostředí. Horská oblast s nejméně narušenou přírodou lidským zásahem, které však nabízí slabší socioekonomické podmínky. Nejhůře bylo hodnoceno území PÚ Netolice. Dle předpokladu, z celého zájmového území ORP Prachatice byly nejhůře hodnoceny fyzickogeografické podmínky, ale i socioekonomické podmínky, což tolik očekáváno nebylo. Příčinu tohoto výsledku lze připisovat absenci většího centra, které by nabízelo širší možnosti realizace místních obyvatel.

Rozdíly mezi hodnocením stálých obyvatel a amenitních migrantů jednoznačně ukazují na pozitivnější náhled na své okolí ze strany amenitních migrantů. Jednoduše lze říci, že amenitní migranté mohli být nespokojeni se svým životním prostředím v místech svého předešlého bydliště a tak se přestěhovali do oblasti, která jejich požadavky splňuje nejlépe a z tohoto důvodu nemají důvod oblast svého nynějšího bydliště hodnotit negativně. Z hodnocení amenitních migrantů lze často vyčíst i určité citové zabarvení a okouzlení okolní krajinou, které se zároveň odráží na pozitivnějším hodnocení.

Celkové průměrné hodnocení všech atributů životní prostředí zájmového území ORP Prachatice za všechny dotázané dopadlo známkou 2,6, která ukazuje spíše na spokojenost dotazovaných se svým okolním prostředím oblasti ve které dotazovaní žijí. Grafické porovnání jednotlivých zájmových území, stálých obyvatel a amenitních migrantů lze nalézt v grafu č. 14.

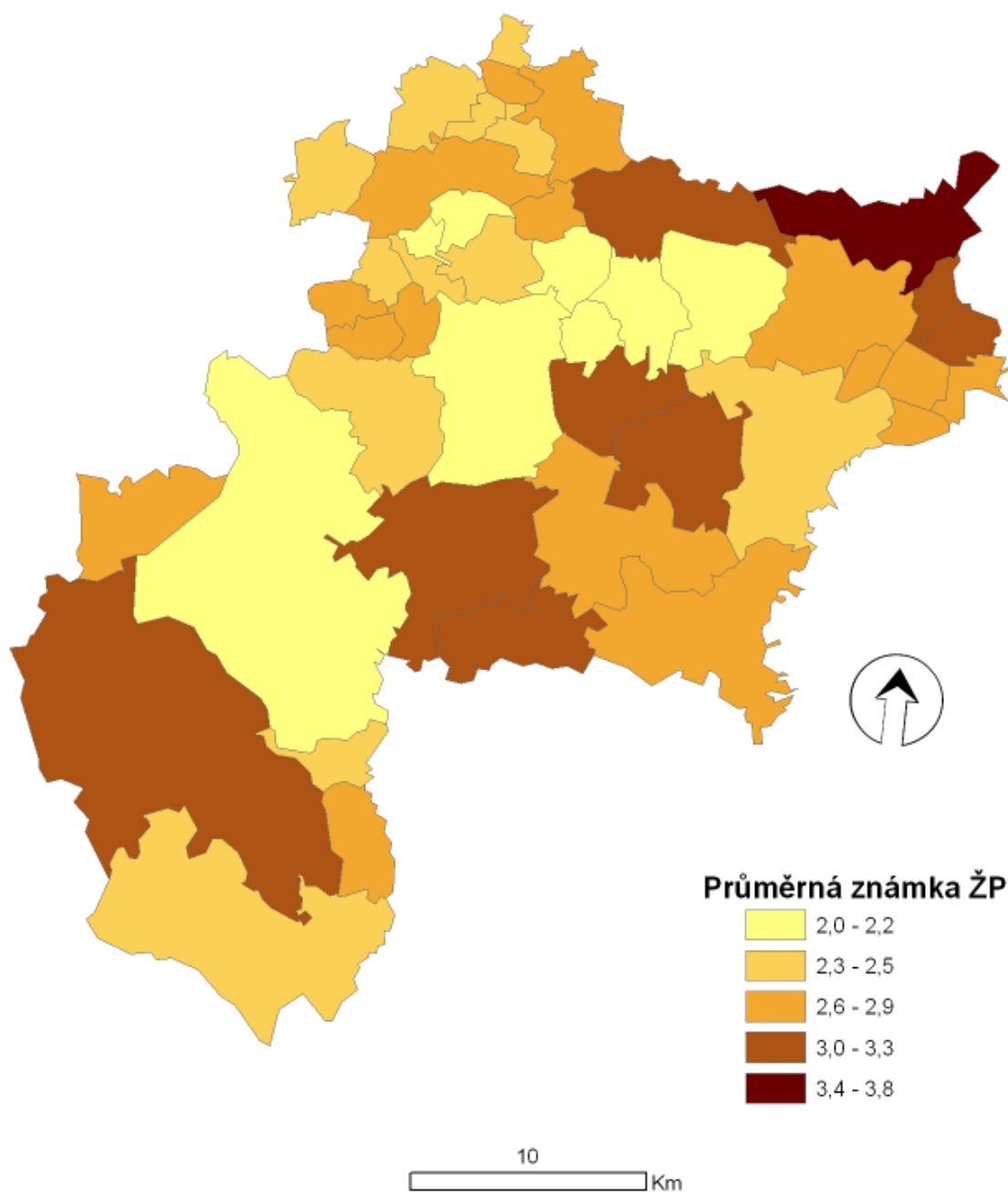
Graf č. 14: Celkový průměr hodnocení všech atributů okolního prostředí za jednotlivé PÚ, stálé obyvatelé a amenitní migranty v ORP Prachatice v roce 2009

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

Hodnocení všech respondentů dle jednotlivých obcí si lze prohlédnout v obrázku č. 6. Je zde vidět odlišnost odpovědí, kde každá obec hodnotí své složky okolního prostředí trochu jinak. Může to být způsobeno odlišností respondentů, kde se nepodařilo dodržet přesnou věkovou a vzdělanostní strukturu dotazovaných, která by odpovídala skutečnému stavu celé populace zájmového území a zároveň je v každé obci jiný poměr stálých obyvatel a amenitních migrantů. Naopak rovněž každá obec může oprávněně zcela odlišně hodnotit jednotlivé atributy okolního prostředí, které i přes malou geografickou vzdálenost mohou být zcela odlišné. Příkladem mohou být například kulturní a sportovní možnosti, či dopravní dostupnost obce.

Obr. č. 6: Komplexní hodnocení všech složek okolního prostředí dle jednotlivých obcí v ORP Prachatice v roce 2009

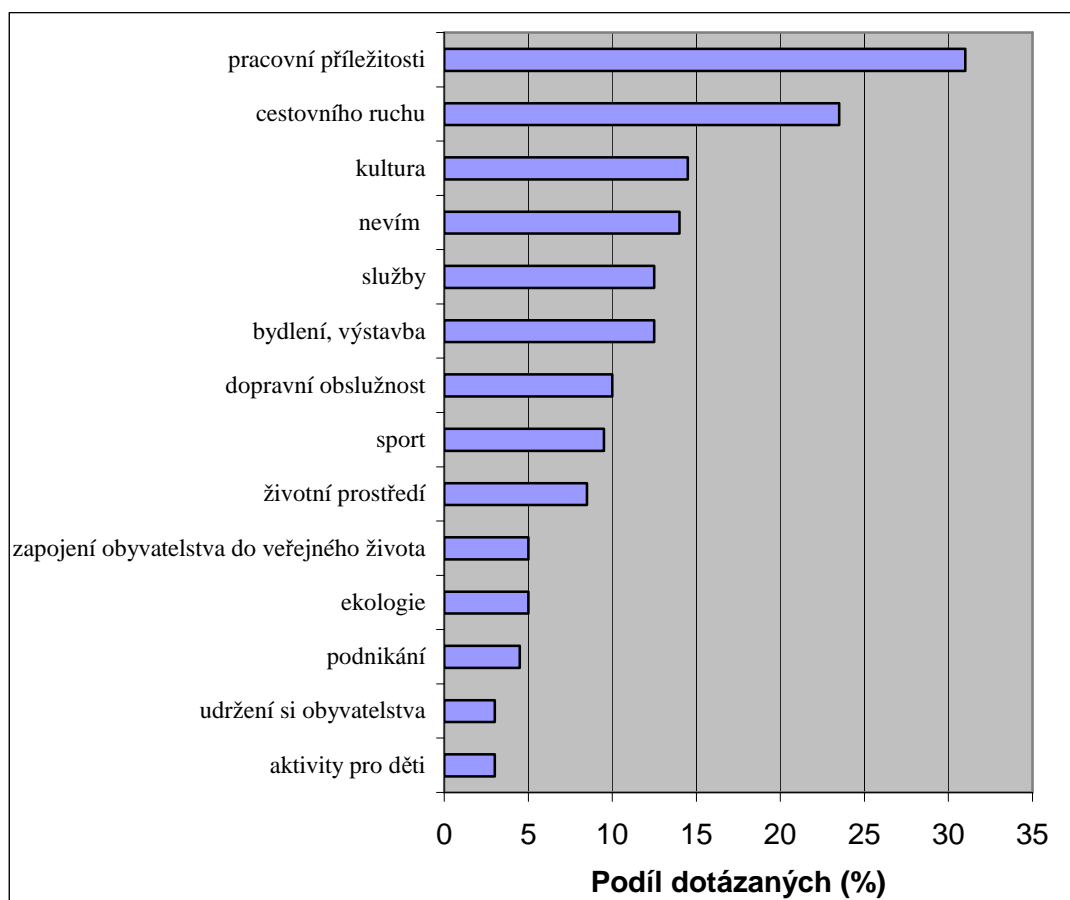

Zpracoval: Jan Loquenz
Zdroj: ArcČR 500, dotazníkové šetření.

5.7 Potenciál pro rozvoj regionu

V další otázce byli dotazovaní požádáni, aby vypsali aktivity, které jsou dle jejich názoru nejdůležitější pro rozvoj regionu ve kterém žijí. Ze všech oslovených obyvatel nedokázalo najít odpověď na tuto otázku přibližně 14 % dotázaných, což se může jevit jako poměrně malé procento a značí, že většina dotázaných má přesné představy co regionu chybí a jaká je ta nejlepší cesta pro pomoc k rozvoji celého regionu. Dotazovaní nejčastěji jmenovali dle očekávání dostatek pracovních příležitostí, kdy tato odpověď zazněla přibližně u 30 % dotázaných. Jako druhá nejčastěji jmenovaná aktivita, která by napomohla rozvoji regionu, byl rozvoj cestovního ruchu a třetí nejčastěji jmenovanou aktivitou byla podpora kultury. V grafu č. 15 si lze prohlédnout nejčastěji zmiňované odpovědi. V grafu jsou uvedeny pouze aktivity, které uvedli alespoň 3 % dotázaných.

Graf č. 15: Aktivity, které dotazovaní považují za nejdůležitější pro rozvoj regionu (relativní zastoupení) v ORP Prachatice v roce 2009

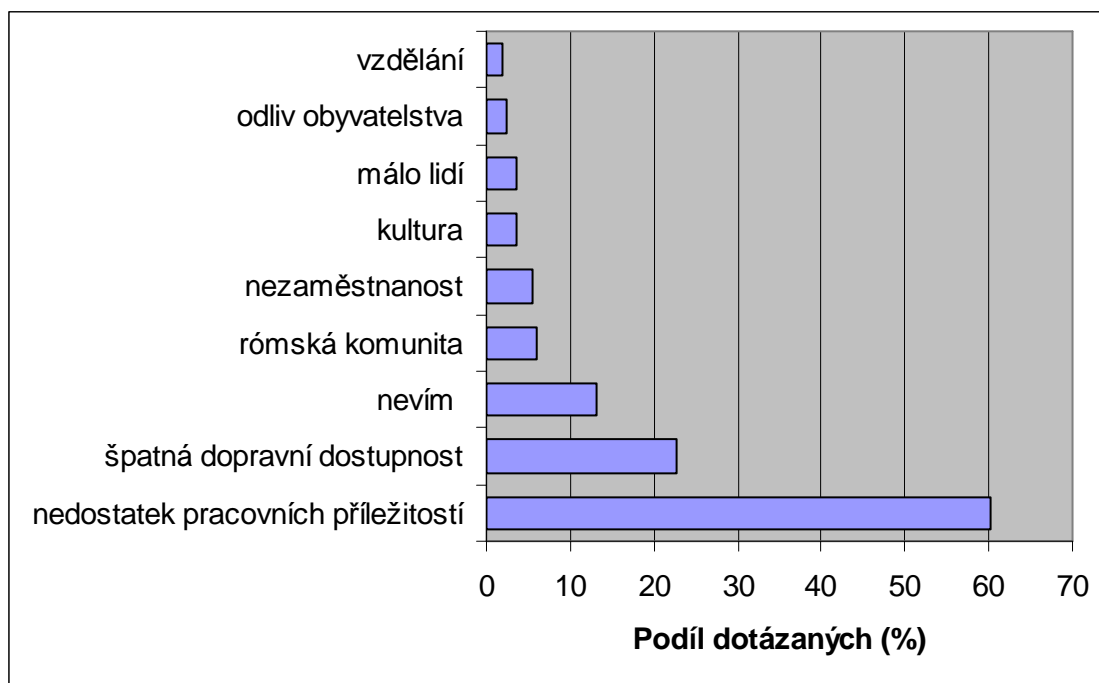

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

5.8 Nevýhody/problémy regionu

V další otázce byli respondenti požádáni, aby uvedli hlavní nevýhody, či problémy oblasti ve které žijí. Odpovědi se zdrželo přibližně 13 % dotázaných. Absolutně nejčastější odpovědí, kterou uvedlo více než 60 % dotázaných je nedostatek pracovních příležitostí. Tak velká četnost odpovědí nenechává další prostor pro diskuzi, co je tím největším nedostatkem celého regionu. Druhým nejčastěji uváděným problémem regionu je špatná dopravní dostupnost a nutnost dojíždění, kterou uvedlo přibližně 20 % dotázaných. Problém s dostupností mají především malé obce a jejich sídla, která leží mimo hlavní dopravní směry regionu. Více jak 5 % dotázaných zmínilo problémy s rómskou komunitou. Tyto problémy nejvíce zmiňovali obyvatelé území PÚ Volary, zejména pak dotázaní žijící v obcích Volary a Zbytiny, kde žijí četnější komunity rómských obyvatel. Obvyklé jsou zde drobné krádeže, nepořádek a hluk. Hlavní problémy, které jmenovaly alespoň 2 % dotázaných a jejich četnost si lze prohlédnout v grafu č. 16.

Graf č. 16: Nejčastěji zmiňované nevýhody regionu ORP Prachatice v relativních číslech v roce 2009

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

U této otevřené otázky je vhodné zobrazit veškeré odpovědi, které respondenti uvedli, jelikož právě u této otázky uvedli dotazovaní poměrně dost různorodých odpovědí a lze si tak prohlédnout, co někteří obyvatelé považují za největší problém svého regionu. Veškeré hlavní nevýhody regionu, které respondenti jmenovali a jejich absolutní četnost jsou zaznamenány v tab. č. 9.

Tab. č. 9: Hlavní problémy/negativa regionu v ORP Prachatice v roce 2009 s absolutní četností odpovědí

Negativa/problémy regionu	Absolutní četnost	%	Negativa/problémy regionu	Absolutní četnost	%
nedostatek pracovních příležitostí	180	56,8	Periferie	3	0,9
špatná dopravní dostupnost	68	21,5	pohraniční oblast	3	0,9
Nevím	39	12,3	růst obce= zánik malebnosti	2	0,6
rómská komunita	18	5,7	satelitní domky	2	0,6
Nezaměstnanost	17	5,4	Služby	2	0,6
Kultura	11	3,5	Sport	2	0,6
málo lidí	10	3,2	špatná ekologie	2	0,6
odliv obyvatelstva	8	2,5	Temelín	2	0,6
Vzdělání	6	1,9	malá podpora zemědělství	2	0,6
daleko od Prahy	5	1,6	Maloměřství	1	0,3
nízké mzdy	5	1,6	Nepořádek	1	0,3
stárí obyvatelstva	5	1,6	Nízký rozpočet	1	0,3
drsné klima	3	0,9	Rasismus	1	0,3
chudý kraj	3	0,9	Supermarkety	1	0,3
Konkurence silnějším regionům	3	0,9	Ubytování	1	0,3
malá obec - malý rozpočet	3	0,9	uzavírání škol	1	0,3
málo zemědělské půdy	3	0,9	vysoké podnájemy	1	0,3
Menšiny	3	0,9			

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

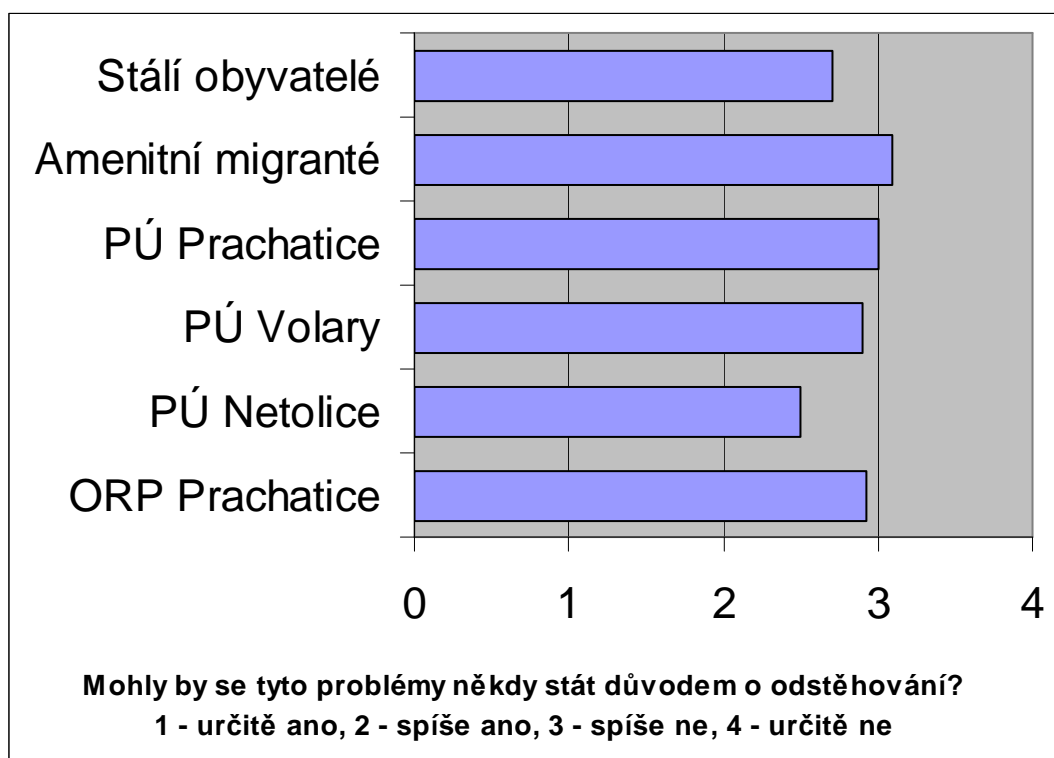
5.9 Stabilita obyvatelstva, potenciál k migraci

Následující otázka navazuje na otázku předešlou, která se týkala největších nedostatků/problémů regionu a je zaměřená na motivaci obyvatel odstěhovat se z nynějšího místa bydliště. Konkrétní formulace zněla: „Mohly by se tyto problémy někdy stát důvodem k odstěhování se z nynějšího bydliště?“ Respondenti měli na výběr ze čtyř možností a to: určitě ano, spíše ano, spíše ne a určitě ne. Pro vyhodnocení byla ke každé možnosti přidělena číselná hodnota v pořadí 1, 2, 3, 4, kdy hodnota 1 znamená

určitě ano a hodnota 4 znamená určitě ne.

Výsledná hodnota všech dotázaných za celé zájmové území je 2,93, což je lehce za polovinou možné škály hodnocení. Dotazovaní se tak spíše nechtějí stěhovat a uváděné problémy nepovažují za tak velkou překážku, která by je donutila ke změně bydliště. V porovnání jednotlivých úřadů dopadlo nejhůře území PÚ Netolice, které má průměrné hodnocení 2,5, což značí nejistotu a přibližně polovina respondentů tím připouští možnost stěhování. Nejpozitivněji ohodnotili možnosti případného stěhování, které by bylo zapříčiněno zmiňovanými problémy regionu, obyvatelé území PÚ Prachatice a výsledek naznačuje ke spokojenosti dotázaných a zároveň k nechuti měnit své nynější bydliště. Obyvatelé oblasti PÚ Volary hodnotili svojí oblast téměř shodně jako obyvatelé PÚ Prachatice. Grafické porovnání jednotlivých oblastí a jejich hodnoty lze najít v grafu č. 17.

Graf č. 17: Potenciální migrace respondentů v ORP Prachatice v roce 2009

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

Porovnání amenitních migrantů a stálých obyvatel opět vykazuje značné rozdíly. Dotázané stálé obyvatelstvo oproti amenitním migrantům vyjadřuje větší nespokojenost, považuje uváděné problémy za důležité a častěji připouští možnost změny bydliště.

5.10 Faktory zabraňující migraci

Následující otázka opět navazovala na dvě předešlé otázky a týkala se motivů a důvodů, které respondenty nejvíce drží a zabraňují jim z dané oblasti odejít. Dotazovaní hodnotili zaměstnání, rodinu, životní prostředí, známí, bydlení, odpovědnost za rozvoj území a nezkušenost, či obavy z cizího prostředí. Hodnocení probíhalo opět pomocí známkování v rozmezí 1 – 4, kdy 1 znamenalo „ano, toto mě poutá k oblasti kde žiji“ a hodnota 4 znamenala „ne, toto mě k oblasti kde žiji nepoutá“. Nejméně respondenty v oblasti nynějšího bydliště drží atributy: nezkušenost a obavy z cizího prostředí, odpovědnost za rozvoj území a zaměstnání. Tyto atributy mají průměrnou známku vyšší než 2,5 a jsou tedy faktory, které respondenty v nynější oblasti spíše nedrží. Naopak faktory jako známí, životní prostředí a bydlení jsou atributy, které jsou hodnoceny pozitivně a dotazované drží v nynějším místě bydliště. Nejnížší známku dostala rodina a je tedy hlavním faktorem zabraňujícím k migraci dotazovaných. Výsledky jednotlivých atributů za jednotlivé pověřené úřady i za amenitní migranty a stále obyvatele si lze prohlédnout v tabulce č.10.

Tab. č. 10: Faktory zabraňující migraci dotazovaných a jejich hodnocení v ORP Prachatice v roce 2009

oblast hodnocení	zaměstnání	rodina	životní prostředí	známí	bydlení	odpovědnost za rozvoj území	nezkušenost, obavy z cizího prostředí
Stálí obyvatelé	2,4	1,1	1,7	1,7	1,4	2,6	3
Amenitní migranté	2,8	1,3	1,6	1,7	1,3	3,1	3,4
PÚ Prachatice	2,5	1,2	1,6	1,8	1,5	2,9	3,3
PÚ Volary	2,9	1,4	1,3	1,9	1,6	3,1	3,4
PÚ Netolce	2,9	1,3	2,1	1,9	1,4	3,3	3,5
ORP Prachtice	2,6	1,3	1,6	1,8	1,5	3	3,4

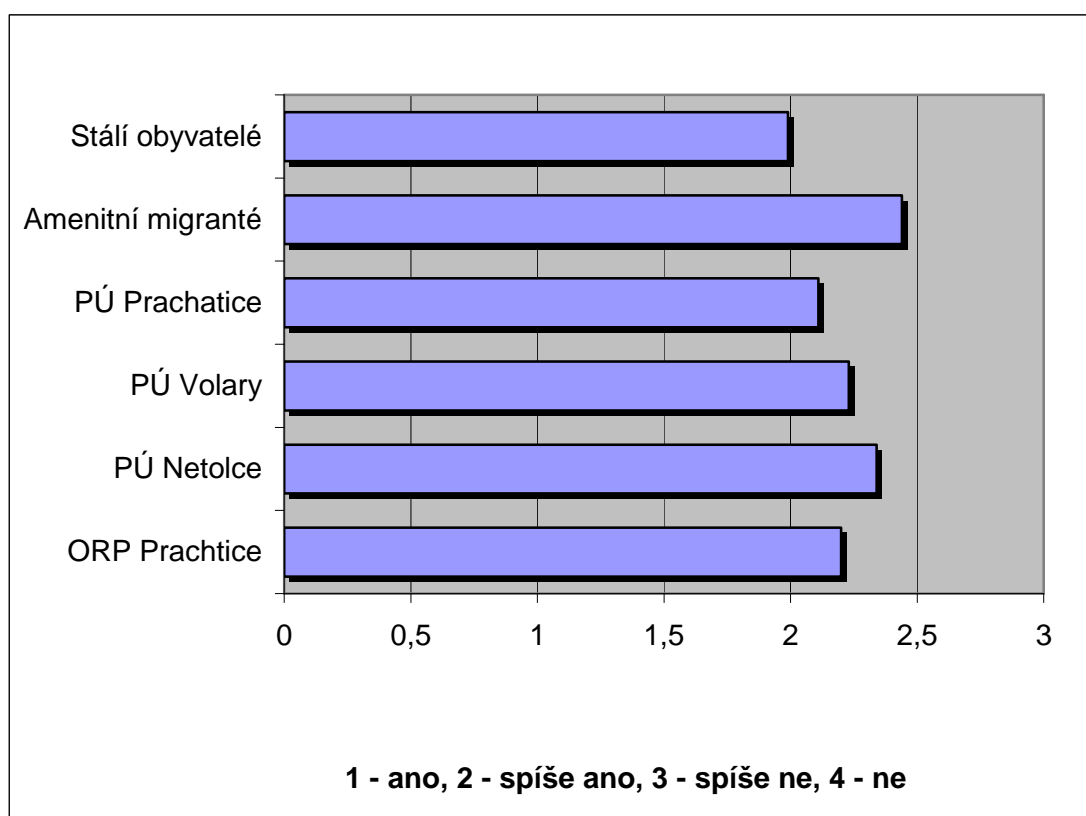
(1 - ano, 2 - spíše ano, 3 - spíše ne, 4 - ne)

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

Pro účely této otázky bylo použito komplexní vyhodnocení průměrů všech zkoumaných atributů. Toto komplexní vyhodnocení poskytuje celkový přehled

o stálosti obyvatelstva a potenciální možnosti jejich migrace. Grafické znázornění tohoto komplexního hodnocení lze najít v grafu č. 18. Z grafu je patrné, že se celkový průměr všech hodnocených atributů pohybuje okolo hodnoty 2,1, což značí výsledný pozitivní charakter hodnocení. Ze zkoumaných pověřených úřadů dopadla v hodnocení nejlépe oblast PÚ Prachatice, následně území PÚ Volary a nejhůře oblast PÚ Netolice. Hodnocení amenitních migrantů a stálých obyvatel opět prokázalo určité rozdíly. Stálé obyvatelstvo prokázalo vyšší stálost a odmítá tak více možnost migrace.

Graf č. 18: Komplexní hodnocení všech atributů stálosti obyvatelstva a potenciální migrace dotazovaných v ORP Prachatice v roce 2009

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

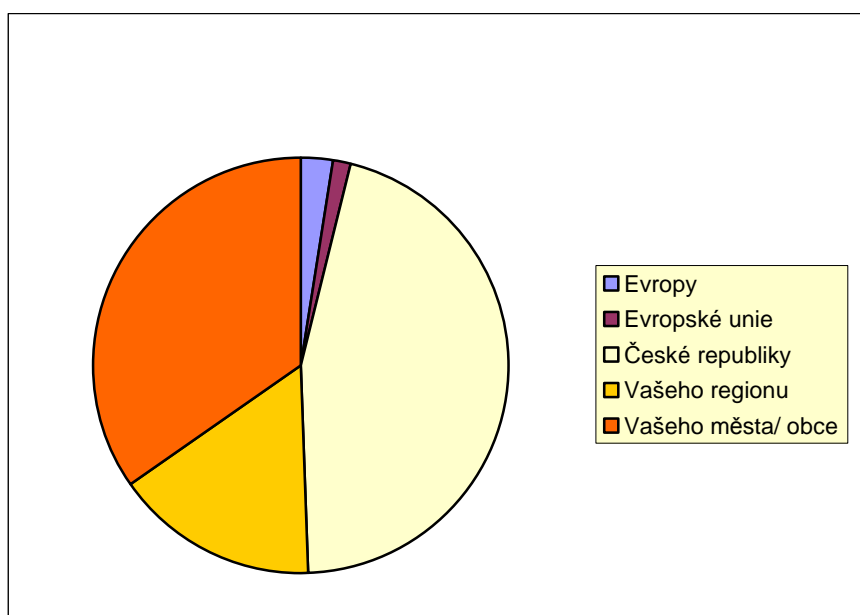
Výsledky za jednotlivé obce i při použití komplexního hodnocení všech atributů opět prokazují velké rozdíly mezi jednotlivými obcemi a neukazují na ucelený geografický vzorec hodnocení, který by byl například jednoznačně závislý na nadmořské výšce, vzdálenosti od většího města, či dopravní dostupnosti. Výsledky ukazují na různorodost hodnocení každé obce, které je závislé na mnoha faktorech

a jistě zde hraje roli i různorodé složení dotazovaných v každé obci, či poměr dotazovaných amenitních migrantů a stálých obyvatel. Grafické znázornění hodnocení jednotlivých obcí lze najít v příloze č 6.

5.11 Preference různých hierarchických identit

V následující otázce měli respondenti vybrat pouze jednu možnost hierarchické úrovně, se kterou se nejvíce identifikují. Otázka zněla cítí-li se dotazování být na prvním místě obyvatelem jejich města/obce, obyvatelem jejich regionu, obyvatelem České republiky, Evropské unie, či obyvatelem celé Evropy. Dotazovaní mohli vybrat pouze jednu možnost. Strukturu odpovědí ukazuje graf č. 19. Výsledky ukazují, že ve vědomí obyvatel modelového území výrazně dominuje národní identita. Na druhém místě dotazovaní nejčastěji volili lokální identitu. Třetí stále poměrně častou odpovědí byla regionální úroveň. Velice opomíjené jsou nadnárodní identity v podobě Evropské unie, či celé Evropy.

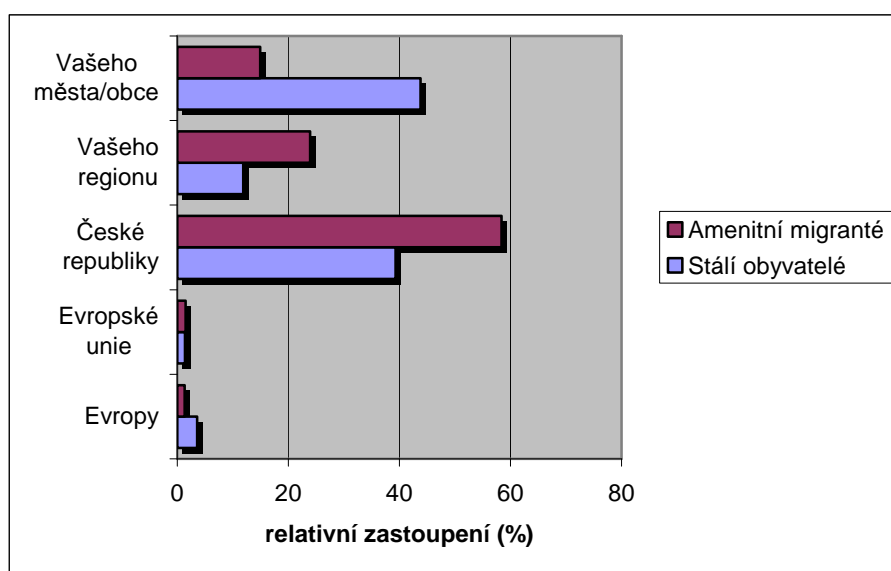
Graf č. 19: Odpověď na otázku: „Na prvním místě se cítím být obyvatelem?“ u dotazovaných v ORP Prachatice v roce 2009

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

U této otázky docházelo k výrazným rozdílům v odpovědích mezi amenitními migranty a stálými obyvateli. Grafické znázornění jednotlivých odpovědí a jejich relativních četností lze nalézt v grafu č. 20. U amenitních migrantů lze sledovat významnou dominanci národní identity oproti identitě lokální. Je možné se domnívat, že amenitní migranté díky svému stěhování přišli o své lokální zakoření, či naopak si ho nemuseli stihnout v povědomí k novému bydlišti vybudovat a jednoznačně převažuje národní identita.

Graf č. 20: Porovnání odpovědí na otázku: „Na prvním místě se cítím být obyvatelem?“ mezi stálými obyvateli a amenitními migranty v ORP Prachatice v roce 2009

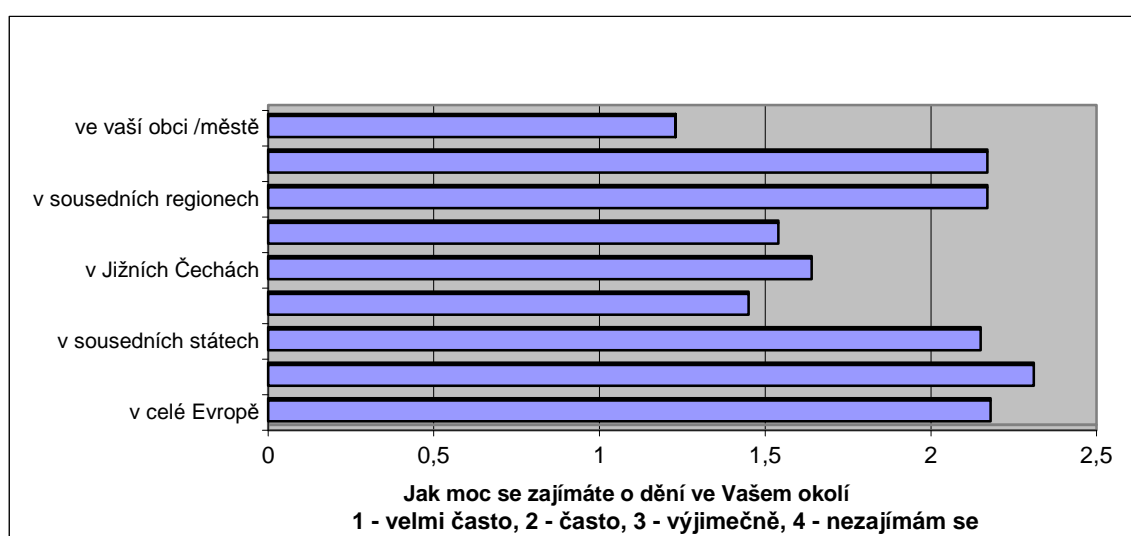
Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

5.12 Informovanost dotázaných

Následující otázka byla zaměřená na hierarchické úrovně identity stavěné na informovanosti obyvatel a zájmu respondentů o dění v daných oblastech. Dotazovaným bylo předloženo 9 hierarchických úrovní od lokální úrovně až po nadnárodní a měli hodnotit známkou 1 – 4 jak moc se zajímají o dění v každé oblasti. Odpověď 1 znamenala velmi často, 2 často, 3 výjimečně a 4 znamenala nezajímám se. Pro účely vyhodnocení byly veškeré odpovědi zprůměrovány a zaneseny do grafu č. 21. Z odpovědí lze vyčíst, že dotazovaní se nejvíce zajímají o dění na lokální a národní

úrovni, což potvrzuje závěry předešlé otázky a to, že dotazovaní pociťují nejsilněji identitu na národní a lokální úrovni. Poměrně často se dále obyvatelé zájmového území zajímají o dění v celém regionu Prachatice a v Jižních Čechách. Naopak nejmenší zájem projevují o dění v EU, celé Evropě, sousedních státech, ale i o dění v sousedním městě a sousedních regionech.

Graf č. 21: Zájem dotazovaných o informace z různých hierarchických úrovní v ORP Prachatice v roce 2009

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

5.13 Regionální identita na téma pohraničí a periferie

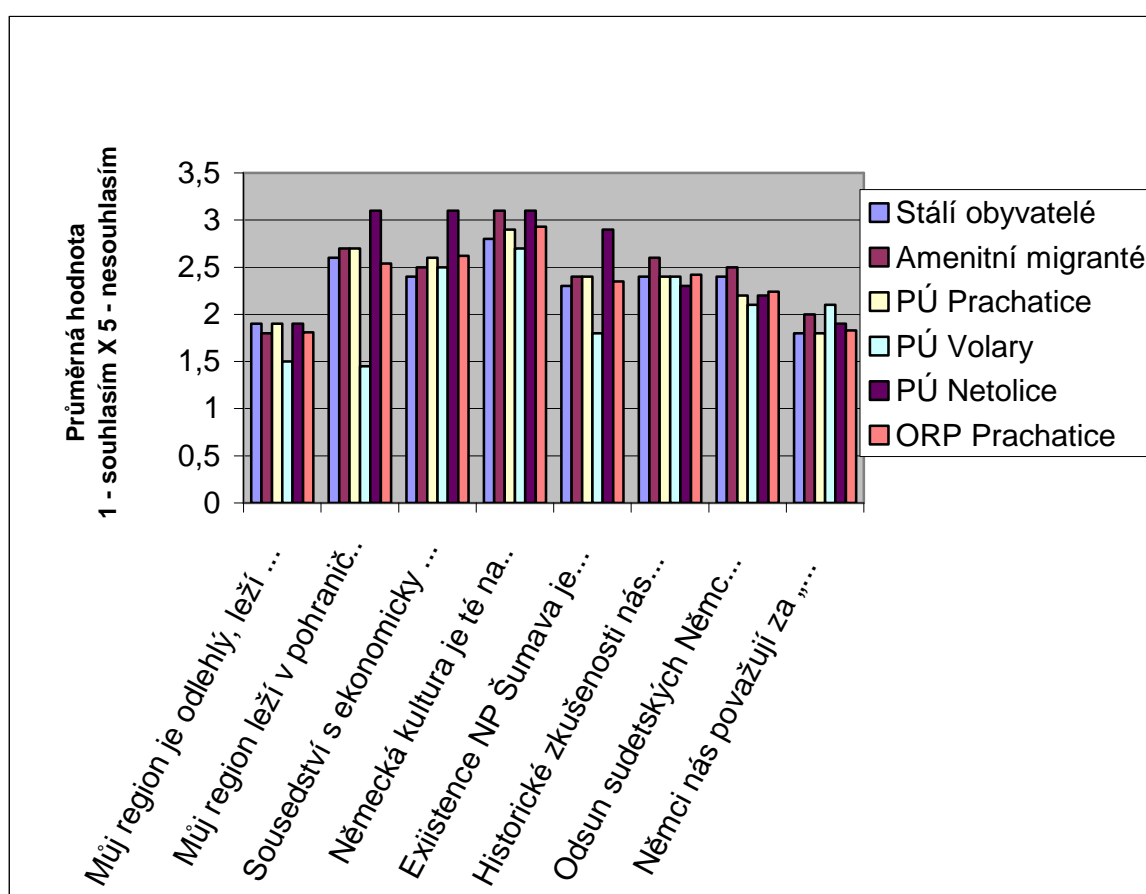
Jelikož zájmová oblast ORP Prachatice leží v pohraničí se sousedním Německem, bylo důležité zaměřit se na vzájemné vztahy, které mohou vymezit identitu těchto komunit. V této otázce byli dotazovaní požádáni, aby ohodnotili následující výroky hodnotou 1 – 4. Hodnota 1 znamenala - ano souhlasím, 2 - spíše ano, 3 - spíše ne, 4 - ne. Výsledné odpovědi byly opět zprůměrovány a zaneseny do grafu dle jednotlivých pověřených úřadů i dle typu dotázaných. Grafické znázornění průměrných hodnot odpovědí je v grafu č. 22. Respondenti hodnotili následující výroky:

Můj region je odlehlý, leží stranou od řídicích a ekonomických center ČR,

Můj region leží v pohraničí, což přináší spíše negativní důsledky,

*Sousedství s ekonomicky silným Německem přináší regionu hlavně pozitiva,
Německá kultura je té naší velmi blízká,
Existence NP Šumava je pro můj region přínosem,
Odsun sudetských Němců byl spravedlivý,
Němci nás považují za „chudé sousedy“.*

Graf č. 22: Hodnocení výroků na téma pohraničí dle jednotlivých PÚ a typu respondentů v ORP Prachatice v roce 2009

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

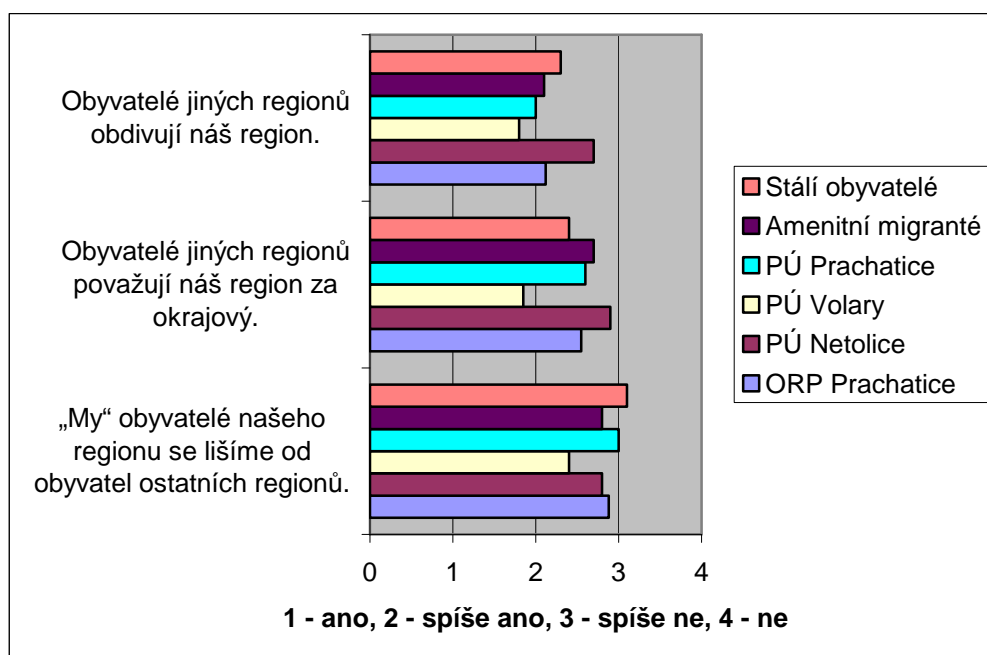
Z grafu vyplývá, že většina obyvatel území ORP Prachatice se spíše ztotožňuje s tvrzením, že jejich region je odlehlý a leží stranou od hlavních řídicích a ekonomických center ČR. U tohoto tvrzení vynikl PÚ Volary, který má průměrnou známku hodnocení oproti zbylým pověřeným úřadům nižší, což znamená, že s daným

tvrzením více souhlasí. Dále se dá tvrdit, že dotazovaní souhlasí s tvrzením, že nás Němci považují za chudé sousedy. Naopak největší nesouhlas vyjádřili dotazovaní s tvrzením, že německá kultura je té naší velmi blízká. Největší rozdíl v hodnocení mezi jednotlivými zájmovými pověřenými úřady nastal u tvrzení „Můj region leží v pohraničí, což přináší spíše negativní důsledky“, kdy obyvatelé PÚ Netolice s tímto tvrzením nesouhlasí a nepovažují se tak za pohraničí a naopak PÚ Volary s tímto tvrzením z velké většiny souhlasí.

Zjednodušeně lze tuto otázku vyhodnotit tak, že vliv hranice a s ním spojený růst periferality slábne směrem do vnitrozemí. Naopak vliv Národního parku Šumava směrem do vnitrozemí slábne, což je opět způsobeno zvyšující se geografickou vzdáleností od Národního parku.

Respondenti dále hodnotili tři různá tvrzení, která se týkala jejich regionu. Odpověď byla možná opět formou zaškrtnutí jedné číslice od 1 do 4, kde hodnota 1 znamená ano souhlasím, 2 spíše souhlasím, 3 spíše nesouhlasím a 4 nesouhlasím. Nejprve se dotazovaní měli vyjádřit k výroku, že obyvatelé jiných regionů obdivují náš region. Výsledná známka hodnocení všech dotazovaných je rovná 2,12, což vypovídá o pozitivním hodnocení a celkovém přesvědčení, že dotazovaní žijí v regionu, který je ostatními občany obdivován. Ze tří pověřených úřadů, které spadají pod celé zájmové území této práce se v oblasti PÚ Netolice jako v jediném projevil spíše negativní způsob hodnocení a obyvatelé tohoto území se domnívají, že jejich region není obdivován jinými obyvateli. Porovnání hodnocení amenitních migrantů a stálých obyvatel u tohoto tvrzení ukazuje na pozitivnější vnímání regionu ze strany amenitních migrantů. Grafické znázornění jednotlivých výroků a výsledných známek hodnocení za jednotlivé pověřené úřady a dle typu respondentů lze nalézt v grafu č. 23.

Graf č. 23: Hodnocení výroků na téma region a pohraničí respondenty v ORP Prachatice v roce 2009

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

5.14 Pocit odlišnosti obyvatelstva

V následující otázce byli respondenti regionu ORP Prachatice požádáni, aby se pokusili pojmenovat některá lokální a regionální specifika a odlišnosti obyvatel regionu od obyvatel jiných regionů ČR. Přibližně 40 % dotázaných si nemyslí, že by se obyvatelé zájmového území lišili od obyvatel jiných regionů a dalších 27 % dotázaných na tuto otázku nemá jasný názor. Zbylá přibližně 1/3 dotázaných se domnívá, že obyvatelé zájmového území ORP Prachatice se od obyvatel jiných regionů liší. Dle respondentů lze v oblasti sledovat odlišné tradice, gastronomii, chování lidí, zvyklosti, kulturní odlišnosti atd. Seznam všech jmenovaných odlišností včetně jejich absolutních četností lze nalézt v tabulce č. 11.

Tab. č. 11: Výčet odpovědí na zjišťovanou potenciální odlišnost obyvatel regionu ORP Prachatice od obyvatel jiných regionů v roce 2009

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ne	131	41,3
Nevím	85	26,8
Tradice	36	11,4
Gastronomie	25	7,9
Chování lidí	20	6,3
Zvyky	17	5,4
Kultura	13	4,1
Drsnější klima	10	3,2
Spořivost	9	2,8
Patriotismus	9	2,8
Opatrnost	8	2,5
Odlišná výchova	7	2,2
Soudržnost lidí	7	2,2
Skromnost	6	1,9
Vztah k přírodě	6	1,9
Historie	5	1,6
Okolní prostředí	5	1,6
Menší ochota ke změnám	4	1,3
Historie	4	1,3
Naivita	3	0,9
Menší vzdělanost	3	0,9
Venkovské prostředí	3	0,9
Zemědělství	2	0,6
Hrdost	2	0,6
Zaostalost	2	0,6
Rybaření	1	0,3
Podnikavost	1	0,3
Nářečí	1	0,3
Odolnost	1	0,3
Uzavřenost	1	0,3

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

6 ZÁVĚR

Tato diplomová práce nesoucí název „Amenitní migrace a regionální identita na Prachaticku“, vznikla jako reakce na zvětšující se polarizaci prostoru v Česku, kdy především od roku 1989 docházelo k přesunu lidského kapitálu z venkovského prostředí do prostředí městského (HAMPL 2005). Tento proces měl samozřejmě za následek úbytek vzdělanosti a stárnutí populace ve venkovském prostředí, čímž se tyto oblasti dostávají do velmi složité a těžko řešitelné situace, která často vedla až k zániku některých sídel (Librová 1997). V posledních letech lze však pozorovat i trend opačný, kdy se obyvatelé měst stěhují do venkovského prostředí kam lze řadit i migraci amenitní.

Amenitní migrace nezískala doposud český ekvivalent, někdy bývá volně překládána jako migrace „požitková“ (Bartoš, Kušová 2005). Tento specifický druh pohybu je pohyb obyvatelstva z městského do venkovského prostředí, který nebývá motivován ekonomickými výhodami cílové oblasti (Bartoš, Kušová, Těšitel 2005). Amenitní migrace bývá rozdělována na dvě specifické formy amenitní migrace: migrace za kulturními specifiky cílové oblasti a migrace za lepším životním prostředím (Bartoš, Kušová, Těšitel 2007). Z předchozího výzkumu (Loquenz 2008) se ukázalo, že oblast Prachaticka je dominantní především pro druhý typ amenitní migrace – migrace za lepším životním prostředím. Některé studie považují amenitní migraci za nový typ procesů ekonomického vývoje, kdy do oblasti přicházejí noví obyvatelé a přinášejí své investice, práci a zkušenosti, čímž dochází k rozvoji místních ekonomik. V rozšířenějším měřítku lze této specifické formě migrace připisovat i schopnosti zamezit vysídlování periferních oblastí (Bartoš, Kušová, Těšitel 2005).

S kvalitou životního prostředí souvisí i míra regionální identity. Regionální identitu lze popsat jako aktivní, uvědomělý a odpovědný vztah člověka k prostoru, lidem, kteří v něm žijí, i sobě samému. Identita obyvatel v území je tím významnější, čím těsnější vztahy mají dané vědomosti lidí s jejich činnostmi a zájmy, se kterými se v průběhu života v daném prostoru setkávají. Regionální identitu lze zjednodušeně popsat jako souhrn pocitů, vědomostí a názorů jedince, či celé populace žijící uvnitř i vně regionu, které jsou k danému regionu vázány, či se daného regionu týkají (Nedomová, Kostecký 1996). Každé území má pro lidi v něm žijící zcela konkrétní význam a na základě harmonie racionálních a iracionálních sil v krajině se uplatňujících se lidé rozhodují, zdali v daném území chtějí žít, či zdali jej raději opustí. (Vencálek

1998).

Jak již z názvu celé práce vyplývá zájmovou oblastí práce byla oblast Prachaticka. Pod pojmem Prachaticko se pro účely této práce myslí oblast ORP Prachatice, která se skládá ze 3 pověřených úřadů – Prachatice, Netolice a Volary, které jsou celkem složeny ze 44 obcí. Na takto poměrně malém území lze nalézt 3 dosti odlišná přírodní prostředí, která jsou pro účely této práce dosti zásadní. Oblast Netolicka je rovinatá oblast s převážně zemědělským způsobem využití krajiny. Oblast Prachaticka je podhůřím Šumavy s členitějším reliéfem a větším stupněm zalesnění a oblast PÚ Volary je oblast vrcholového pásma Šumavského pohoří s nejvyšším stupněm ochrany přírody.

Práce je členěna do 6 kapitol, které na sebe logicky navazují. Nejprve je představen úvod práce, na který navazuje rešerše citované literatury a dále geografický popis zájmové oblasti. Tyto kapitoly představují teoretický rámec celé práce, kde bylo využito kvantitativních metod výzkumu za použití především rešerše literatury, která spočívá ve sběru a analýze dostupné literatury. Dále práce navazuje metodikou práce, která představuje a popisuje výzkumné postupy celé práce. Předposlední kapitola se věnuje rozboru terénního šetření, které probíhalo metodou rozdáváného a sbíraného dotazníku a na konci práce je shrnutí nejdůležitějších poznatků do kapitoly závěr práce.

Prvním cílem celé práce bylo popsat a definovat klíčová slova celé práce a dále pak popsání fyzickogeografických a socioekonomických podmínek zájmového území a jejich vhodnosti ve vztahu k amenitní migraci a regionální identitě. Tento cíl byl naplněn především v druhé a čtvrté kapitole této práce – tj. rešerše literatury a geografická charakteristika zájmového území. Bylo zde popsáno, že zájmová oblast ORP Prachatice je z hlediska amenitní migrace vhodnou oblastí s podhorským až horským typem reliéfu, dostatečnou pestrostí krajiny a především oblastí s kvalitním životním prostředím s minimální hustotou zalidnění. Jediné větší centrum celého regionu – město Prachatice nabízí i dostatečné socioekonomické zázemí.

Hlavním cílem této práce bylo porovnání síly regionální identity mezi amenitními migranty a stálými obyvateli a také porovnání síly regionální identity z prostorového hlediska. Porovnání z prostorového hlediska mělo probíhat dvěma způsoby – mezi jednotlivými obcemi a mezi jednotlivými pověřenými úřady. Ke splnění hlavního cíle celé práce bylo využito terénního šetření, které probíhalo metodou rozdáváného a sbíraného dotazníku.

Pro účely zobecnění výsledků bylo stanoveno pokusit se oslovit 1 % obyvatel z každé obce a snažit se tak dodržet podobnou věkovou a vzdělanostní strukturu výběrového vzorku s reálným stavem populace regionu. Jelikož se na území zájmové oblasti nacházejí i obce s velmi nízkým počtem obyvatel, bylo aplikováno další pravidlo a to, že minimální počet dotázaných z každé obce bude roven 4. Cílem bylo oslovit dostatečný počet amenitních migrantů a stálých obyvatel pro účely jejich porovnávání. Jelikož bylo nutné v poměrně krátkém časovém období oslovit velký počet obyvatel, bylo využito k distribuci dotazníků činitelů místních úřadů a zaměstnanců České pošty. K objevení a oslovení amenitních migrantů bylo využito metody sněhové koule a také zkušeností a kontaktů z předchozího výzkumu (Loquenz 2008).

Celkem bylo rozdáno přes 500 dotazníků ze kterých se podařilo vybrat 317 vyplněných dotazníků, z čehož bylo vyplněno 209 stálými obyvateli a 108 amenitními migranty. Podařilo se dodržet stanovené 1 % oslovených obyvatel z celé populace zájmového území, bohužel se nepodařila dodržet podobná věková a vzdělanostní struktura dotázaných s celou populací regionu. Díky tomuto nedostatku nelze výsledky zcela zobecňovat.

Pro výzkumné účely této práce a lepší dosažení hlavního cíle bylo vytvořeno několik pracovních otázek, na které měl celý výzkum odpovědět.

Řešení stanovených cílů se opíralo o následující pracovní otázky:

- *1) Bude síla regionální identity v rámci zkoumaného území prokazovat rozdíly? V jakých částech zkoumaného regionu bude síla regionální identity nejvyšší a na čem bude nejvíce závislá?*
- *2) Existují rozdíly u regionálního cítění mezi původními obyvateli regionu a amenitními migranty? Jaká skupina respondentů bude mít na své okolí pozitivnější náhled?*
- *3) Budou dotazovaní ze všech složek prostředí hierarchicky nejvýše hodnotit kvalitu přírodního prostředí?*
- *4) Budou obyvatelé modelového území ORP Prachatice vnímat své území jako periferní prostor?*

- 5) *Budou občané vnímat jako největší negativum svého regionu nedostatek pracovních příležitostí a rozvoj cestovního ruchu jako vhodnou strategii rozvoje?*

Z rozboru dotazníků vyplývá, že síla regionální identity prokazuje v rámci celého zájmového území ORP Prachatice značné rozdíly. Za svůj „region“ považují dotazovaní nejčastěji území PÚ Prachatice a zbylé území PÚ Volary a PÚ Netolice nebývá tak často zahrnuto do identifikační oblasti dotazovaných. Rozdíly v síle regionální identity mezi územím jednotlivých pověřených úřadů bylo prokázáno i v dalších otázkách. Značné rozdíly nastaly v hodnocení složek okolního prostředí, kdy dotazovaní zjednodušeně hodnotili oblast PÚ Volary jako oblast s krásnou a zachovalou přírodou, ovšem se špatnou dostupností a dopravní obsluhou a nedostatečnou socioekonomickou základnou. Oblast PÚ Prachatice byla hodnocena nejpozitivněji a zkratkovitě by se dala popsat jako území s krásnou a zachovalou přírodou, dobrou dopravní dostupností, dostačující nabídkou služeb a pracovních příležitostí, nabízející i dostatečné kulturní a sportovní možnosti, které obstarává především samotné město Prachatice. Území třetího PÚ Netolice dopadlo v hodnocení respondentů nejhůře. Plochý terén s převážně zemědělským způsobem využití krajiny neshledávají dotazovaní za příliš krásný a okouzlující. Nedostatečná je i socioekonomická vybavenost samotného města Netolice, které je v oblasti PÚ Netolice největším centrem. Z výsledků je patrné, že síla regionální identity je nejvíce závislá na kvalitním a zchovalém přírodním prostředí a také na dostatečné socioekonomické vybavenosti sídel.

Další zaměření výzkumu bylo směřováno na symboliku regionu, kde dotazovaní jednoznačně nejčastěji jmenovali atributy z přírodního prostředí svého nejbližšího okolí. Dále byly často zmiňovány symboly týkající se architektury měst a obcí a také historie regionu.

Dále bylo prokázáno, že v hodnocení mezi stálými obyvateli a amentními migranty na téma regionální identity existují značné rozdíly. Amentní migranté mají více pozitivnější pohled na své okolí. Amentní migranté přišli do této oblasti z předešlého městského prostředí a jsou okouzleni okolní přírodou a kvalitou nynějšího způsobu života. V nynějším místě bydliště se cítí být šťastnější a hodnocení jejich okolí je v porovnání se stálými obyvateli pozitivnější. Amentní migranté hodnotili ze všech

atributů okolního prostředí negativněji pouze možnosti kulturního vyžití a trh práce.

Průměrné hodnocení všech dotázaných za všechny hodnocené atributy okolního prostředí je 2,48 z možné škály 1 – 5, což značí celkový pozitivní náhled dotázaných obyvatel v ORP Prachatice na své okolní prostředí. Nejpozitivněji je hodnoceno především přírodní prostředí, historie regionu, či architektura měst a obcí. Nejhuře byly hodnoceny pracovní možnosti a trh práce.

Z rozboru terénního šetření dále vyplývá, že necelých 90 % oslovených shledává oblast svého bydliště za jedinečnou a v porovnání s ostatními oblastmi určitým způsobem ojedinělou. Ve výsledcích opět dominovaly odpovědi týkající se kvalitního přírodního prostředí, architektury a historie, či klidného prostředí.

Dotazovaní dále považují za nejdůležitější aktivity pro rozvoj svého území dostatek pracovních příležitostí, cestovní ruch, či dostatek kulturních příležitostí. Naopak největšími nevýhodami regionu jsou dle dotázaných nedostatky pracovních příležitostí, či špatná dopravní dostupnost. Při otázce zdali by zmiňované problémy mohly vést ke změně bydliště dotazovaní odpovídají spíše negativně a rádi by v nynějším místě bydliště setrvali.

Při zjišťování preferencí regionálních identit dotazovaní nejčastěji volili národní identitu a cítí se tak být na prvním místě obyvateli České republiky. Na druhém místě se dotazovaní nejčastěji cítí být obyvateli jejich obce a poté obyvateli jejich regionu. Poměrně velký rozdíl nastává v hodnocení mezi stálými obyvateli a amentními migranty, kde stálé obyvatelstvo volí na prvním místě lokální identitu na rozdíl od migrantů, kteří se na prvním místě cítí být obyvateli celého Česka. Těmto výsledkům odpovídají i výsledky týkající se informovanosti dotázaných, kteří v dotazníkovém šetření uvedli, že se nejčastěji zajímají o dění ve vlastní obci, dále pak v celé České republice a také v celém regionu.

Součástí dotazníkového šetření bylo rovněž téma periferie a pohraničí. Dotazovaní se vyjádřili že spíše souhlasí s tvrzením, že jejich region je odlehlý, leží stranou od řídicích a ekonomických center ČR a také, že Němci považují Česko za „chudé sousedy“, či že odsun sudetských Němců byl spravedlivý. Naopak nesouhlas dotázaní vyjádřili nad tvrzením, že německá kultura je té naší velmi blízká. I u těchto tvrzení nastaly značné rozdíly mezi amentními migranty a stálými obyvateli, ale i mezi jednotlivými pověřenými úřady.

Rozbor dotazníkového šetření dokázal odpovědět na předem stanovené

výzkumné otázky této práce a tím se podařilo splnit hlavní cíle této práce - porovnání síly regionální identity mezi amenitními migranty a stálými obyvateli a také porovnání síly regionální identity z prostorového hlediska v zájmovém území ORP Prachatice.

Seznam použité literatury a ostatních zdrojů

BARTOŠ, M., KUŠOVÁ, D. (2005): Amenity migration as a specific form of global human migration and its impact on quality of life. *Životní prostor.*, Roč. 39, č. 6.

BARTOŠ, M., KUŠOVÁ, D., TĚŠITEL, J. (2005): Amenity migration and tourism. In: Hasman, M., Šittler, E. (eds.): *Sustainable development and Tourism*, Faculty of Agriculture, Department of Travel Trade in Tábor, Tábor, s. 7 - 21.

BARTOŠ, M., KUŠOVÁ, D., TĚŠITEL, J. (2007): Amenity migration – driving force for rural development. *Agricultural economics and rural development* 4, s. 57-69.

BARTOŠ, M., KUŠOVÁ, D., TĚŠITEL, J. (2008): Amenity migration as an example of the environmental migration. Cambridge scholars Publishing. In R. Stojanov & J. Novosak (eds), *Migration and Development*, s. 58 - 75.

BARTOŠ, M., KUŠOVÁ, D., TĚŠITEL, J., KOPP, J., NOVOTNÁ, M. (2008): Amenity migration in the context of landscape-ecology research. *Journal of Landscape Ecology*, s. 5-21.

BIČÍK, I., VÁGNER, J., FIALOVÁ, D., (2001): *Druhé bydlení v Česku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze.

BUCKLEY, R. (2005): *Social Trends and Ecotourism: Adventure Recreation and Amenity Migration. Responsible tourism systém RTS*. [online, cit. 4.8.2009], dostupné z [www : <http://www.biospherehotels.org/tourism2004/pdf/cv-abs/c-buckley.pdf>](http://www.biospherehotels.org/tourism2004/pdf/cv-abs/c-buckley.pdf)

Česká geologická mapa (2007): [online, cit. 2.10.2007], dostupné z [www: <http://www.stiefeleurocart.cz/info.php?product=crgeologickamapa&i=27&PHPSESSID=75p211j81k56t8vfkvlpvtgrl2>](http://www.stiefeleurocart.cz/info.php?product=crgeologickamapa&i=27&PHPSESSID=75p211j81k56t8vfkvlpvtgrl2)

Český statistický úřad (2007): *Statistický lexikon obcí České republiky 2007*. Praha, 1358 s.

ČSÚ - ČB (2010): *Základní charakteristiky správních obvodů ORP*, [online, cit. 4.3.2010], dostupné z [www: <http://czso.cz/xcl/edicniplan.nsf/p/13-3104-04>](http://czso.cz/xcl/edicniplan.nsf/p/13-3104-04)

DOKOUPIL, J. (2005): Hranice a hraniční efekt. In: Jeřábek, M., Dokoupil, J., Havlíček, T. a kol.: *České pohraničí bariéra nebo prostor zprostředkování?* Academia, Praha, s. 45 – 59.

DUCHOŇOVÁ, M. (2009): *Metody sociologického výzkumu*. Dostupné z: <http://www.gis.cvut.cz/>

IVES, J., JOBES, P., MOSS, A. G. (2005): *Smithers Symposium On Mountain Community Development: Planning for Tourism, Amenity Migrations and Resorts* [online, cit. 4.6.2009], dostupné z [www: <http://resweb.res.unbc.ca/smitherssymposium2005/>](http://resweb.res.unbc.ca/smitherssymposium2005/)

- FENCL, P., KOZÁK, R. (2003): Historie a současnost podnikání na Prachaticku a Vimpersku. Městské knihy s.r.o., Žehušice 175 s.
- FIALOVÁ, D. (2009): Význam rekreační funkce sídel a obcí v procesu formování regionální identity a identity regionů v ČR. GA ČR, Zdůvodnění návrhu – část C.
- FIALOVÁ, D., VÁGNER, J. (2005): Struktura, typologie, současnost a perspektivy druhého bydlení v Česku. Geografie – Sborník ČGS, 109, č. 2, ČGS, Praha, s. 73 – 81.
- HAMPL, M. (2005): Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 147 s.
- HAVLÍČEK, T. (2005): Pohraničí a periferie v regionálním rozvoji: příklad českého pohraničí. Disertační práce, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 45 s.
- HAVLÍČEK, T., CHROMÝ, P., JANČÁK, V., MARADA, M. (2005): Vybrané teoreticko-metodologické aspekty a trendy geografického výzkumu periferních oblastí. In: Novotná, M. (ed.): Problémy periferních oblastí. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, s. 6 - 24.
- HAVLÍČEK, T., MARADA, M. (2004): Územní diferenciacie v Česku. In: Jeřábek, M., Dokoupil, J., Havlíček, T. a kol.: České pohraničí bariéra nebo prostor zprostředkování? Academia, Praha, s. 103 - 115.
- HENDL, J. (2009): Přehled statistických metod : analýza a metaanalýza dat. Portál, Praha. 659 s.
- CHÁBERA, S. (1998): fyzický zeměpis Jižních čech. Jihočeská univerzita České Budějovice. 1.vyd, 139 s. ISBN 80-7040-218-0
- CHIPENIU, R. (2005): Planning for rural amenity migration. Plan Canada, 45 (1), s. 15 - 17.
- CHROMÝ, P. (2003): Formování regionální identity: nezbytná součást geografických výzkumů. In: Jančák, V., Chromý, P., Marada, M. Eds. (2003): Geografie na cestách poznání. Sborník příspěvků k šedesátinám Ivana Bičíka. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, s. 163 - 178.
- CHROMÝ, P. (2005): Historicko geografický pohled na české pohraničí. In: Jeřábek, M., Dokoupil, J., Havlíček, T. a kol.: České pohraničí bariéra nebo prostor zprostředkování? Academia, Praha, s. 33 – 45.
- CHROMÝ, P., JANŮ, H. (2003): Regional identity, activation of territorial communities and the potential of the development of peripheral regions. Actae universitatis carolinae Geographica, 1, Univerzita Karlova v Praze, s. 105 – 117.
- KASTNER, Q. (1996): Osídlování českého pohraničí od května 1945. Working Papers 96, č. 12, Sociologický ústav AV ČR, Praha, 68 s.

KUENTZEL, W. (2005): Tourism and amenity migration. Varna Mukundan Ramaswamy, University of Vermont, USA, *Annals of Tourism Research*, roč. 32, č. 2, s. 419 - 438.

KOPP a kol. (2005): Krajinně-ekologické faktory amenitní migrace obyvatel na příkladu modelových venkovských krajín České republiky.

KULDOVÁ, S. (2006): Vliv historické česko-německé jazykové hranice na geografickou organizaci české společnosti. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, 108 s.

LIBROVÁ, H. (1994): Pestří a zelení – kapitoly o dobrovolné skromnosti (The colorful and the green – some chapters on voluntary modesty – in Czech), Veronica, Brno, 218 s.

LIBROVÁ, H. (1996): Decentralizace osídlení – vize a realita. Část 1, Vize, postoje k venkovu a potenciální migrace v ČR, *Sociologický časopis*, roč. 32, č. 3.

LIBROVÁ, H. (1997): Decentralizace osídlení – vize a realita. Část 2, Decentralizace v realitě České republiky, *Sociologický časopis*, roč. 33, č. 1.

LIBROVÁ, H. (2003): Vlažní a váhaví (The lax and infirm – in Czech). Doplněk Publishing, Brno. 320 s.

LOQUENZ, J. (2008): Formy amentní migrace na Prachaticku. Bakalářská práce, Plzeň, 2008.

MELICHAROVÁ, J. (1973): Šumava. Olympia Praha. Kartografie Praha. 1. Vyd. 297 s.

MĚSTO PRACHATICE 2010. [on-line, cit. 24.10.2010] dostupné z www: <<http://www.prachatice.cz/>>

MORAVEC, D., VOTÝPKA, J. (1998): Klimatická regionalizace České republiky. Karolinum – nakladatelství Univerzity Karlovy, vydání 1, 87 s.

MOSS, L. A. G. (1994): Beyond Tourism: The amenity Migrants, in *Coherence and Chaos : Visions, Means, Action*, In: Mannerman, M., Inayatullah, S., Slaughter, R. (eds.). Turku, Finland : School of Economics, 1994, s. 125 – 137.

MOSS, L.A.G. (2006): The amenity migrants: seeking and sunstaining mountains and their cultures, CABI Publishing, Wallingford, UK and Cambridge, USA. 329 s.

NEDOMOVÁ, A., KOSTELECKÝ, T. (1995): Národní identita. WP 96:9. Sociologický ústav AV ČR, Praha. 39 s.

PAASI, A. (1986): The instutualization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constution of regional identity. *Fennia*, 164, č. 1, Helsinki, s. 105 – 146.

PAASI, A. (2001): Europe as a social process and discourse. Considerations of place, boundaries and identity. *European Urban and Regional Studies* 8, č. 1, s. 7 – 28.

People on the move (2006): Implications of „Amenity Migration“ for Sustaining Natural Resources, USAD Forest Service [on-line, cit. 2.1.2010] dostupné z www: <http://www.fs.fed.us/plan/par/2006/success/goal3_amenitymigrationnrs.pdf>

PILEČEK, J. (2006): Problémy rozvoje periferních oblastí českého pohraničí: příklad modelového území Volarsko, diplomová práce, Praha, 2006.

Přehrady v ČR 2010. [online, cit. 24.8.2010] dostupné z www: <<http://kocicak.mysteria.cz/prehrady/prehrady.htm>>

QUITT, E. (1975): Klimatické oblasti Československa. Academia, Studia Geographica 16, GÚ ČSAV v Brně, 73 s.

RAK, J (2001): Národní tradice a česká identita. In: Institucionalizace (ne)odpovědnosti – Globální svět. Evropská integrace a české zájmy. Karolium, Praha, s. 531 – 542.

REINÖHLOVÁ, E. (2005): Informační a komunikační technologie pro rozvoj periferních oblastí – zkušenosti ze zahraničí. In Novotná, M. (ed.) Problémy periferních oblastí. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje UK v Praze, s. 36 - 43.

ŘEHÁK, S (2000): Geografický potenciál pohraničí: Jeřábek, M., Dokoupil, J., Havlíček, T. kol.: České pohraničí bariéra nebo prostor zprostředkování? Academia, Praha, s. 67 – 75.

SIROVÁTKA, T. (1996): Úvod do sociologie pro ekonomy. Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova univerzita, Brno, 150 s.

SIWEK, T., BOGDOVÁ, K. (2007): České kulturně-historické regiony ve vědomí svých obyvatel. Praha. Sociologický ústav AV ČR.

SKÁLA, J., (2007): Regionální identita periferních území na příkladu obvodu obce s rozšířenou působností Sušice. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘT UK, Praha, 119 s.

STEWART, I., S. (2002): Amenity Migration Shaping the Future, 5th Outdoor Recreation and Tourism Trends Symposium, Comp. K. Luft and S. MacDonald, Michigan State University Department of Park, Recreation and Tourism Resources, Lansing MI, 2002, s.369 – 378.

ŠTĚTINOVÁ, K. (2006): Územní identita obyvatel Česka – vývojový a hierarchický pohled. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, 120 s.

VÁGNER, J. , FIALOVÁ, D. a kol. (2004): Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku. Edice UK PŘF KSGRR Praha, 286 s.

VENCÁLEK, J. (1998): Protisměry územní identity. Olza, Český Těšín, 207 s.

VLČEK E. (1978): Zeměpisný lexikon ČSR. Vodní toky a nádrže. 1.vyd. Praha.

Vodní toky a nádrže (1984): Československá akademie věd. 1. vyd. Praha: Academia, 315 s. ISBN 21-107-84.

WILIAM, P. (2002):. Situační analýza českého pohraničí. In: Jeřábek, M., Dokoupil, J., Havlíček, T. a kol.: České pohraničí bariéra nebo prostor zprostředkování? Academia, Praha, s. 115 – 123.

ZICH, F., ed. (2003): Regionální identita obyvatel pohraničí. Sborník příspěvků z konference „Evropská, národní, či regionální identita?“, Praha 3. 10. 2003. Sociologický ústav AV ČR Praha, 262 s.

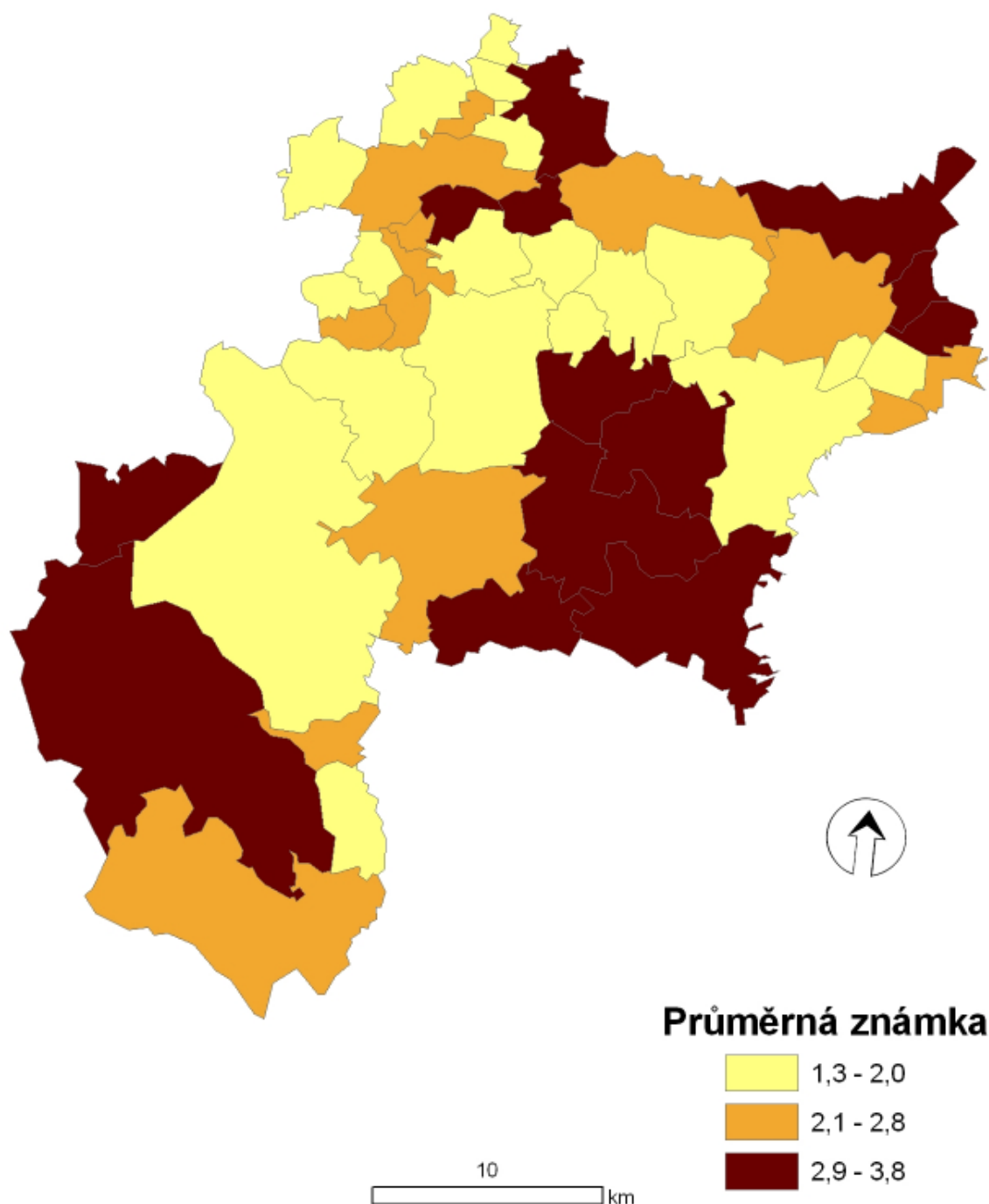
Přílohy

Příloha 1: Klimatické oblasti podle Quitta

	T2 oranžová	T4 červená	MT2 khaki	MT3 tmavě zelená	MT4 olivová	MT5 zelená	MT7 světle zelená	MT9 světle žlutá	MT10 žlutá	MT11 okrová	CH4 šedá	CH6 modrá	CH7 světle modrá
LetD	50-60	60-70	20-30	20-30	20-30	30-40	30-40	40-50	40-50	40-50	0-20	10-30	10-30
HVO	160-170	170-180	140-160	120-140	140-160	140-160	140-160	140-160	140-160	140-160	80-120	120-140	120-140
MD	100-110	100-110	110-130	130-160	110-130	130-140	110-130	110-130	110-130	110-130	160-180	140-160	140-160
LD	30-40	30-40	40-50	40-50	40-50	40-50	40-50	30-40	30-40	30-40	60-70	60-70	50-60
t I	-2 - -3	-2 - -3	-3 - -4	-3 - -4	-2 - -3	-4 - -5	-2 - -3	-3 - -4	-2 - -3	-2 - -3	-6 - -7	-4 - -5	-3 - -4
t VII	18-19	19-20	16-17	16-17	16-17	16-17	16-17	17-18	17-18	17-18	12-14	14-15	15-16
t IV	8-9	9-10	6-7	6-7	6-7	6-7	6-7	6-7	7-8	7-8	2-4	2-4	4-6
t X	7-9	9-10	6-7	6-7	6-7	6-7	7-8	7-8	7-8	7-8	4-5	5-6	6-7
s _{≥1mm}	90-100	80-90	120-130	110-120	110-120	100-120	100-120	100-120	100-120	90-100	120-140	140-160	120-130
s VO	350-400	300-350	450-500	350-450	350-450	350-450	400-450	400-450	400-450	350-400	600-700	600-700	500-600
s VZ	200-300	200-300	250-300	250-300	250-300	250-300	250-300	250-300	200-250	200-250	400-500	400-500	350-400
sp	40-50	40-50	80-100	60-100	60-80	60-100	60-80	60-80	50-60	50-60	140-160	120-140	100-120
o > 0,8	120-140	110-120	150-160	120-150	150-160	120-150	120-150	120-150	120-150	120-150	130-150	150-160	150-160
o < 0,2	40-50	50-60	40-50	40-50	40-50	50-60	40-50	40-50	40-50	40-50	30-40	40-50	40-50

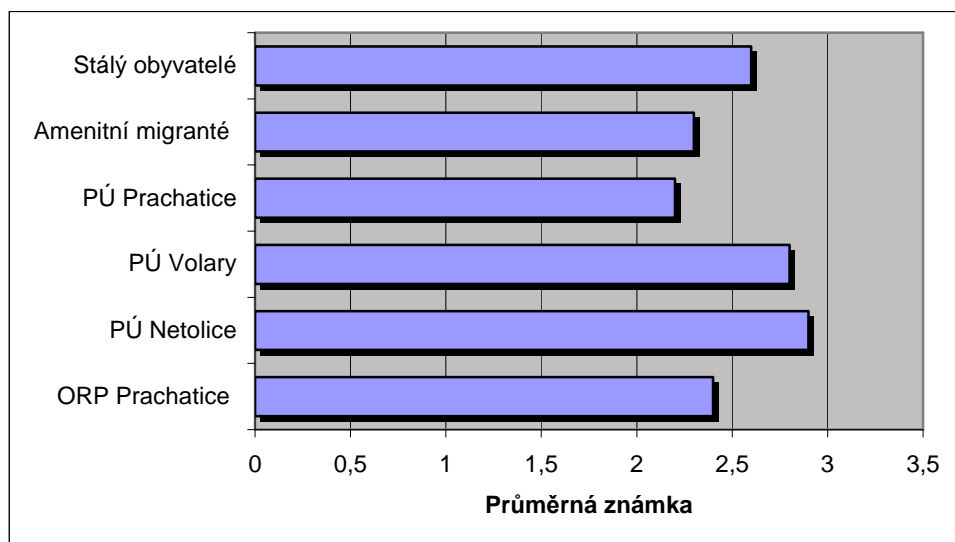
T2 – CH7.....	Klimatická oblast
LetD.....	Počet letních dnů
HVO.....	Počet dnů s průměrnou teplotou 10°C a více
MD.....	Počet ledových dnů
LD.....	Počet mrazových dnů
T I.....	Průměrná teplota v lednu
T VII.....	Průměrná teplota v červenci
T IV.....	Průměrná teplota v dubnu
T X.....	Průměrná teplota v říjnu
S _{≥1mm}	Průměrný počet dnů se srážkami 1 mm a více
S VO.....	Srážkový úhrn ve vegetačním období
S VZ.....	Srážkový úhrn v zimním období
Sp.....	Počet dnů se sněhovou pokrývkou
O _□ 0,8.....	Počet dnů zamračených
O _□ 0,2.....	Počet dnů jasných

Příloha 2: Hodnocení architektury měst a obcí za jednotlivé obce v ORP Prachatice
v roce 2009

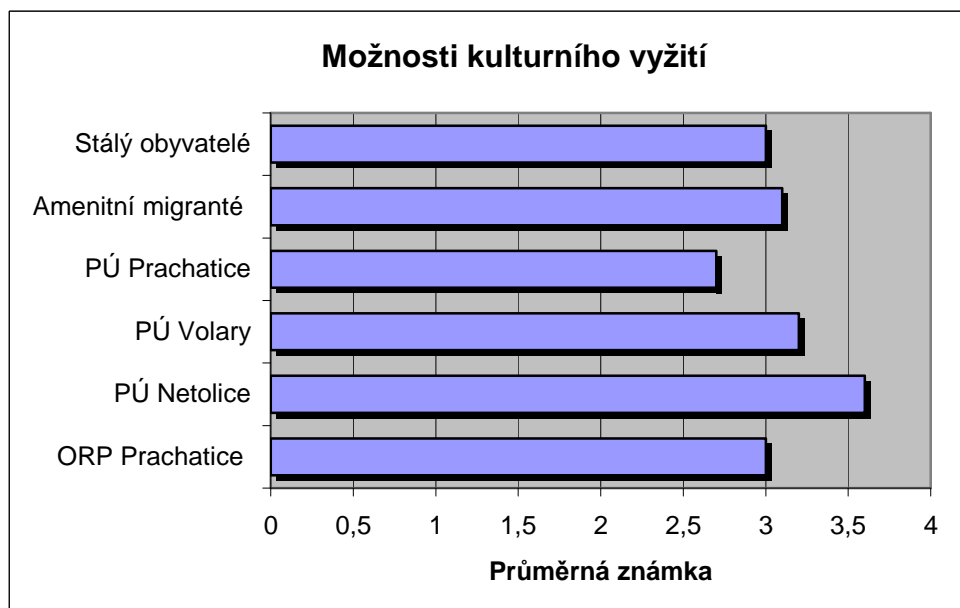
zpracoval: Jan Loquenz
zdroj: AčrČR 500, terénní šetření.

Příloha 3: Respondenty hodnocené zvyky a tradice dle jednotlivých PÚ a typu respondentů v ORP Prachatice v roce 2009

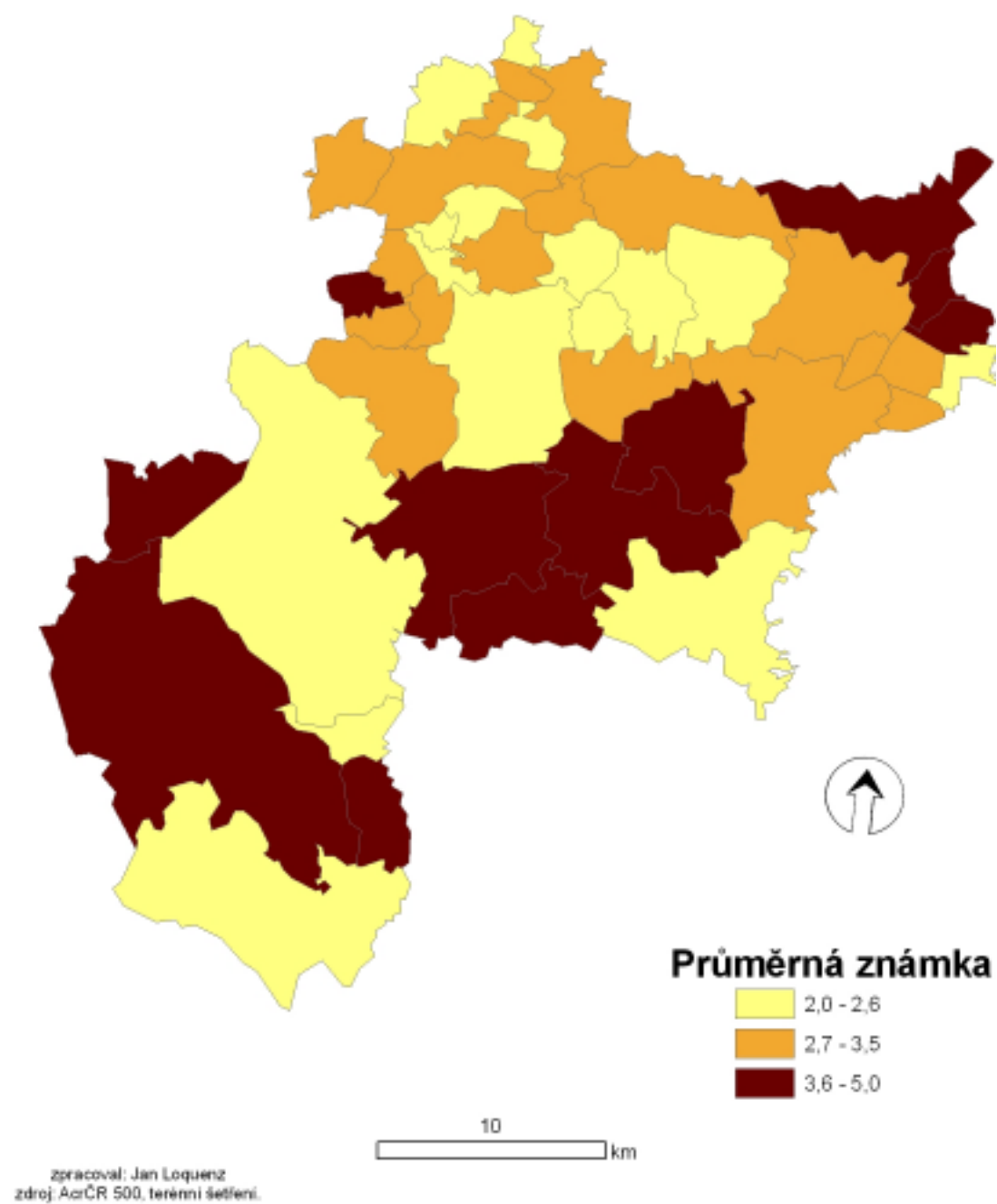
Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

Příloha 4: Respondenty hodnocené možnosti kulturního vyžití dle jednotlivých PÚ a typu respondentů v ORP Prachatice v roce 2009

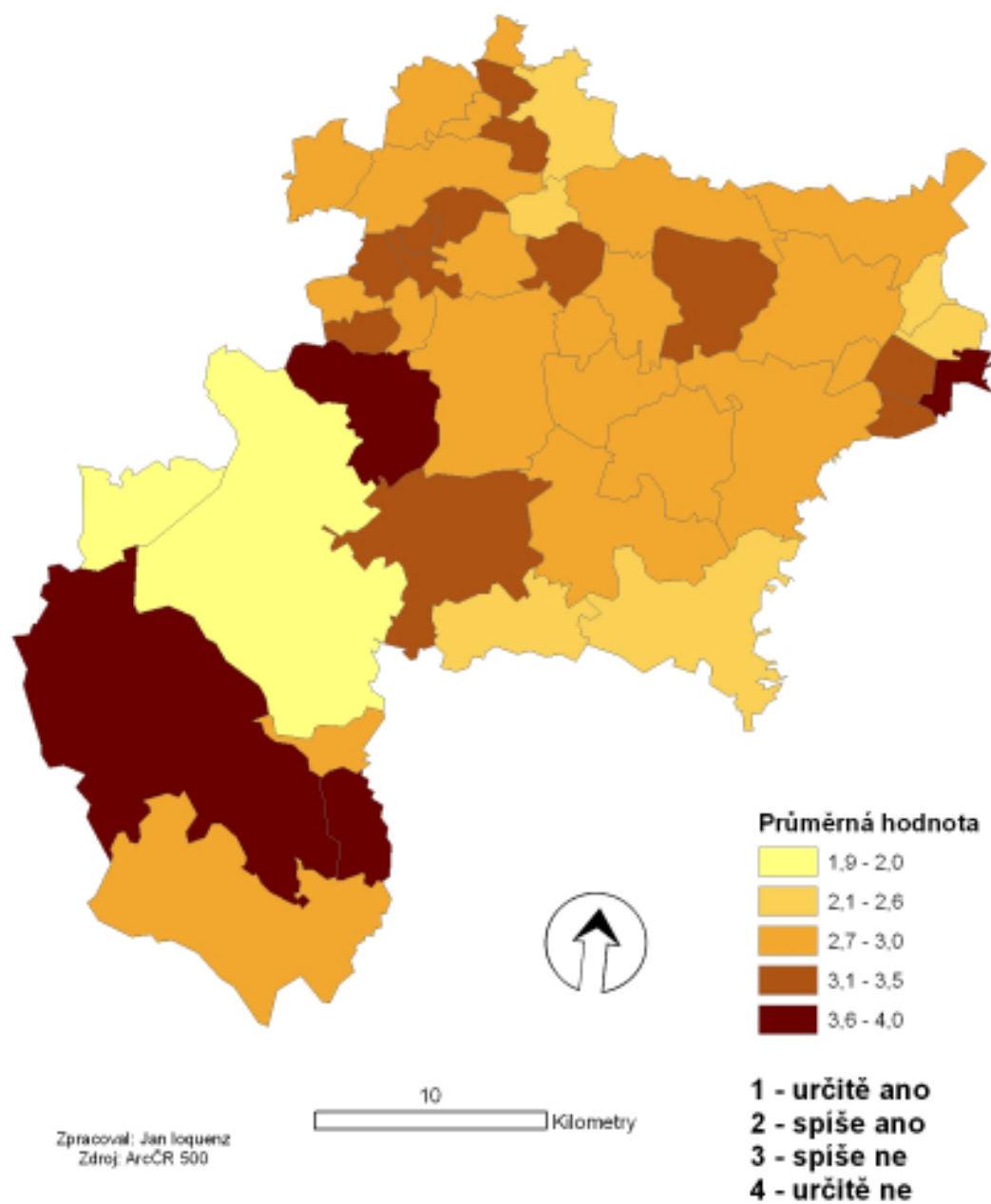

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

Příloha 5: Hodnocení možností kulturního vyžití dle jednotlivých obcí v ORP Prachatice v roce 2009

Příloha 6: Potencionální migrace a stálost dotázaných dle jednotlivých obcí v ORP Prachatice v roce 2009

Příloha 7: Dotazník určený pro terénní šetření

Vážení respondenti, žádám Vás o vyplnění tohoto dotazníku, který pomůže při zpracování diplomové práce „Amenitní migrace a regionální identita na Prachaticku“. Práce je součástí grantového projektu „Význam rekreační funkce sídel a obcí v procesu formování regionální identity a identity regionů v ČR“. Oba projekty vznikají na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty UK v Praze.

Případné dotazy můžete směřovat na e-mailovou adresu zpracovatele diplomové práce: jan.loquenz@seznam.cz, nebo na tel číslo 724968331, případně na adresu vedoucího grantu RNDr. Dany Fialové, Ph.D.: danafi@natur.cuni.cz.

Velice Vám děkuji za vyplnění a pomoc při řešení projektu!!

Bc. Jan Loquenz

Pohlaví: Muž Žena

Věk: **Místo bydliště(obec a okres):**

Nejvyšší dosažené vzdělání: a) základní b) vyučen/a c) středoškolské s maturitou c) vysokoškolské

V místě současného bydliště žiju od : a) narození b) od roku....., přistěhoval/a jsem se z:.....

1) Pokuste se zakreslit do mapky Váš region a v mapě podtrhněte přirozené centrum (obec)

Vašeho regionu. (v mapě je vyznačená hranice obce s rozšířenou působností Prachatice,

velevo dole jsou pro názornost ukázány dva příklady zakreslení)

2) Co považujete za symbol místa (regionu) ve kterém žijete? (napíšte vše co Vás napadne)

.....

.....

.....

3) V čem je Vaše oblast nezaměnitelná/jedinečná oproti jiným/sousedním oblastem?

.....

.....

.....

4) Zkuste oznámkovat následující vlastnosti vašeho okolí (1 výborné x 5 špatné) a popsat hlavní pozitiva, či negativa jednotlivých vlastností (u osobností zkuste jmenovat)

	známka	Zkuste jmenovat co se Vám vybaví v mysli (např. pozitiva, negativa, významná místa, osobnosti atd)
Životní prostředí		
Historie regionu		
Architektura měst a obcí		
Zvyky a tradice		
Možnosti kulturního vyžití		
Sportovní možnosti		
Ekonomická situace/ trh práce		
Osobnosti regionu		
Dopravní obslužnost obce/ regionu		
Vlastnosti místních lidí		

5) Jaké konkrétní aktivity jsou podle Vás nejdůležitější pro rozvoj Vašeho regionu?

.....

.....

6) V čem spatřujete hlavní nevýhody/problémy Vašeho regionu?

.....

.....

.....

.....

7) Mohly by se tyto problémy někdy stát důvodem k odstěhování se z nynějšího bydliště?

Určitě ano – spíše ano – spíše ne – určitě ne

8) Pokud se nechcete stěhovat, co Vás nejvíce poutá k oblasti, kde žijete?

(1 –ano, 2- spíše ano, 3 – spíše ne, 4 – ne. Hodící se zakroužkujte)

- a) zaměstnání --1 --2 – 3--4--
- b) rodina, rodinné zázemí --1 --2 – 3--4--
- c) zachovalé životní prostředí --1 --2 – 3--4--
- d)známí, přátelské vztahy --1 --2 – 3--4--
- e) bydlení --1 --2 – 3--4--
- f) odpovědnost za rozvoj území --1 --2 – 3--4--
- g) nezkušenost, strach z cizího prostředí --1 --2 – 3--4--
- h) další (vypište) --1 --2 – 3--4--

9) Na prvním místě se cítím být obyvatelem (vyberte pouze jednu možnost)

- a) Evropy
- b) Evropské unie
- c) České republiky
- d)Vašeho regionu
- e) Vašeho města/ obce

10) Jak moc se zajímáte o dění:

(1

–velmi často, 2 - často, 3 – výjimečně , 4 – nezajímám se. Hodící se zakroužkujte)

a) v celé Evropě	--1—2—3—4--
b) v Evropské unii	--1—2—3—4--
c) v sousedních státech	--1—2—3—4--
d) v České republice	--1—2—3—4--
e) v jižních Čechách	--1—2—3—4--
f) v regionu Prachaticka	--1—2—3—4--
g) v regionech sousedících s Prachaticemi	--1—2—3—4--
h) v sousední obci/městě	--1—2—3—4--
Ch) ve Vaší obci/městě	--1—2—3—4--

11) Souhlasíte s následujícími výroky?

(1 –ano, 2- spíše ano, 3 – spíše ne, 4 – ne. Hodící se zakroužkujte)

Můj region je odlehlý, leží stranou od řídicích a ekonomických center ČR.	--1—2—3—4--
Můj region leží v pohraničí, což přináší spíše negativní důsledky.	--1—2—3—4--
Sousedství s ekonomicky silným Německem přináší regionu hlavně pozitiva.	--1—2—3—4--
Německá kultura je té naší velmi blízká.	--1—2—3—4--
Existence NP Šumava je pro můj region přínosem.	--1—2—3—4--
Historické zkušenosti nás nutí k obezřetnosti ve vztahu k Němcům.	--1—2—3—4--
Odsun sudetských Němců byl spravedlivý.	--1—2—3—4--
Němci nás považují za „chudé sousedy“.	--1—2—3—4--

12) Myslíte si, že se obyvatelé Vašeho regionu liší od jiných obyvatel ČR? Pokud ano, zkuste prosím uvést v čem jsou jiní. (kulturní specifika, gastronomie, zvyky, chování lidí, tradice atd)

.....

13) Jak souhlasíte s následujícími výroky?

(1 –ano, 2- spíše ano, 3 – spíše ne, 4 – ne. Hodící se zakroužkujte)

„My“ obyvatelé našeho regionu se lišíme od obyvatel ostatních regionů.	--1—2—3—4--
Obyvatelé jiných regionů považují náš region za okrajový.	--1—2—3—4--
Obyvatelé jiných regionů obdivují náš region.	--1—2—3—4--

14) Kde jste zaměstnán, kde studujete? (obec, okres)

.....

15) Způsob dopravy do zaměstnání /do školy: individuální (autem, na kole) X hromadná X pěšky

16) Kde zpravidla nakupujete věci denní potřeby? (např. potraviny, hygienické potřeby atd)

obec,

okres.....

17) Kam jezdíte zpravidla nejčastěji za většími nákupy? (obec, okres)

.....

18) Kam jezdíte nejčastěji za kulturou? (např. kino, divadlo, zábavy, diskotéky, živá hudba)

.....

